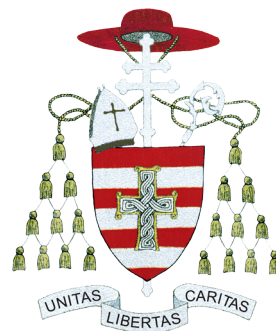

VJESNIK ZADARSKE NADBISKUPIJE

Broj: 5-6/2017. SVIBANJ / LIPANJ

VJESNIK ZADARSKE NADBISKUPIJE

Izdaje: Nadbiskupski ordinarijat, Jurja Biankinija 2, 23000 Zadar

tel: 023/208-650; faks: 208-640;

e-mail: izdavastvo@zadarskanadbiskupija.hr

Odgovara: Mons. Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Uredništvo: Don Josip Lenkić, don Šimun Šindija, don Roland Jelić, Ines Grbić, prof

Fotografije: Ines Grbić; Računalni slog: don Šimun Šindija

Tisak: IT CENTAR - BIOGRAD

Slika na naslovnoj stranici: Četri zadarke crkve: katedrala sv. Stošije, crkva sv. Krševana, crkva sv. Šime i crkva sv. Marije

Proslava jednogodišnjeg jubileja 500. godišnjice ukazanja Gospe od Zečeva 2017.

Misničko zvanje dar je i otajstvo vjere

1. Uz svetkovinu svetih apostola Petra i Pavla svake godine čitamo izvješća o svećeničkim ređenjima diljem naše zemlje i svijeta. To nam pruža prigodu ne samo zahvaliti Bogu za dar svećenika koji služe Bogu, Crkvi i narodu, već i razmišljati o svećeništvu kojega najbolje opisuju riječi „poziva i poslanja“. „Pođi za mnom i slijedi me“ bile su prve Isusove apostolima kad je krenuo propovijedati po Galiiji. Inicijativa je, dakle, bila na Božjoj strani. Evanđelist Luka izvješćuje kako je Isus nakon provedene noći u molitvi izabrao one koje je htio i nazvao ih je apostolima (Lk 6, 12-16). Stoga je svećeničko zvanje dar neba i nezaslužena milost koju Bog dijeli ljudima. A kad se čovjek odazove Božjim poticajima i rekne „evo me, Gospodine, vršiti volju tvoju“, događa se u njemu određena milosna preobrazba koja ga toliko mijenja da postaje nositeljem posebnoga svećeničkoga dostojanstva. Zato se i veli kako je i svećeništvo „tajna vjere“. Poput euharistiji koju je ovlašten slaviti i Tijelom Kristovim hraniti Božji narod. U tom vidu govori se o osobitom odnosu euharistije i svećenika. Oboje su rođeni u Božjem Srcu, pa su neodvojivo i trajno međusobno povezani. Nije bez razloga sveti Ivan Vianney govorio da je „svećeništvo ljubav Isusova srca“.

2. Evanđeosko izvješće o apostolima veli kako je sve započelo Isusovim ljubaznim pozivom „neka ostave mreže i pođu za njim“ (Mt, 4, 19 – 21). I „ustanovi dvanesticu da budu s njime i da ih šalje propovijedati“ (Mk 3, 14). Otajstvo apostolskoga poziva imalo je svoj vrhunac u dvorani Posljednje večere kad je Isus ustanovio euharistiju i svećeništvo. A apostolima zapovjedio neka to čine njemu na spomen. One, dakle, svete i nezaboravne večeri Isus je uključio apostole i buduće svećenike u božanski plan spašavanja svijeta. I ovlastio ih slaviti euharistiju, lomiti kruh nebeski i dijeliti ga Božjem puku kao poputbinu za vječnu domovinu. Kao što je Otac poslao mene, tako i ja šaljem vas. „Vi ste prijatelji moji. Ne izabrate vi mene, nego ja izabrah vas i odredih da idete i rod donosite. Ostanite u mojoj ljubavi“ (Iv 15, 14-16). Ove Isusove riječi najbolje pokazuju da je Bog onaj koji bira, a čovjek odgovara. Stoga, u trenutku ređenja Crkva se obraća Bogu „dariva-telju časti, djelatelju redova i rasporeditelju službi“ neka „pošalje Duha svoga i milostivo pogleda na ove slugе i ojača ih za vjerno služenju njegovim svetim oltarima“. Molitva jasno pokazuje da je misničko zvanje dar neba te u isto vrijeme „dar i otajstvo vjere“ u kojemu su uključeni i umre-ženi Bog i čovjek, obitelj i zajednica vjernika.

3. Bog, naime, koji poznaje čovjeka, započinje razgovor i očekuje odgovor. „Prije nego što te oblikovah u majčinoj utrobi, ja te znadoh; prije nego što iz krila majčina izađe, ja te posvetih; za proroka svim narodima postavih te“ (Jer 1, 5). I dok se Jeremija otimlje i opravdava da je „dijete i da ne zna govoriti“, Jahve uzvraća: „Ne govori dijete sam, već idi onamo kamo te šaljem. Ne boj se, jer ja sam s tobom“ (Jer 1, 7-8). Vjerojatno bi svaki svćenik mogao ponavljati riječi, strahove i pitanja proroka Jeremije. Jer, nije lako ni jednostavno odlučiti se i prihvatiti Božji poziv. A i kad se odluči i krene u sjemenište ili bogosloviju potrebno mu je dosta vremena za razmišljanje i studij, za razgovor, molitvu i traženje, za duhovne vježbe, formaciju i razne seminare. I ne treba se čuditi ako u vrtlogu brojnih sumnji, napasti, borbi i traženja mnogi od njih zamucaju poput Jeremije „plašim se, Gospodine, službe koju mi povjeravaš; još sam mlad i neiskusna, pa me spa-daju strahovi i pitanja; a neizvjesnost blokira i sapinje“. U tom kontekstu ovoga važna je uloga prezbitarija, vjernika i obitelji u biskupiji. Svećenik nije privatnik koji nešto obavlja u svoje ime. On je Božji odabranik koji nastupa u ime Crkve koja ga je polaganjem biskupovih ruku osposo-bila i ovlastila dijeliti svete sakramente i naviještati Kristovu Radosnu vijest. U duhu onoga što mu je biskup u obredu predavanja evanđelja rekao: „Neka bude radosni navjestitelj koji vjeruje

i druge uči to što čita, te živi ono što vjeruje“. A kod primanja darova, koje narod Božji prinosi, biskup ga je upozorio: „Neka bude svjestan onoga što govori i radi, te meka svoj život suobličuje otajstvu križa Gospodnjega“.

4. Crkva dakle kao majka i dobra učiteljica prati svoje svećenike, za njih se moli i poziva narod neka mole za svoje misnike. I trajno ponavlja Jahvine riječi neka se ne boje poput Abrahama krenuti kamo ih šalje (Post 15,1). Jer, Gospodin ih je imenom zazvao (Iz 43, 1), pa sâm hita da ih spasi (Iz 35, 4). On ih i danas potiče i hrabri da se ne boje: Ni opasnosti koje izvana vrebaju, kao ni svojih slabosti s kojima se muče i hrvu.

Molimo da ih Duh Sveti obuče svojom silom odozgora. On neka ih obdari poniznošću srca, postojanošću duha i pouzdanjem u Boga. A kao vjesnici radosti neka budu sami blagoslov i dar Crkvi i narodu: Dar ljubavi bez koristoljublja, dar žrtve bez pridržaja i služenje bez uvjetovanja. I neka Gospodin do kraja izvede ono što je započeo na njihovom krštenju.

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

SVETA STOLICA

Poruka pape Franje za Svjetski dan misija 2017.

Draga braćo i sestre, i ove nas godine Svjetski dan misija okuplja oko Isusove osobe „prvog i najvećeg blagovjesnika” (Pavao VI., *Evangelii nuntiandi*, 7), koji nas neprestano šalje da naviještamo Evanđelje ljubavi Boga Oca u snazi Duha Svetoga. Ovaj nas dan poziva da ponovno razmišljamo o misiji u srcu kršćanske vjere. Naime, Crkva je misijska po svojoj naravi; u protivnom ne bi više bila Kristova Crkva, nego tek jedna od zajednica koja bi brzo prestala služiti svojoj svrsi te bi nestala. Stoga smo pozvani postaviti si određena pitanja o našem kršćanskom identitetu i odgovornostima nas kao vjernika, u svijetu obilježenom zbunjenostima, razočaranjem i frustracijom i rastrganom brojnim bratoubilačkim ratovima, koji nepravедno pogađaju poglavito nedužne. Koji je temelj našega poslanja? Što je središte našega poslanja? Koji su temeljni pristupi koje trebamo poduzeti u obavljanju svojeg poslanja?

Misija i preobražavajuća snaga evanđelja Krista, Puta, Istine i Života

1. Misija Crkve, namijenjena svim ljudima dobre volje, temelji se na snazi preobraženja koju ima evanđelje. Evanđelje je Radosna vijest koja u sebi sadrži zaraznu radost i nudi novi život: život uskrsloga Krista koji, darujući nam svoga životvornoga Duha, postaje za nas Put, Istina i Život (usp. Iv 14, 6). On je onaj koji nas poziva da ga slijedimo s povjerenjem i hrabrošću. U nasljedovanju Isusa kao našeg Puta, doživljavamo njegovu Istinu i primamo njegov Život, koji je punina zajedništva s Bogom Ocem, u sili Duha Svetoga. Taj nas život oslobađa od svake sebičnosti i izvor je kreativnosti u ljubavi.

2. Bog Otac želi ovu egzistencijalnu preobrazbu svojih sinova i kćeri. Ta preobrazba nalazi svoj izraz u klanjanju u duhu i istini (usp. Iv 4, 23-24), po životu oživotvorenim Duhom Svetim u nasljedovanju Isusa Sina na slavu Boga Oca. „Božja slava je živi čovjek” (Irenej, *Adversus haereses* IV, 20, 7). Naviještanje Evanđelja postaje tako živa i djelotvorna riječ koja ostvaruje ono što razglašava (usp. Iz 55, 10-11), to jest Isusa Krista, koji se neprestano utjelovljuje u svakoj ljudskoj situaciji (usp. Iv 1, 14).

Misija i Kristov kairos

3. Misija Crkve, dakle, nije širenje neke vjerske ideologije, a još manje predlaganje nekog uzvišenog etičkog nauka. Mnogi su pokreti u svijetu sposobni pobuditi uzvišene ideale ili načine življenja smislenog života. No, kroz misiju Crkve sâm Isus Krist nastavlja evangelizirati i djelovati. Njegova misija tako u povijesti uprisutnjuje kairos, pogodno vrijeme spasenja u povijesti. Propovijedanjem evanđelja, Uskrsli Isus postaje uvijek iznova naš suvremenik, tako da oni koji ga prihvate s vjerom i ljubavlju doživljavaju preobražavajuću snagu njegova Duha koji čovječanstvo i stvorenje čini plodnima, kao što kiša čini zemlju plodnom. „Njegovo uskrsnuće nije nešto što pripada prošlosti, već sadrži neku životnu snagu koja je prožela svijet. Tamo gdje se sve čini da je mrtvo, sa svih se strane iznenada ponovno javljaju klice uskrsnuća. To je neodoljiva sila” (*Evangelii gaudium*, 276).

4. Imajmo uvijek na umu da „biti kršćanin nije rezultat neke etičke odluke ili neke velike ideje, već je to susret s događajem, s Osobom, koja životu daje novi obzor i time konačni pravac” (Benedikt XVI., *Deus caritas est*, 1). Evanđelje je Osoba, koja se neprestano nudi i stalno poziva one koji ju prihvataju s poniznom i djelatnom vjerom i povjerenjem dijeliti njezin život stvarnim di-
oništvom u vazmenom otajstvu Kristove smrti i uskrsnuća. Evanđelje postaje tako, po krštenju, izvorom novog života, oslobođenog vladavine grijeha, prosvijetljenog i preobraženog Duhom Svetim, po potvrdi postaje okrepljujuće pomazanje koje, po istome Duhu, pokazuje nove putove

i strategije svjedočenja i praćenja, a po euharistiji postaje hrana za novi život, „liječ besmrtnosti” (Ignacije Antiohijski, Epistula ad Ephesios, 20, 2).

5. Svijetu je nasušno potrebno evanđelje Isusa Krista. On, po Crkvi, nastavlja svoje poslanje Dobrog Samarijanca, vidajući krvareće rane čovječanstva i kao Dobri Pastir neprestano traži one koji besciljno lutaju krivudavim stazama koje nikamo ne vode. Hvala Bogu, mnoga značajna iskustva i dalje svjedoče o preobražavajućoj snazi evanđelja. Tu mislim na gestu studenta Dinke koji je, po cijenu vlastitog života, zaštitio studenta od pripadnika neprijateljskog plemena Nuer koji su ga htjeli ubiti. Mislim također i na ono euharistijsko slavlje u Kitgumu, u sjevernoj Ugandi, gdje je, nakon okrutnog pokolja koje je počinila skupina pobunjenika, misionar poticao narod da ponavlja Isusove riječi na križu: „Bože moj, Bože moj, zašto si me napustio?“, kao izraz očajničkog vapaja braće i sestara raspetoga Gospodina. Za narod je to slavlje bilo veliki izvor utjehe i ohrabrenja. Možemo također podsjetiti na bezbrojna svjedočanstva o tome kako evanđelje pomaže u prevladavanju uskogrudnosti, sukobâ, rasizma, plemenskih sukoba te svugdje i među svima promiče pomirenje, bratstvo i uzajamnu razmjenu iskustva i dobara.

Misija nadahnjuje duhovnost stalnog izlaska, hodočašća i progonstva

6. Misija Crkve oživljuje duhovnost stalnog izlaska. Pred nas se postavlja izazov „izići iz vlastite udobnosti i imati hrabrosti poći na sve periferije koje trebaju svjetlo evanđelja” (Evangelii gaudium, 20). Misija Crkve nas potiče na trajno hodočašće po različitim bespućima života, kroz različita iskustva gladi i žeđi za istinom i pravednošću. Misija Crkve nadahnjuje iskustvo stalnog progonstva, kako bismo, u svojoj žeđi za beskonačnošću, postali svjesni da smo prognanici koji putuju prema svojoj konačnoj domovini, smještenoj između „već” i „još ne” Kraljevstva nebeskog.

7. Misija podsjeća Crkvu da ona nije svrha samoj sebi, već ponizno sredstvo i posredovanje Kraljevstva. Crkva koja je autoreferencijalna i zadovoljava se zemaljskim uspjehom, nije Kristova Crkva, njegovo raspeto i slavno Tijelo. Zato bismo trebali više voljeti „Crkvu koja je doživjela nezgodu, koja je ranjena i prljava zato što je izišla na ulice, nego Crkvu koja je bolesna zbog zatvorenosti i komocije hvatanja za vlastite sigurnosti” (isto, 49).

Mladi, nada misije

8. Mladi su nada misije. Osoba Isusa Krista i Radosna vijest koju je proglasio i dalje oduševljavaju mnoge mlade ljude. Oni traže načine da se hrabro i s oduševljenjem stave u službu čovječanstva. „Mnogi mladi pružaju svoju solidarnu pomoć s obzirom na probleme u svijetu i posvećuju se raznim aktivnostima i različitim oblicima volonterskog rada [...]. Kako je lijepo vidjeti da su mladi ‘putujući propovjednici’ (callejeros de la fe), radosno noseći Isusa na sve ulice, na sve trgove, u svaki kutak zemlje!” (isto, 106). Sljedeća opća redovita skupština Biskupske sinode, koja će se održati 2018. godine, na temu „Mladi, vjera i razlučivanje poziva” predstavlja providnosnu priliku za uključivanje mladih u zajedničku misijsku zadaću u kojoj je potrebna njihova bogata mašta i kreativnost.

Služba papinskih misijskih djela

9. Papinska misijska djela dragocjeno su sredstvo buđenja želje za nadilaženjem vlastitih granica i sigurnosti, kako bismo svima navijestili evanđelje, u svakoj kršćanskoj zajednici. U njima, zahvaljujući dubokoj misionarskoj duhovnosti koju treba svakodnevno njegovati, kao i stalnoj predanosti u podizanju misionarske svijesti i oduševljenja, mladi ljudi, odrasli, obitelji, svećenici, biskupi te redovnici i redovnice rade na tome da se kod sviju odnjeuguje misijsko srce. Svjetski misijski dan, koji promiče Djelo za širenje vjere, dobra je prilika da misijsko srce kršćanskih zajednica sudjeluje s molitvom, svjedočanstvom života i zajedništvom dobara kako bi se odgovorilo na velike i prijeke potrebe evangelizacije. Ostvarivanje naše misije s Marijom, Majkom

evangelizacije

10. Draga braćo i sestre, u ostvarivanju svojega poslanja, nadahnjajmo se na Mariji, Majci evangelizacije. Ona je, potaknuta Duhom, u dubini svoje ponizne vjere prihvatila Riječ života. Neka nam Djevica Majka pomogne izreći svoj „da”, svjesni prijeke potrebe da Isusova Radosna vijest odzvanja u našem vremenu. Neka nam svima isprosi obnovljenu revnost u donošenju svima Evanđelja života koje pobjeđuje smrt. Neka nas zagovara da steknemo svetu odvažnost, potrebnu pri iznalaženju novih načina donošenja dara spasenja svakoj osobi.

Iz Vatikana, 4. lipnja 2017.

Papina poruka za 1. svjetski dan siromašnih, 19. studenoga 2017.

1. „Dječice, ne ljubimo riječju i jezikom, već djelom i istinom” (1 Iv 3, 18). Ove riječi apostola Ivana izražavaju zapovijed prema kojoj nijedan kršćanin ne smije biti ravnodušan. Ozbiljnost kojom „ljubljeni učenik” predaje Isusovu zapovijed sve do naših dana još je snažnije naglašena suprotstavljanjem između praznih riječi koje su često na našim usnama i konkretnih djela koja smo si naprotiv pozvani postaviti kao mjerilo. Ljubav ne dopušta izgovore. Tko želi ljubiti kao što je Isus ljubio, mora se povesti njegovim primjerom, poglavito kada je riječ o ljubavi prema siromašnima. Način na koji je Sin Božji ljubio, uostalom, dobro je poznat, a Ivan na to jasno podsjeća. Ta ljubav počiva na dva nosiva stupa: Bog nas je prvi ljubio (usp. 1 Iv 4, 10.19), i ljubio nas je predavši potpuno samoga sebe, čak dotle da je položio svoj život za nas (1 Iv 3, 16).

Takva ljubav ne može ostati bez odgovora. Iako se nudi jednostrano i ne traži ništa zauzvat, ona ipak rasplamsava srce takvim žarom da se svaki onaj koji to u srcu oćuti osjeća dužnim uzvratiti na tu ljubav unatoč svojim ograničenjima i grijesima. A to se može dogoditi samo ako Božju milost, njegovu milosrdnu ljubav prihvatimo, što je više moguće, u svome srcu tako da ona potakne našu volju pa i naša čuvstva na ljubav prema Bogu samome i prema bližnjemu. Na taj način milosrđe koje izvire, tako reći, iz srca Presvetoga Trojstva može pokrenuti naš život i uroditi samilošću i djelima milosrđa prema braći i sestrama koji se nalaze u potrebi.

2. „Jadnik vapi, a Jahve ga čuje” (Ps 34, 7). Crkva je oduvijek shvaćala važnost ovog vapaja. Tome u prilog govori veliko svjedočanstvo koje nalazimo već na prvim stranicama Djela apostolskih, gdje Petar traži da se izabere sedmoricu ljudi, „punih Duha i mudrosti” (6, 3), da preuzmu na sebe službu pomaganja siromašnima. To je zasigurno jedan od prvih znakova kojima se kršćanska zajednica predstavila svijetu: služenje siromašnima. Prva je zajednica shvatila da biti Isusov učenik znači pokazati bratstvo i solidarnost, kao odgovor na glavno Učiteljevo učenje koji je proglasio siromašne blaženima i baštinicima Kraljevstva nebeskog (usp. Mt 5, 3).

„Sva bi imanja i dobra prodali i porazdijelili svima kako bi tko trebao” (Dj 2, 45). U ovim riječima jasno uočavamo koliko su prvi kršćani bili time zaokupljeni. Evanđelist Luka, koji više nego bilo koji drugi sveti pisac govori o milosrđu, ne pretjeruje kada opisuje praksu dijeljenja u prvoj zajednici. Naprotiv, njegove su riječi upućene vjernicima svih naraštaja, a time i nama, kako bi nas podupro u našem svjedočenju i potaknuo našu brigu za one najpotrebnije. Istu poruku prenosi s jednakim uvjerenjem apostol Jakov koji u svojoj poslanici upotrebljava snažne i prodorne riječi: „Čujte, braćo moja ljubljena: nije li Bog one koji su svijetu siromašni izabrao da budu bogataši u vjeri i baštinici Kraljevstva što ga je obećao onima koji ga ljube? A vi prezreste siromaha! Ne tlače li vas upravo bogataši? Ne vuku li vas baš oni na sudove? [...] Što koristi, braćo moja, ako tko rekne da ima vjeru, a djela nema? Može li ga vjera spasiti? Ako su koji brat ili sestra goli i bez hrane svagdanje pa im tko god od vas rekne: ‘Hajdete u miru, grijte se i sitite’, a ne dadnete im što je potrebno za tijelo, koja korist? Tako i vjera: ako nema djela, mrtva je u sebi” (2, 5-6.14-17).

3. Bilo je, međutim, razdoblja u povijesti kada kršćani nisu u potpunosti poslušali taj poziv i

kada su dopustili da ih zarazi svjetovni način razmišljanja. No, Duh Sveti nije propuštao dozivati im u pamet da moraju svoj pogled držati čvrsto upravljen u ono što je bitno. Podizao je, naime, muškarce i žene koji su na različite načine posvetili svoj život služenju siromašnima. Koliko su samo stranica, tijekom ove dvije tisuće godina povijesti, napisali kršćani koji su, u krajnjoj jednostavnosti i poniznosti te velikodušnom i kreativnom ljubavlju, služili najsiromašnijoj braći i sestrama!

Najistaknutiji primjer nam pruža Franjo Asiški, kojeg su slijedili mnogi drugi sveti muškarci i žene tijekom stoljeća. On se nije zadovoljio time da zagrlji gubavce i dadne im milostinju, već je odlučio poći u Gubbio da boravi s njima. On sâm vidio je u tome susretu prekretnicu na svom putu obraćenja: „Dok sam bio u grijesima, bilo mi je veoma mrsko i gledati gubavce. I Gospodin sam dovede me među njih i ja sam im iskazivao milosrđe. I kad sam odlazio od njih, ono što mi se činilo mrskim pretvorilo mi se u duhovnu i tjelesnu slast” (Opor 1-3: FF 110). Ovo svjedočanstvo pokazuje preobražavajuću snagu ljubavi i kršćanskog načina života.

Ne možemo razmišljati o siromašnima jednostavno kao o korisnicima našeg povremenog volonterskog rada kojeg obavljam jednom tjedno ili improviziranih djela velikodušnosti koja umiruju našu savjest. Ta iskustva, koja su svakako vrijedna i korisna da probude u nama osjetljivost za potrebe ljudi i nepravde koje su često njihov uzrok, morala bi zapravo voditi pravom susretu sa siromašnima i prerasti u dijeljenje koje postaje način života. Naša molitva i naš put učenja i obraćenja potvrđuju svoju evanđeosku vjerodostojnost upravo u takvoj ljubavi i zajedništvu. Ovakav način života donosi radost i mir duše, jer dotičemo vlastitim rukama Kristovo tijelo. Ako zaista želimo susresti Krista, moramo doticati njegovo tijelo u ranjenom tijelu siromašnih, kao odgovor na sakramentalno zajedništvo koje je darovano u euharistiji. Tijelo Kristovo, razlomljeno u svetoj liturgiji, može se vidjeti, po ljubavi i dijeljenju, na licima i osobama najranjivijih od naše braće i sestara. Opomena sv. Ivana Zlatoustog ostaje trajno aktualna: „Ako želite častiti Kristovo tijelo, nemojte ga prezirati kad je golo; ne častite euharistijskog Kristu svilenom odjećom, a zatim, pošto odete iz crkve, zanemarivati onog drugog Krista koji trpi hladnoću i golotinju” (Hom. in Matthaeum, 50.3: PG 58).

Pozvani smo stoga pristupiti siromašnima, susretati ih, gledati ih u oči, zagrliti ih i tako im dati da osjete toplinu ljubavi koja razbija samoću. Njihova ispružena ruka također je poziv izaći iz naših sigurnosti i udobnosti i priznati vrijednost koju siromaštvo ima samo po sebi.

4. Nikada ne zaboravimo da je za Kristove učenike siromaštvo prije svega poziv da slijedimo Isusa siromašna. To znači ići za njim i uz njega, putom koji vodi do blaženstva Kraljevstva nebeskoga (usp. Mt 5, 3; Lk 6, 20). Biti siromašan znači imati ponizno srce koje zna prihvatiti vlastito stanje ograničenog i grešnog stvorenja kako bismo pobijedili napast svemoći, koja nas zavarava da smo besmrtni. Siromaštvo je stav srca koji priječi gledati na novac, karijeru, luksuz kao na ciljeve života i uvjete za sreću. Siromaštvo stvara uvjete za slobodno preuzimanje vlastitih osobnih i društvenih odgovornosti, unatoč svojim ograničenjima, uz povjerenje u Božju bliskost i pomoć njegove milosti. Tako shvaćeno siromaštvo je mjerilo koje nam omogućuje prosuditi kako najbolje koristiti materijalna dobra i izgrađivati odnose s drugima koji neće biti egoistični i posesivni (usp. Katekizam Katoličke Crkve, brr. 25-45).

Povedimo se, stoga, za primjerom svetoga Franje, toga svjedoka istinskog siromaštva. Upravo zato što mu je pogled bio čvrsto uperen u Krista, znao ga je prepoznati i služiti mu u siromašnima. Ako želimo dati djelotvorni doprinos promjeni povijesti i promicanju stvarnog razvoja, moramo poslušati vapaj siromašnih i zalagati se za to da se oslobode svoga stanja marginaliziranosti. Pozivam, istodobno, siromašne koji žive u našim gradovima i našim zajednicama da ne

izgube osjećaj evanđeoskog siromaštva koje je dio njihove svakodnevice.

5. Poznato nam je koliko je teško u suvremenom svijetu jasno definirati siromaštvo. No, ono nas na bezbroj načina svakodnevno proziva, u tisućama lica obilježenih patnjom, isključenošću, zlostavljanjima, nasiljima, mučenjima i zatvaranjima, ratom, lišavanjem slobode i dostojanstva, neznanjem i nepismenošću, izvanrednim zdravstvenim situacijama i nezaposlenošću, trgovinom robljem i ropstvom, progonstvom i bijedom, prisilnom migracijom. Siromaštvo ima lice žena, muškaraca i djece izrabljivanih zbog niskih interesa, gaženih izopačenom logikom moći i novca. Kakav samo nemilosrdan i beskrajan popis možemo sastaviti kada tome pridodamo siromaštvo nastalo kao plod društvene nepravde, moralne degeneracije, pohlepe nekolicine izabranih i opće ravnodušnosti!

U našem vremenu, nažalost, dok se silno bogatstvo gomila u rukama povlaštene nekolicine, često kao plod ilegalnih aktivnosti i užasnog iskorištavanja ljudskog dostojanstva, prava je sablazan porast siromaštva u širokim slojevima društva u čitavom svijetu. Pred svim tim ne možemo ostati pasivni, a još se manje smijemo miriti s takvim stanjem. Na siromaštvo koje guši duh inicijative tolikih mladih ljudi, sprječavajući ih da nađu posao; na siromaštvo koje umrtvljuje osjećaj osobne odgovornosti, prebacujući odgovornost na drugoga i tražeći pogodnosti; na siromaštvo koje truje vrutke sudjelovanja i sužava prostore stručnosti, umanjujući tako zasluge onih koji rade i proizvode; na sve te oblike siromaštva moramo odgovoriti novom vizijom života i društva.

Svi siromasi – kao što je volio reći blaženi Pavao VI. – pripadaju Crkvi po „evanđeoskom pravu” (Govor na otvaranju drugog dijela Drugog vatikanskog koncila, 29. rujna 1963.) i obvezuju nas na temeljno opredjeljenje za siromašne. Blagoslovljene ruke koje se šire da prime siromaha i da im pomognu: to su ruke koje donose nadu. Blagoslovljene ruke koje nadilaze svaku barijeru kulture, vjeroispovijesti i nacionalnosti, izlijevajući ulje utjehe na rane čovječanstva. Blagoslovljene ruke koje se otvaraju ne tražeći ništa za uzvrat, bez ikakvih „ako”, „ali” i „možda”: to su ruke po kojima na braću silazi Božji blagoslov.

6. Na kraju Jubileja milosrđa želio sam Crkvi predložiti Svjetski dan siromašnih, tako da u cijelom svijetu kršćanske zajednice postaju sve više i sve bolje konkretni znak Kristove ljubavi prema posljednjima i najpotrebnijima. Svjetskim danima koje su pokrenuli moji prethodnici, koji su već zaživjeli u životu naših zajednica, želim da se doda i taj Dan, koji im pridodaje izvrsnu evanđeosku puninu, to jest Isusovu povlaštenu ljubav prema siromašnima.

Pozivam čitavu Crkvu kao i muškarce i žene dobre volje da se na taj dan okrenu svima onima koji pružaju svoje ruke i traže našu pomoć i solidarnost. Oni su naša braća i sestre, stvoreni i ljubljeni od jednog Nebeskog Oca. Ovaj Dan želi potaknuti u prvom redu vjernike da reagiraju na kulturu odbacivanja i rasipanja, te da usvoje i prigrle kulturu susreta. Istodobno, taj je poziv upućen svima neovisno o vjerskoj pripadnosti; svi su pozvani na otvorenost i dijeljenje sa siromašnima kroz konkretne znakove solidarnosti i bratstva. Bog je stvorio nebo i zemlju za sve; nažalost, ljudi su podigli barijere, zidove i ograde, izdajući izvorni dar namijenjen cijelom čovječanstvu, bez ikakve iznimke.

7. Moja je želja da kršćanske zajednice, u tjednu koji prethodi Svjetskom danu siromašnih, koji ove godine pada na 19. studenoga, to jest Trideset i treću nedjelju kroz godinu, ulože napore kako bi omogućili trenutke susreta i prijateljstva, solidarnosti i konkretne pomoći. Mogu pozvati siromašne i volontere da sudjeluju zajedno u euharistiji te nedjelje, tako da učine još autentičnijom proslavu svetkovine Gospodina našega Isusa Krista, Kralja svega stvorenja, koja se slavi slijedeće nedjelje. Kristovo kraljevstvo pokazuje se u svem svom značenju upravo na Golgoti, kada Nevini prikovan na križu, siromašan, gol i lišen svega, utjelovljuje i otkriva puninu Božje ljubavi. Isusovo potpuno prepuštanje Ocu izražava njegovo krajnje siromaštvo i ujedno pokazuje

moć te Ljubavi koja ga uskrišava na novi život na dan uskrsnuća.

Ako u našim četvrtima ima siromašnih ljudi koji traže zaštitu i pomoć, približimo im se te nedjelje: to će biti pogodan trenutak da se susretnemo s Bogom kojeg tražimo. Držeći se onoga što uči Sveto pismo (usp. Post 18, 3-5, Heb 13, 2), prigrlimo ih kao časne goste za našim stolom; oni mogu biti učitelji koji nam pomažu dosljednije živjeti svoju vjeru. Svojim povjerenjem i spremnošću da prihvate pomoć, pokazuju nam na miran i često radostan način koliko je nužno živjeti jednostavno i prepustiti se Božjoj providnosti.

8. U srcu mnogih konkretnih inicijativa koje će se moći provoditi na taj Dan treba uvijek biti molitva. Ne zaboravimo da je Oče naš molitva siromašnih. Naše traženje kruha, naime, izražava naše povjerenje u Boga za naše osnovne potrebe u životu. Sve što nas je Isus učio u toj molitvi izražava i objedinjuje vapaj svih onih koji pate zbog nesigurnosti života i manjka onoga što im je potrebno. Kada su učenici zamolili Isusa da ih nauči moliti, odgovorio je riječima siromašnih koji se obraćaju jednom Ocu u kojem se svi prepoznaju kao braća i sestre. Oče naš je molitva koja se izražava množini: kruh za koji molimo je „naš”, a to podrazumijeva dijeljenje, sudjelovanje i zajedničku odgovornost. U toj molitvi svi prepoznamo potrebu za prevladavanjem svakog oblika sebičnosti, kako bismo ušli u radost uzajamnog prihvaćanja.

9. Pozivam subraću biskupe, sve svećenike i đakone, koji po svom pozivu imaju zadaću pomagati siromašne, kao i sve Bogu posvećene osobe i sve udruge, pokrete i volontere diljem svijeta, da se zauzmu da ovaj Svjetski dan siromašnih postane tradicija koja će biti konkretni doprinos evangelizaciji u današnjem svijetu.

Neka ovaj novi Svjetski dan, stoga, postane snažan podsjećaj našoj vjerničkoj savjesti, omogućujući nam sve više rasti u uvjerenju da nam dijeljenje sa siromasima omogućuje shvatiti najdublju istinu evanđelja. Siromašni nisu problem: oni su izvor na kojem se moramo napajati u našem nastojanju da prihvaćamo i živimo bît evanđelja.

Iz Vatikana, 13. lipnja 2017.

Spomen svetog Antuna Padovanskog

Franjo

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

Priopćenje sa sjednice Komisije HBK i BKBiH za hrvatski martirologij

Novi predsjednik Komisije mons. Jure Bogdan prvi put je vodio sjednicu. Izražena je spremnost da se intenzivno nastavi s popisivanjem žrtava Drugog svjetskog rata i poraća sve dok taj posao ne bude završen. U raspravi je posebno istaknuto, a to je ujedno i preporuka Komisije, da se ekshumacije provode s poštovanjem prema svakom pokojniku te da se uvijek provode pojedinačna pokapanja zemnih ostataka svake pojedine osobe. Time bi se, naime, zaustavila pošast umnažanja žrtava prema političkim i mitomanskim potrebama.

Komisija HBK i BK BiH za hrvatski martirologij održala je 16. sjednicu u prostorijama HBK u Zagrebu 9. svibnja pod predsjedanjem novog predsjednika Komisije vojnog ordinarija Jure Bogdana te uz sudjelovanje bivšeg predsjednika umirovljenoga biskupa Mile Bogovića. Predsjednik se uvodno predstavio i izvijestio prisutne da je dosadašnjim članovima Komisije obnovljen mandat. U međuvremenu je preminuo dugogodišnji član Komisije don Ante Baković. Istaknut je njegov iznimni doprinos u radu Komisije i na prikupljanju građe o žrtvama II. svjetskog rata i poraća.

Na sjednici je predstavljena komunikacija s Ministarstvom branitelja vezano za popis žrtava. Komisija je izrazila otvorenost i potrebu traženja novih putova suradnje s ministarstvom. Konstatirano je kako je Komisija tijekom proteklih pet godina obavila velik i važan posao te je naglašena potreba i spremnost da se nastavi s radom sve dok se popisivanje žrtava ne dovrši.

Mons. Bogović ponovno je pred Komisijom iznio prijedlog Svehrvatskog groba, s dodatkom Hrvatskoga križnog puta. Pred hrvatskim društvom, istaknuo je, nalazi se obveza prema brojnim žrtvama II. svjetskog rata i poraća čije posmrtno ostatke treba istražiti i ljudski dostojanstveno pokopati. Nažalost, još nije nađeno rješenje kamo s onima za koje se ne može utvrditi identitet i groblje kojemu pripadaju. Za takve je slučajeve predložio da se na Krbavskom polju, podno Crkve hrvatskih mučenika, izgradi Svehrvatski grob, a spomenuta je i mogućnost osnivanja udruge istoga naziva. U raspravi je posebno istaknuto, a to je ujedno i preporuka Komisije, da se ekshumacije provode s poštovanjem prema svakom pokojniku te da se uvijek provode pojedinačna pokapanja zemnih ostataka svake pojedine osobe. Time bi se, naime, zaustavila pošast umnažanja žrtava prema političkim i mitomanskim potrebama.

U drugom dijelu mons. Bogović predložio je da se paralelno radi i na Hrvatskom križnom putu. Svaka nad/biskupija imala bi svoju postaju i križni put za godišnja (i češća) okupljanja i komeemoracije. Razgovaralo se i o dosadašnjem glasilu Komisije i Crkve hrvatskih mučenika "Hrvatska vjernost".

U poslijepodnevnom radu nad/biskupijski povjerenici za popis žrtava II. svjetskog rata i poraća predstavili su svoja izvješća. Složili su se da je riječ o važnom poduhvatu te da popisivanje žrtava treba nastaviti i dovršiti. Konstatirano je da svećenici na terenu daju veliki doprinos i da je u tome njihova uloga iznimno važna. Povjerenici su istaknuli i poteškoće oko dobivanja na uvid matičnih knjiga uz zamolbu nadležnima da se potrudu kako bi se matice oduzete 1946. vratile Crkvi. Matice izražavaju bitni dio našeg identiteta i nikakve tehničke teškoće ne bi smjele priječiti da se matice vrate tamo gdje su nastale. Posebno je pohvalno da se postupno, uz bilježenje žrtava, traže i tragovi mučeništva, što je najvažnija zadaća Komisije.

Članovima Komisije su predstavljeni statistički podaci o broju žrtava po biskupijama, priopćio je Tiskovni ured HBK.

Poruka biskupa Petanjka za nedjelju turizma

Polazeći od toga da je ljudska osoba sazdana od tijela, duha i duše, ovaj reciprocitet odnosa Crkve i društva bitan je uvjet koji našim gostima pruža cjelovitu brigu za odmor ne samo tijela, već i okrpju duha. Duhovna briga za putnike i goste nezamjenjiv je dio ponude svima u potrazi za odmorom. Crkva stoga u tom važnom segmentu ljetnih mijena društvenog tkiva želi svoja vrata otvoriti svakom srcu dobre volje, potrebnom mira, odmora, tišine i molitve.

Proljetni dani koji nas sve obilnije obdaruju suncem i višim temperaturama, grupe izletnika i posljednje pripreme ugostiteljskih objekata, podsjećaju nas da je početak intenzivnije turističke sezone već sasvim blizu. Nedjelja posvećena turizmu poziva nas pak kao vjernike da ni tijekom ljetnih mjeseci ne zaboravimo na evanđeoske vrednote te da se kao domaćini, ugošćujući turiste, iskažemo i u ovom djelu milosrđa („putnika primiti“) te budemo istinski svjedoci radosti Evanđelja. Predstojeće ljeto prava je prilika za rast u gostoljubivosti, uslužnosti i susretljivosti.

Itekako smo svjesni da ovaj društveni fenomen u mjestima duž naše obale, a raduje nas, i sve više u unutrašnjosti naše Domovine, mnogima osigurava izvor prihoda odnosno samu egzistenciju. Turizam mnogima omogućava da mogu kvalitetnije živjeti, ili pak preživjeti. No, turistička sezona donosi i više: kulturološko, sociološko i religiozno ispreplitanje različitosti u osobama naših budućih gostiju, različitosti koje će nam katkad predstavljati izazov ili teškoću, ali koje ćemo predusretati susretljivošću i velikodušnošću, svjesni da gostoprimstvo nije tek djelatnost od koje zarađujemo već i čin koji oplemenjuje onoga koga primamo ali i nas same i izaziva nas na rast i sazrijevanje. Važno nam je ostvarenje boljih statističkih rezultata i ekonomskih ciljeva, ali i ispunjenje preduvjeta za cjeloviti rast društvene zajednice i pojedinaca. Svima nam je brinuti za sveukupno dobro svakog od čimbenika turističke djelatnosti: domaćina, djelatnika i gostiju. Poslodavci neka brinu za dobro svojih djelatnika ne zakidajući ih i ne zanemarujući njihova prava i dostojanstvo, a zajedno se brinimo za što kvalitetniji i uslužniji odnos prema gostima.

Kao domaćini mi ne pružamo samo smještaj i hranu već smo i ambasadori svojih vlastitih sredina, kulture prožete tisućljetnom tradicijom, svoje duhovne i vjerske baštine. Mnogi gosti osjećaju kako je odmor dragocjeno vrijeme koje žele kvalitetno provesti. U tom smislu, oni su u potrazi za onime što ne mogu pronaći u svom užurbanom svakodnevnom životu, a to je mir, rasterećenje, vrijeme provedeno sa svojim bližnjima u okružju mora, tišine, prirodnih ljepota i tolikih blagodati koje naša zemlja pruža gotovo sama po sebi. U ljepotama naše Domovine darovana su nam velika, neprocjenjiva bogatstva i pozvani smo ih vrednovati i štititi. Pozvani smo očuvati i oplemeniti ono radi čega najviše turista i dolazi, a to je autohtonost života naših krajeva.

Zato i prisutnost Crkve u turističkoj sezoni ima važno značenje, jer je Crkva oduvijek živjela s ljudima, uz ljude i za ljude. Polazeći od toga da je ljudska osoba sazdana od tijela, duha i duše, ovaj reciprocitet odnosa Crkve i društva bitan je uvjet koji našim gostima pruža cjelovitu brigu za odmor ne samo tijela, već i okrpju duha. Duhovna briga za putnike i goste nezamjenjiv je dio ponude svima u potrazi za odmorom. Crkva stoga u tom važnom segmentu ljetnih mijena društvenog tkiva želi svoja vrata otvoriti svakom srcu dobre volje, potrebnom mira, odmora, tišine i molitve.

Nedjelja turizma želi uputiti poziv svim djelatnicima u turizmu da njeguju svoje ljudske, vjerske i moralne kvalitete te da svoje darove i sposobnosti ugrade u iskrenu i kvalitetnu ponudu gostima. Neka predstojeći ljetni mjeseci i gostoprimcima i turistima bude na izgradnju i blagoslov!

Krk, 19. svibnja 2017.

biskup krčki dr. Ilica Petanjak, OFMCap.
Predsjednik Odbora HBK za pastoral turista

Zajednička sjednica Vijeća HBK za život i obitelj s povjerenicima

Unapređenja pripreve za brak, priprema za Svjetski susret obitelji 2018. u Dublinu kao i za Treći nacionalni susret hrvatskih katoličkih obitelji koji će se 15. i 16. rujna 2018. godine održati u Solinu bile su neke od glavnih tema sjednice.

U četvrtak 8. lipnja 2017. godine u zgradi Hrvatske biskupske konferencije u Zagrebu održana je zajednička sjednica članova Vijeća HBK za život i obitelj s nad/biskupijskim povjerenicima za pastoral braka i obitelji. Dubrovački biskup mons. Mate Uzinić, predsjednik Vijeća, pozdravio je sve nazočne i zahvalio na dolasku. Članovima Vijeća čestitao je na produženju mandata, a osobit pozdrav uputio je dvoma novoimenovanim članovima.

Sudionici sjednice su prvo upoznati s izvršenjem zaključaka prethodne sjednice i nekim aktualnostima, a zatim su izviješteni o odvijanju projekta unapređenja pripreve za brak. U kratkim crtama predstavljene su im i pastoralne smjernice pojedenih biskupskih konferencija koje je Dikasterij za laike, obitelj i život uzeo kao dobre primjere. Uz predstavnike Vijeća i povjerenika predloženi su i dodatni članovi projektne radne skupine te je dogovoreno da ih se čim prije kontaktira kako bi se uključili u rad i dali svoj doprinos projektu.

Petar-Krešimir Hodžić, voditelj Ureda HBK za život i obitelj, i don Roko Glasnović, član Vijeća, koji su od 1. do 3. lipnja kao predstavnici HBK sudjelovali na pripremnoj konferenciji za Svjetski susret obitelji 2018., prenijeli su ključne informacije o tome značajnom događanju koje će se održati u Dublinu, Irska od 21. do 28. kolovoza 2018. godine pod geslom "Evangelje života – radost za svijet". Istaknuli su vrijednost katehetskog materijala "Amoris: Govorimo o obitelji, budimo obitelji!" koji je priređen u cilju pripreve za Susret najavivši da će od 21. kolovoza 2017. biti dostupan na službenoj mrežnoj stranici Susreta (www.worldmeeting2018.ie) kao i zasebnoj mrežnoj stranici (www.amoris.ie). Predstavili su službenu himnu kao i nacrt programa Susreta koji će obuhvatiti pastoralno-teološki kongres s paralelnim programima za djecu i mlade (22. – 24. kolovoza), Festival obitelji (25. kolovoza.) i završno euharistijsko slavlje (26. kolovoza) uz napomenu da se očekuje kako bi na potonja dva događanja trebao sudjelovati i papa Franjo. Nakon što su iznijeli informacije o prijevozu, smještaju i prehrani zaključeno je da se čim prije krene u informiranje vjernika kako bi se utvrdio interes za sudjelovanje na Susretu među obiteljima u Hrvatskoj i među onima koji su već u Irskoj, s ciljem da se na vrijeme poduzmu odgovarajući organizacijski koraci.

U nastavku sjednice usuglašene su neke zajedničke točke plana za iduću pastoralnu godinu 2017./2018. s osobitim naglaskom na pripremu za Treći nacionalni susret hrvatskih katoličkih obitelji koji će se 15. i 16. rujna 2018. godine održati u Solinu. U tome kontekstu sudionicima je predstavljena i radna verzija katehetskog materijala "Izazov majčinstva" komplementarnog s materijalom "Izazov očinstva" koji se obrađuje ove pastoralne godine.

Priopćenje sa susreta članova HBK s redovničkim poglavarima, s Izvanrednog zasjedanja HBK kao i sa susreta članova Stalnoga vijeća HBK s redovničkim poglavaricama.

Redoviti godišnji susret biskupa, članova Hrvatske biskupske konferencije, s redovničkim poglavarima, članovima Hrvatske konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica (HKVRPP), održan je u ponedjeljak, 19. lipnja 2017., u prostorima Hrvatske biskupske konferencije u Zagrebu.

Sve nazočne je na početku susreta pozdravio predsjednik HBK zadarski nadbiskup Želimir Puljić podsjetivši prisutne na važnija događanja u Crkvi u Hrvatskoj od posljednjeg susreta i na promjene koje su se dogodile s obzirom na članove, bilo u episkopatu, bilo među redovničkim

poglavarima.

Predsjednik HKVRPP fra Jure Šarčević zahvalio je na pozdravima i izrazio svoju radost zbog susreta i što u bratskom zajedništvu mogu zajednički promišljati o važnim temama „za bolju suradnju i uspješnije apostolsko pastoralno djelovanje sviju nas na dobrobit naroda Božjega koji nam je povjeren”.

Fra Jure Šarčević je, također, obavijestio biskupe da će se sljedeća plenarna skupština HKVRPP, koja je prošle godine proslavila svoj zlatni jubilej – 50 godina postojanja, održati zajedno sa sestrinskom konferencijom iz Bosne i Hercegovine u Zagrebu, 18. i 19. listopada ove godine. Jedno od pitanje kojemu će se posvetiti posebna pozornost bit će: „Što učiniti da se zaustavi proces iseljavanja vjernika iz BiH i Hrvatske”?

U radnom dijelu susreta prof. dr. Nikola Stanković, DI, predstavio je nazočnima dokument Kongregacije za nauk vjere *Iuvenescit Ecclesia*, koji govori o odnosu između hijerarhijskih i karizmatičkih darova za život i poslanje Crkve.

Istoga dana u poslijepodnevnim satima održano je izvanredno zasjedanje Hrvatske biskupske konferencije.

U utorak, 20. lipnja 2017., održan je susret članova Stalnog vijeća HBK i poglavarica, članica Hrvatske konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica (HKVRPP). Nakon uvodnog pozdrava predsjednika HBK i s. Miroslave Bradice, potrpredsjednice HKVRPP, prof. s. Valerija Kovač predstavila je nazočnima dokument Kongregacije za nauk vjere *Iuvenescit Ecclesia*.

Uz diskusiju o nekim naglascima iz dokumenta, članovi Stalnog vijeća HBK i poglavarice razmijenili su mišljenja i o aktualnim izazovima u življenju karizmi redovničkih zajednica.

Čestitka predsjednika HBK za Ramazanski bajram

U povodu Ramazanskog bajrama izvolite, poštovani muftija ef. Hasanoviću, primiti moje čestitke s dobrim željama da vrijeme posta i ramazanske molitve urodi obiljem blagoslova i dobrih djela svima koji su tih dana s vjerom, žrtvom i molitvom proveli dane Ramazana.

Predsjednik Hrvatske biskupske konferencije zadarski nadbiskup Želimir Puljić uputio je u povodu Bajrama čestitku muftiji Azizu Hasanoviću i Islamskoj zajednici u Hrvatskoj.

“Ramazan kao mjesec Allahove milosti i oprosta osobito je blagoslovljeno vrijeme kada se muslimani diljem svijeta lišavaju zemaljskih užitaka kako bi ojačali svoj duh. Post, naime, kao ramazanski obred ostavlja pozitivan utjecaj na ljudski organizam, te pomaže učiti se strpljivosti i izdržljivosti. Plodovi takvih dnevnih vježbi doprinose da ljudi postanu solidarni s gladnima i siromasima u našoj sredini i diljem svijeta. U povodu Ramazanskog bajrama izvolite, poštovani muftija ef. Hasanoviću, primiti moje čestitke s dobrim željama da vrijeme posta i ramazanske molitve urodi obiljem blagoslova i dobrih djela svima koji su tih dana s vjerom, žrtvom i molitvom proveli dane Ramazana. Ne trebam isticati da Katolička Crkva s poštovanjem gleda na sve koji se mole i klanjaju „jedinomu Bogu, milosrdnom i svemogućem stvoritelju neba i zemlje” (Nostra Aetate 3).

Prenesite, molim Vas, moje čestitke svim vjernicima Islamske zajednice u RH sa željom neka s katolicima nastoje oko izgradnje općeg dobra, međusobnog razumijevanja i promicanja socijalne pravde, čudoređa, mira i slobode”, stoji u čestitki predsjednika HBK nadbiskupa Puljića.

ZADARSKA NADBISKUPIJA

Spomen 120. obljetnice ustoličenja sluge Božjega Antuna Mahnića*Propovijed mons. Želimira Puljića u krčkoj katedrali 14. svibnja 2017.*

1. Evanđelje što smo ga slušali ulomak je iz Isusovoga oproštajnog govora na Posljednoj večeri. Od križa ga dijeli samo petnaestak sati. Smrt je na dohvatu ruke. Križ je istesan, a čavli iskovan. Dolaze trenutci kušnje kad će se apostolima urušiti njihove zemaljske nade, a snovi pasti u grob i razočaranje. Zbog toga su bili zbunjeni Isusovim riječima „dječice, još sam malo s vama“ (Iv 13,33) i najavom kako ne mogu poći tamo kamo on odlazi. Juda je već izašao iz dvorane, a Petar se hvali da je spreman život svoj dati, pa ga Isus „prizemljuje“ i najavljuje da će ga tri puta zatajiti. U takvom ozračju Isus izgovara riječi utjehe i obećanja: „Neka se ne uznemiruje srce vaše“. Budući da ih je obuzeo strah i crne slutnje, on im obrazlaže ulogu vjere, koju ako imaju ne trebaju se bojati.

Činjenica je da suvremeni čovjek živi u strahu i boji se terora, bolesti, smrti i prirodnih katastrofa. Boje se i „veliki i moćni“, kao i obični pučani. Isus im stoga ponavlja „neka se ne uznemiruje srce njihovo, jer u kući Oca nebeskoga ima mnogo stanova, pa on ide pripremiti im mjesto“. Kuća ili stan, koji Isus obećava, spada u temeljne ljudske potrebe svakoga čovjeka. Radi se o mirnom kutku koji ulijeva sigurnost, toplinu i zajedništvo. Narodna mudrost veli „moja kućica, moja slobodica“; a gostima uvijek zaželimo neka se „osjećaju kao kod svoje kuće“. Stoga je teško kad čovjek ostane „na ulici“ i postane beskućnikom., kako uslijed požara, poplave i potresa tako i zbog neke druge nesreće. Ima ljudi koji su trajno beskućnici, pa dane i noći provode kao lutalice po čekaonicama, ispod mostova ili u kakvom pribježištu. Crkva je takvima uvijek nastojala pomoći. Poput Majke Terezije koja je jednu od glavnih zadaća postavila brigu za one koji umiru na ulici, bez kuće, hrane i zdravstvene zaštite.

2. Isus večeras tumači apostolima da u kuću Očevu mogu stići putem koji oni poznaju. Toma, koji je sumnjao i u Isusovo uskrsnuće dok ne vidi i ne opipa njegove rane, ima određenih nejasnoća. Zato i veli kako on ne zna ni kamo Isus ide, a kamoli puta kojim ide. Isus mu odgovara: „Ja sam Put, Istina i život“ (Iv 14,6). Tim nam je putom ići, ako želimo k Ocu stići. A on nam je u Isusu pokazao svoj put. Što znači ići tim Isusovim putem? Ići njegovim putem znači živjeti životom ljubavi, dobrote, razumijevanja, međusobne solidarnosti i praštanja. I drugoga puta nema. On je jedini Put, a sve ostalo su stranputice. Potrebno je samo vjerovati u njega i kad bude raspet na križu; vjerovati i kad sami budemo na križu. Jer, poslije svega je život, uskrsnuće i vječnost u Očevu domu. „Neka se ne uznemiruje vaše srce! Vjerujte u Boga i u mene vjerujte“.

To je poruka i nama. Ima i danas puno onih koji su zbunjeni, zaplašeni i klonuli. Ponekad im se čini da Krist gubi, a zaboravljaju da je „njegova posljednja“. Previše su pod dojmom „zemaljske računice“. Ponekad im izgleda da se ne isplati ići za Kristom i vjerovati mu. Zaboravili što je Krist pokazao svojim naukom, životom, smrću i uskrsnućem. Nepopravljiv je gubitak ne vjerovati mu. Vjera, naime, pruža sigurnost, mir, smisao i snagu. A kada smo s Kristom, sva su životna pitanja rješiva. Jer, nema drugoga imena pod kapom nebeskom u kojem nam se spasiti, osim imena Isusa Krista. Istina putovanje u Očev dom može biti naporno i mučno. Ali, čeka nas njegova ljubav i dobrota prema kojoj stremimo. S nemirom srca našega dok u njemu ne otpočine (sv. Augustin). Vjera je stoga svjetlo na putu, a Isus „zaglavni kamen“ na kojemu ona počiva. Kako su samo snažne riječi: „Neka se ne uznemiruje srce vaše! Vjerujte u Boga i u mene vjerujte“. Ove su nam bliske i danas uz grob velikoga pastira Crkve, sluge Božjega Antuna Mahnića.

3. Kada je u 47. godini života preuzeo Krčku biskupiju prije 120 godina (1897.), ostavio je dojam „misaona čovjeka, jasnih vjerskih i moralnih načela, izričite usmjerenosti prema Rimu i Papi“,

te nepomirljivoga „borca protiv liberalizma“ koji je brojne „kršćane zavodio, zbunjivao i plašio“. Kao mladi profesor u Gorici Mahnić je pokrenuo reviju „Rimski katolik“, koja je bila javni proglas njegove „rimska orijentacija“. Mahnić je shvatio kako se ne smije ostati skrštenih ruku već treba „hrabro ustati protiv širenja liberalizma kako ne bi bilo „skretanja s rimskoga puta“. Po naravi se nije „pogađao ni sa svojom savješću, a niti je pravio kompromise, već se hrabro „borio za ono što je spoznao kao svoju dužnost, kao i za pravdu koju je trebalo štititi“. Sv ož životni poziv ostvarivao je „u sjeni spoznaje da se kršćanstvo raslojava“, pa mu prijeto „naglo urušavanje u javnom i društvenom životu“, posebice preko „novinstva i književnosti koje su nagrizale istine i položaj katolicizma“. Bio je svjestan kako će se to urušavanje dogoditi, ako se katolici ne trgnu čuvati primljene i naslijeđene vrijednote“, a to je posebice obrazlagao u reviji „Hrvatska straža“ koju je pokrenuo 1903. Brzo je, međutim, shvatio kako pisanje nije dovoljno, jer „protivničke snage ušle su duboko u tkivo zemlje i naroda. Stoga, „nije se zaustavio kod straže, već je započeo aktivnu borbu“. Obraćao se laicima, intelektualcima, mladima, studentima i đacima. Čitavoga svoga vijeka je smatrao „nužno potrebnim provesti naobrazbu vjernih krugova, pa se dao na razvoj kršćanske kulture i prosvjete“. Kada danas s povijesne distance od jednoga stoljeća o svemu tome razmišljamo, ne možemo ne kazati kako dalekovidnoga pastira imala je ova biskupija. On je ponos i svjetionik ne samo ove dijeceze, već čitavoga naroda i Crkve Katoličke. Uz velikoga Stadlera u Sarajevu i Strossmayera u Đakovu biskup Mahnić pripada tom našem časnom „trolistu“ dičnih predvodnika Crkve s kraja 19. i početka 20 stoljeća na koje smo ponosni i Bogu zahvalni. Čestitam biskupu Valteru i kleru što je otvoren proces njegove beatifikacije. S pravom je Mahnićev dobar poznavatelj, fra Ignacije Radić, pisao kako su „njegove herojske krjeposti ljubavi prema Bogu, Crkvi i bližnjemu bile zapaljene na žaru vječnih istina“. „Nikada neću zaboraviti svetačkoga lika biskupa Mahnića“, piše fra Ignacije, „i kad prolazim mimo njegovoga groba, ne mogu proći a da mu se ne pomolim“.

4. Zahvaljujem Vam, dragi biskupe Ivica, na pozivu predvoditi ovu euharistiju uz 120. obljetnicu ustoličenja i mjesečni spomen sluge Božjega biskupa Antuna, Vašega dičnoga predšasnika na stolici krčkih biskupa. Kad sam prije dvije godine nazočio Vašem ređenju i ustoličenju u ovoj katedrali, rekao sam Vam ono što uobičajeno alkarski vojvoda poželi mladom alkaru, da „ima oštro oko i sigurnu ruku“. Biskup kao nasljednik apostolâ vidljivi je princip i garant jedinstva partikularne Crkve. To ocrtavaju biblijske slike o „pastiru, ribaru, stražaru, svjetioničaru, otcu, bratu, prijatelju, učitelju i tješitelju“. Sve se to kvalitete koje se dobro uklapaju u biografiju sluge Božjega biskupa Antuna. Posebice je za njega znakovita slika o stražaru-svjetioničaru koju je pokazao pokretanjem revije „Hrvatska straža“ (1903.). Stražar, naime, ima srce i dušu mame koja bdi, gleda i djeluje. Ovaj Božji sluga, nošem i potican tim „osobitim osjetilom“ bio je pravi stražar i svjetioničar svoga veremena. Nijemci bi rekli pravi „Richtkraft und Lichtkraft“, smjerkaz i razlučitelj.

Naše je vrijeme vrlo slično onomu iz Antunova doba. Potrebni su nam stoga svjedoci vjere koji znaju komu su povjerovali i ne plaše se svjedočiti ono što vjeruju. Potrebni su nam hrabri biskupi i svećenici, roditelji i vjeroučitelji, javni djelatnici i zauzeti vjernici laici koji su spremni poput proroka naviještati odgovorno i hrabro trajne i vječne evanđeoske vrijednote. Potrebni su nam očevi i majke, učitelji i kršćanski intelektualci koji se neće bojati poput sluge Božjega biskupa Antuna „razobličavati krive antropologije“ i zavodljive ideologije koje šire poluistine o čovjeku i svijetu. Potrebni su nam odgojeni ribari, stražari i svjetioničari koji će usprkos „naporna i teška“ posla biti u službi suvremenih „smjerkaza i razlučitelja“. I neće se umarati upućivati, govoriti, poticati i na zapovijed Božju „mreže bacati“ (Lk 5, 5). Premda su svjesni kako glavnom kormilaru valja „prepustiti svoja vesla i putovanje“ (Ps 37, 5), oni se ne umaraju raditi i boriti se kao da sve o njima ovisi. I onda kada im mnogo toga izgleda uzaludno ili pak zdvajaju, zajedništvo s braćom koji istu vjeru ispovijedaju pretvara se u osjećaj sigurnosti, razumijevanja i potpore. I donosi

neslomivu vjeru u konačnu pobjedu sa sviješću „pomilovanosti“ da smo u „Božjim u rukama, nošeni valovima milosti“ i riječima evanđelja: „Neka se ne uznemiruje srce vaše! Vjerujte u Boga i u mene vjerujte“. Amen.

Štovanjem svetaca priznajemo da je evanđelje prava i cjelovita mudrost života

Propovijed mons. Želimira Puljića na blagdan sv. Ante u Dragama

1. Čuli smo odlomak iz Druge Pavlove poslanice Korinćanima. To je drugo Pavlovo pismo zajednici u Korintu koje je uputio iz Makedonije za vrijeme svoga Trećeg misijskog putovanja. Prvo poglavlje iz kojeg smo slušali nekoliko rečenica započinje divnim riječima pohvale Bogu Otcu: „Blagoslovljen Bog i Otac Gospodina našega Isusa Krista, Otac milosrđa i Bog svake utjehe! Pavlovo treće misijsko putovanje bilo je najplodnije i najznačajnije, a trajalo je četiri i pol godine. Tijekom tog putovanja on je napisao četiri poslanice: Galaćanima i prvu Korinćanima poslao iz Efeza. U Makedoniji će napisati i poslati svoju drugu poslanicu Korinćanima, a iz Korinta će pisati Rimljanima.

U poslanici osjeća se kako mu je ova kršćanska zajednica osobito na srcu. Jer, nastala je kao Božji dar i utjeha nakon razočaranja u Ateni. Pavao je ponosan na tu zajednicu, jer ona je „remek djelo“ njegovoga misijskoga rada i apostolata (1 Kor 9, 2). Toliko ponosan na Korinćane da ih smatra svojim „preporučenim pismom koje mogu svi čitati (2 Kor 3, 2). No, ova se zajednica suočava s izazovima poganskog mentaliteta i s uobičajenim „bolestima metropole“: Strančarenje, suprotstavljanje, razdori i podjele. Zbog toga ih poziva neka žive dostojno svoga poziva. Neka čuvaju duh zajedništva i neka se ne daju zavesti pomodnim filozofijama i „mudrošću svijeta“.

2. Sveti Ante bio je vrijedan i zauzet svetac koga je Bog poput apostola Pavla obdario znanjem i osobitim misionarskim žarom. I postao je čuvenim propovjednikom svoga vremena. No, spontano se pitamo što nam jedan Pavao koji je živio i djelovao prije dvadeset stoljeća, kao i sveti Ante koji propovijedao prije osam stoljeća, mogu danas reći i poručiti? Koliko su nam oni bliski i suvremen?! I koja je uopće uloga Božjih ugodnika koje je Crkva izdigla na čas oltara? Mogu li današnji ljudi na početku 21. stoljeća nešto od njih naučiti? Koje je zapravo značenje svetaca u povijesti spasenja? Uloga je Božjih ugodnika, blaženika i svetaca višestruka. Oni su uvijek suvremeni i izazovni. I sveti Ante, koga danas svečano slavimo, suvremen je i izazovan svetac. Suvremen je svojom porukom i potpunim opredjeljenjem za Boga, svojim oštroomnim uočavanju promašaja svojih suvremenika, svojom jasnoćom moralnih i kršćanskih načela koje je poput svetog Pavla uspješno i umješno izlagao u svojim poznatim propovijedima. I dok razmišljamo o njemu i njegovoj poruci za naše vrijeme, pitamo se kako je u tako kratkom životnom vijeku (živio je samo 36 godina), mogao učiniti onolika silna djela?! Gdje je izučio školu svetosti i što mu je pomagalo naći se u društvu Božjih odabranika? Odgovor je vrlo jednostavan: Na oltaru, braćo i sestre; u misi, molitvi i dobrim djelima; na euharistijskoj gozbi nalazio je snagu i nadahnuće. Čuli smo Isusa kako veli: „Vi ste sol zemlje i svjetlo svijeta“, kao i njegovu žarku želju neka „naša svjetlost tako svijetli da ljudi vide naša dobra djela i slave Otca koji je na nebesima“ (Mt 5, 13-16). Crkva, naime, po povijesnim kršćanima biva kvasac, sol zemlje i svjetlo svijeta. Svojim pak proročkim glasom ona je pozvana upozoravati na nepravde, nasilja, zloupotrebe i druga povijesna zla ljudi. Jer, ona nije u svijetu samo usput ili na putu. Pozvana je i poslana po svojoj odabranoj djeci biti subjektom povijesnih zbivanja u svijetu i u svim narodima svijeta.

4. Zašto štujemo te Božje velikane, proučavamo njihove živote i nadahnjujemo se na njihovim djelima?! Štovanjem svetaca, naime, dajemo prvenstvo duhovnom nad materijalnim, vječnom nad prolaznim. I ispovijedamo kako nam je zakon Evanđelja jedina, prava i cjelovita mudrost života. Takvim vjerničkim stavom mi relativiziramo ovozemne veličine i sile. Narod pak koji štuje svece, kršćanski je narod koji se time ponosi i želi se pribrojiti velikoj pobjedničkoj zajednici općinstva svetih i silnog mnoštva otkupljenih. Štovanje svetaca tihi je, ali radikalni otklon svih

suvremenih zavođenja: manipulacije, globalizacije, ateizacije, relativizma, indiferentizma i svih drugih suvremenih 'izama' i zastranjenja.

Zato je trajno aktualna ona prastara molitva naših očeva i djedova: Da se dostojiš svoju Crkvu ravnati i uzdržati, molimo te, usliši nas! Blago ocu i majci koji razumiju i upijaju Pavlove preporuke i Antine opomene, te ih prenose na svoju djecu. Blago djeci koja imaju prigodu osjetiti u obiteljskom ognjištu brigu roditelja za njihovu duhovnu dimenziju, te čuti upozorenja, prijekore i upute. Blago obitelji u kojoj se trude čuvati milosni dar koji su primili na krštenju i na vjenčanju. Blago svećenicima koji pasu i nadgledaju povjereno stado dragovoljno i po Božju. Molimo neka nas sveti Ante čuva, nadahnjuje, brani i pomaže kako bismo bili postojani u molitvi i vjerni do kraja. Družimo se s Isusom, jer on je jedini otkupitelj čovjeka. Nema pod nebom drugog imena dana ljudima po kojem se možemo spasiti, osim imena Isusa Krista (Dj 4,12) o kome su i sveti Pavao i sveti Ante onako zanosno i s uvjerenjem govorili i propovijedali. On ima odgovore i za naše probleme i pitanja. On nosi ključeve povijesti. Njegova su vremena i vjekovi. Njemu slava u vijeke vjekova. Amen.

Drage, 13. lipnja 2017.

Predstavljanju knjige Mate Arlović, „HZ(HR)HB-a u postupcima (pre)ustrojavanja BiH...“, Zagreb 20. 06. 2017. godine

1. Zahvaljujem na pozivu nazočiti predstavljanju knjige dr. sc. Mate Arlovića, našeg poznatog i uvaženoga ustavnoga sudca: „HZ(HR)HB-a u postupcima (pre)ustrojavanja BiH do Washingtonskih i Daytonskih sporazuma – ustavnopravni aspekt“. Posebice zahvaljujem što mi je povjereno uputiti nekoliko riječi u ovoj prigodi. Budući da će o sadržaju, značenju, aktualnosti i poruci ove knjige govoriti uvaženi predstavljači, zadržat ću se samo na nekim uspomenama vezanim uz Haaško sudište i crkvenim načelnim stavovima. Sjećamo se kako je prvih godina rada Haaškoga suda bilo velikih obrata i „političkih lomova“. Imalo se dojam kako se Republiku Hrvatsku „haaškim sudom ucjenjuje“. Kada se k tomu uzme u obzir pritiske i poruke koje su stizale iz nekih europskih i američkih središnjica, razumljivo je što je tada kardinal Kuharić govorio našim pregovaračima neka se ni pred kim „ne klanjaju i ne daju ucjenjivati: Ni kreditima, ni obećanjima, ni ulaskom u EU“. „Sloboda se ne prodaje ni za kakvo blago“ davno je uklesano je na tvrđave sv. Lovre. Tamo su nam stari Dubrovčani ostavili trajnu opomenu u kamenu.

Gledom pak na „političko usmjerenje i djelovanje Haaškog suda“ ja sam svojevremeno govorio svećenicima kako nam je tada posebice bila „potrebna sabranost, oprez i mudrost, te jača i usrdnija molitva za Domovinu i mir, i za naše uznike u Haagu. Neka nam Duh Božji pomogne u ovom vremena pružati ljudima duhovnu okrepju, radost i nadu koju samo Isus darovati može“ (Dan ljudskih prava, 10. 12. 2005.)

2. Šest godine kasnije, 2011., najavljivana je u medijima višegodišnja presuda hrvatskim generalima. A oni su zaslužni za oslobađanje domovine Hrvatske. Uz te najave oglasila se Komisija HBK „Iustitia et pax“ te upozorila da „mnoga svjedočenja u Haagu daju naslutiti kako se „u optuživanju odlučuje pod političkim pritiscima s ciljem izjednačavanja žrtve i agresora, te se iskrivljuju povijesne činjenice“. Na kraju Izjave „pozvalo se vjernike neka mole i poste za pravednu odluku, a hrvatske građane potaklo neka po objavljivanju presude zadrže mir i dostojanstvo“.

Sjećamo se i komentara vezanih uz tu Izjavu. Jedan od „dežurnih novinara“ zapitao je čitatelje: „Znači li to da hrvatski biskupi misle kako je kršćanske molitve i posta vrijedan samo sudski proces u kojemu se optuženima stavljaju na teret zločini protiv čovječnosti i kršenje ratnih zakona? Ili pak misle da su posebni pozivi na molitvu i post potrebni samo kad se donose presude hrvatskim generalima?“ (Novi list 26. 03. 2011, P. L). A bivši predsjednik Stjepan Mesić iz ureda

u Grškovićevoj odmah je izjavio da „pozivom vjernicima neka mole i poste za pravednu presudu hrvatskim generalima.. sugerira se sumnja da presuda neće biti pravedna i dovodi u pitanje sam Haški sud“. To je prema njemu „eminentno politički potez koji s vjerom i s poslanjem Crkve nema nikakve veze“. Tako misli „stručnjak za vezu i slanje dokumenata“ iz svoga ureda, te znalac socijalnog nauka Crkve i njezinoga poslanja.

3. Istina, ne spada na vjerske službenike „izricati presude, voditi kampanje, uplitati se i udruživati u sindikalne i političke grupacije“. Ali, nije im zabranjeno kao slobodnim građanima države koju su s vjernicima stvarali, izreći svoju prosudbu i zauzeti određene stavove. Kako gledom na sudište u Haagu, tako i gledom na naše generale. Razumjet ćete stoga što sam nakon vijesti o oslobađajućoj presudi Anti Gotovini i Mladenu Markaču, u petak 16. studenog 2012. uskliknuo punim plućima: „Raduj se, zemljo Hrvatska, jer ovom oslobađajućom presudom završava tvoja dugogodišnja muka u ratu i teškom poratnom vremenu. Ovim činom konačno je završen obrambeni rat u Hrvatskoj“. No bitka za istinu, pravdu i slobodu na Haaškom tribunalu nije završena.

Već više godine priprema se optužnica za Hrvate iz Bosne i Hercegovine koji su se udružili u „Hrvatsku zajednicu Herceg-Bosnu“ kako bi obranili svoja mjesta i ognjišta pred srpskom agresijom. U toj borbi za istinu, čast i dostojanstvo hrvatskoga naroda u BiH ubraja se i knjiga dr. sc. Mate Arlovića kao izvrstan priručnik, ne samo za pravne stručnjake, već i za javne djelatnike u politici i sudstvu, kulturi i obrazovanju. Stoga je s pravom već rečeno i napisano kako knjiga zaslužuje najveću znanstvenu ocjenu.

4. Gledom pak na objavljene prvostupanjske presude uznicima Hrvatima iz BiH ova Arlovićeva znanstvena studija može biti korisna pomoć u pravnoj zavrzlami i borbi za dokazivanje istine na više razina. Spomenimo barem dvije:

a. Najprije, knjiga na dokumentiran i znanstven način dokazuje da Hrvatska Zajednica Herceg Bosna „nije bila država u državi“. Nema, naime, nijednoga pravnoga akta iz kojega bi proizlazilo „da HZ HB negira vlast Bosne i Hercegovine“. A sudi ih se da su se htjeli dio BiH odcijepiti i priključiti „Velikoj Hrvatskoj“. Osnivanje HZ(HR)HB k tomu bilo je zasnovano na člancima Ustava SRBiH radi samoobrane i pružanja otpora moćno naoružanom agresoru.

b. Drugo, kao najvažnije, čini mi se dobro razrađena pravna analiza kojom autor otklanja i pobija optužbu kako se Republika Hrvatska povezala „s vodstvom Hrvata iz BiH u udruženi zločinački poduhvat radi podjele i pripajanja dijela BiH Hrvatskoj“. Dr. Arlović, dakle, na znanstvenoj razini ekskulpira službenu politiku Republike Hrvatske i predsjednika dr. Franju Tuđmana, te obara i dokazuje neutemeljenom tezu da je s Miloševićem u Karađorđevu i Tikvešu dogovorio podjelu Bosne i Hercegovine. To je teza koju trajno ponavljaju nositelji velikosrpske politike, kao i bošnjački fundamentalisti. A nerijetko joj nasjedaju i neki hrvatski javni djelatnici, novinari i anarhisti koji hrvatsku državu nisu ni željeli, ni sanjali; a kamo li branili.

Uz ove dvije pravne premise obrane od neistina i predrasuda, čemu izvrsno može poslužiti ova znanstveno sročena knjiga, potkrijepljena pravnim dokumentima i argumentima, čini mi na koncu interesantnim istaknuti i njezin „inspirativni vid“ koji je možda autor imao u vidu kad je knjigu slagao. Naime, kad se zatečemo u konkretnim okvirima gdje vlada dihotomija „podijeljenoga društva“, posebice ako se radi o poznavatelju i promicatelju pravnoga poretka, u čovjeku se javi želja potražiti ljude koji nisu opterećeni takvim podjelama, već su voljni i spremni promišljati i tražiti odgovarajući kolorit „ustavnoga dizajna za društvo i državu koja je podijeljena“.

Nadati se kako bi ova pravna studija mogla pomoći ljudima od struke konstruktivno sudjelovati u transformaciji „podijeljene zemlje“, koja vapi za preobrazbom socijalnih struktura i međuljudskih odnosa. Čini mi se da ova pravna studija može dati pozitivan obol i intonaciju u tom

vidu, te biti dobar čimbenik pri stvaranju harmoničnoga ustava u kompleksnom ozemlju Bosne i Hercegovine.

Autoru čestitam na ovom djelu, a vama zahvaljujem na pozornosti.

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski
Predsjednik Hrvatske biskupske konferencije

Predstavljanje monografije „Župa Ljubač - zrcalo povijesnih i geografskih mijena u sjeverozapadnom dijelu Ravnih kotara“

Najprije čestitam nakladnicima Sveučilištu u Zadru i župi sv. Martina u Ljupču što su objavili ovu vrijednu monografiju „Župa Ljubač - zrcalo povijesnih i geografskih mijena u sjeverozapadnom dijelu Ravnih kotara“. Posebice čestitam urednicima prorektoru prof. dr. Josipu Faričiću i župniku dr. Jerolimu Lenkiću što su organizirali znanstveni skup te u rekordnom vremenskom razdoblju priredili ovu bogatu monografiju koja opisuje ne samo povijest mjesta i župe svetoga Martina, već i prirodno-geografske značajke i osnove društveno-gospodarskoga razvitka, kao i arheološke i ranokršćanske nalaze u Ljupču i okolnim mjestima. Uz bogatu kartografiju, numizmatiku, prikaz vjerskoga života i etnologiju čitatelj će naći raznoliki izbor vrlo interesantnih tema za produbljenje i upoznavanje ovoga mjesta koje je u „Zadarskom katastru“ (katastru), gdje su navedeni posjedi i imanja koje je Mletačka vlast zauzela u 15. stoljeću, među pet navedenih mjesta nalazi se i Ljupče. A to su: Zadar, Vrana, Nin, Novigrad i Ljubač.

Uz bogate arhivske izvore i povijesnu građu, te obilnu i slikovitu kartografiju, osobito mi je za oko zapeo povijesni prikaz mjesta Ljubač s iscrpnim arheološkim ranokršćanskim i srednjovjekovnim nalazima, kao i kratka povijest župe sv. Martina s biografskim opisom njezinih pastira od 17. do 21. stoljeća (od don Mate Mandića rodom s Molata iz 1664. godine do sadašnjeg župnika dr. Jerolima Lenkić rodom iz Bibinja).

Svim autorima objavljenih priloga u ovoj opsežnoj monografiji „Župa Ljubač – zrcalo povijesnih i geografskih mijena.“ upućujem iskrene čestitke i zahvalu za uloženi trud.

Netko je davno rekao kako su arhivski zapisi zapravo ogledalo „pamćenja jednoga kraja i naroda“. Zabilježeni stari spisi koji se onda čuvaju predstavljaju nepresušno vrelo za poznavanje i proučavanje povijesti i kulture nekog područja i naroda. I s pravom bivaju njegovim zrcalom u kojem se „ogledaju“ sljedeći naraštaji. U tom kontekstu simbolično mi je ono što je zapisao mladi teolog i mještanin u svom prilogu „Iz crkvene prošlosti Ljupča“, bogoslov Ivan Jordan. On zaključuje svoj prikaz riječima kako nije povjesničar, već teolog pa s teološkom refleksijom završava svoj članak: „Na divnu zemlju padoše mi konopi, vrlo mi je mila moja baština“ (Ps 16, 5.6).

Kad je Jahve, naime, izveo Izraelce iz egipatskoga ropstva, dao im je u posjed Obećanu zemlju. Imati i posjedovati zemlju bitni je element stabilnosti koji daje mogućnost podizanja vlastitoga doma u kojem djeca odrastaju, a odrasli obrađuju polja i žive od plodova svoje zemlje. Leviti, međutim, koji su posrednici svetoga i Božjega blagoslova, ne mogu posjedovati zemlju, jer oni su se potpuno darovali Gospodinu. Oni su sve svoje prepustili njegovoj brižnoj ljubavi i velikodušnosti braće kojima služe. Bog je, dakle, njihova baština: „Svjedočanstva tvoja vječna su mi baština; ona su radost mome srcu“, pjeva David u svojim psalmima (Ps 119, 111).

Autor crkvene prošlosti Ljupča, „mladi levit“ Zadarske nadbiskupije, Ivan Jordan, objašnjava kako su u ono vrijeme pred levite stavljeni popis dvanaest plemena na koja bi oni bacali konope. A onda bi levit bio poslan služiti plemenu na koji je njegov konopac pao. I završava svoj prikaz s izrazima ponosa što je genetski naslijedio baštinu svojih preda, te u iščekivanju levitske baštine koja će mu se dodijeliti zahvalno ponavlja sa psalmistom: „Na divnu zemlju padoše mi konopi,

vrlo mi je mila moja baština“ (Ps 16, 5.6).

Neka ovo zrcalo bogate prošlosti mjesta Ljubač bude orijentir budućnosti njegovim žiteljima koji neka bacaju „naslijeđene konope“ po ozemlju vlastite djedovine, te pri tom neka ponavljaju ove stihove starozavjetnoga pjesnika: „Na divnu zemlju padoše mi konopi, vrlo mi je mila moja baština“ (Ps 16, 5.6).

Ljubač, 21. Lipnja 2017.

† Želimir Puljić, nadbiskup

Svetkovina Tijelova

Propovijed msgr. Želimira Puljića

1. Uskoro ćemo u svečanom Predslovlju pjevati himan Onomu koji nam dolazi. Zbog toga se poziva anđele i arkandele, i sve stanovnike neba neka nam pomognu zajedno uputiti slavu i pohvalu Bogu Ocu Svemogućemu, po njegovu Sinu Isus Kristu koji se ponovno žrtvuje na oltaru. U tom svečanom trenutku vojska anđela, svetaca i blaženika kliču u zanosu „Svet, svet i presvet“. A mi, siromašni i grješni pozemljari, usuđujemo se priključiti njima, pa treptavim glasom pjevati: „Blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje. Hosana u visini“. I dok liturgija divno umrežuje ovozemaljsku i nebesku stvarnost, mi zahvalno molimo: „O sveta gozbo na kojoj se Krist blaguje. Slavi se spomen muke njegove; duša se napunja milošću i daje nam se zalag buduće slave“.

Pripovijeda se kako je 1909. ruska policija uhapsila grofa Panijatovskoga, koga su onda osudili i protjerali na prisilni rad u Sibir. Tamo je upoznao plemkinju Natašu s kojom se i zaručio. Kada je ubrzo obolio, pozvao svoju zaručnicu i darovao joj ogro-man dijamant. „Ako ikada pobjegneš iz Rusije, rekao joj je, uokviri dijamant i bit ćeš najbogatija žena svijeta“. Nataša je izbjegla iz Rusije, te s dijamantom postala vrlo bogata žena... Isus, koji je napustio nebo i došao k nama u „ovaj Sibir“, ostavio je svojoj Zaručnici, Crkvi, pred samu smrt, dragocjeni dijamant, a to je sveta Misa. I rekao: Evo najdraže što imam, ostavljam tebi. Umirem i odlazim s ovoga svijeta, a ti uokviri u zlatne obrede i molitve ovo što ti ostavljam. Crkva je uokvirila u molitve misni kanon koji ima tri dijela: Zaziv Svetoga Duha, pripovijedanje Posljed-nje večere i molitva spominjanja.

2. Kada se čini nešto važno, uvijek se zaziva Duha Svetoga. To Crkva čini i u Misi prije najsvetijeg dijela, pretvorbe. I dok svećenik drži raširene ruke nad kruhom i vinom, moli se Duha Svetoga neka se on udostoji posvetiti darove koje donosimo za žrtveni prinos. To je srce samoga obreda, Svetinja nad svetinjama. Pred tim činom svećenik se povlači u pozadinu i pozajmljuje svoj glas. Na njegovo mjesto stupa sam Krist i govori: „Uzmite i jedite ovo je moje tijelo, koje se predaje za vas“. Nakon toga uzima kalež nad kojim govori Kristove riječi: „Uzmite i pijte iz njega svi: ovo je kalež moje krvi novoga i vječnoga saveza koja će se proliti za vas i za sve ljude na oprostjenje grijeha“.

U žrtvi sv. Mise sabrana je sva naša prošlost, sadašnjost i budućnost. A pred „tajnom vjere“ odgovaramo: „Tvoju smrt Gospodine naviještamo, tvoje uskrsnuće slavimo i tvoj slavni dolazak iščekujemo“. Nakon čina pretvorbe moli se najprije neka se svi koji prime presveto Tijelo i Krv njegovoga Sina, kao pričesnici svete žrtve napune svakim nebeskim blagoslovom i milošću. Moli se zatim i za narod Božji kako bi „u Kristu bili jedno tijelo i jedna duh“; pa za papu, biskupe i svećenike neka budu dobri, sveti i čestiti. Bez njih nema Crkve. Gdje nema svećenika, kršćani se osipaju i propadaju. Stoga je važno moliti za duhovne predvodnike. Liturgija zatim uključuje u molitvu one koji su naručili misu i preporučili svoje nakane za žive i mrtve; kao i za one koji su nazočni kod slavlja i za sve kršćane diljem svijeta. Crkva ne zaboravlja ni one „koji Boga traže iskrena srca“. Na koncu s posebnim pijetatom moli za pokojne kojima se još samo molitvom pomoći može da dobiju vječnu baštinu.

3. Vječni život u nebu i vječna baština cilj je svih naših molitava i nastojanja. Jer, "što koristi čovjeku ako sav svijet zadobije, a dušu svoju izgubi!?" (Mt 16,26). Ako pak u raj ne dođe-mo, uzalud je sve što smo na zemlji činili i radili. Središnji dio Mise završava svečanom doksologijom kada svećenik uzima pliticu s hostijom i kalež pa pjeva: „Po Kristu i s Kristom u i Kristu, tebi Bogu Ocu svemogućemu, u jedinstvu Duha Svetoga svaka čast i slava“. To je zapravo svečana pjesma Bogu Ocu i Sinu i Duhu Svetomu. Euharistija, dakle, nije neki simbol, slika ili sveta relikvija koju se časti i cjeliva. Ne, euharistijski Krist je živi Bog među živim ljudima. Mesija i Spasitelj koji nas tijelom svojim liječi i hrani za život vječni.

I dok večeras u našoj prvostolnici slavimo i častimo Tijelo Kristovo koje ćemo pronijeti Širokom ulicom do svetišta svetoga Šime, mi zapravo izričemo žarku želju i molitvu neka Krist dođe i ostane u našem Gradu i nadbiskupiji, u naša srca i naše obitelji. Dođi Gospodine u srca tvojih vjernika koji ti se klanjaju i tvojim tijelom hrane. Dođi u domove naših obitelji i donesi ljubav i mir. Dođi u naša sela i gradove i probudi optimizam, radost i nadu. Dok Ti zahvaljujemo za trajnu nazočnost u euharistiji, molimo Te, blagoslovi naše domove, obitelji, polja i more naše. I učini da primanjem svete pričesti i mi postajemo sve više Tebi slični koji će hodati Lijepom našom čineći samo dobro. I sa psalmistom oduševljeno pjevati: "Blaženi koji prebivaju u domu tvome slaveć' te bez prestanka. Kako su mili stanovi tvoji, Gospodine nad vojskama! Duša nam čezne za dvorima Tvojim! Stoga Ti s onom dvojicom učenika iz Emausa upućujemo ljubaznu zamolbu „dođi i ostani s nama jer zamalo će večer i dana je na izmaku“. Dođi Gospodine Isuse. Amen.

Papin dan i oprostaj od mons. Alessandra D'Errica

1. Uzoriti, gospodo biskupi, braćo svećenici, redovnice i redovnici, bogoslovi i sjemeništarci, braćo i sestre u Kristu. Za ovu prigodu oproštaja od Apostolskoga nuncija mons. Alessandra D'Errica odabrana je liturgija „Papinoga dana“. U prigodnim čitanjima čuli smo dva razgovora iz Staroga i Novoga Saveza. Razgovori između Jahve i Mojsija, te između Petra i Isusa, poslužiti će nam u razmišljanju o „razgovoru Crkve i suvremenoga društva“. U prvom čitanju Jahve zahtjeva neka Mojsije požuri s brda Sinaja, jer je narod, koji mu je povjerio, krenuo je naopako. Upada u oči i Mojsijeva usrdna molitva neka Jahve bude „milostiv i milosrdan“ s njegovim narodom. U tom tekstu otkrivamo prikladan odvjetnički uzorak poslanja Crkve u svijetu. No, da bi Crkva uspješno i odgovorno izvršila svoje poslanje, potrebno je ono što tako zorno sugerira razgovor Isusa i Petra: Treba izvesti na pučinu i poći u dubinu. A to znači kako se ne treba zadovoljiti površnim naviještanjem i trenutnim uspjesima, već i u neuspjesima otkrivati putanju osmišljenja svoga rada. U duhu one Pavlove: „Kad sam slab, onda sam jak“ (2 Kor 12, 10).

Valja nam uz to imati na umu da nam je „u glinenim posudama poklonjeno skupocjeno blago“ (2 Kor 4, 7) i da se ne može ostati po strani kad je u pitanju čovjek, njegova sloboda i dostojanstvo, kao i njegovo vječno spasenje. Valja, dakle, požuriti se s brda Sinaja, umiješati se usred vjernoga puka, te hrabro razapeti jedra i s povjerenjem „izvesti na pučinu“. Usprkos možebitnih nepovoljnih vjetrova i morskih valova. Jer, ima ih koji misle da se Crkva „ne treba miješati sa svijetom u pitanjima socijalne, političke i ekonomske naravi“. Takvi se boje kako bi „uvlačenje Crkve“ u ljudsku povijest zla i grijeha „okaljalo samo Evanđelje“. I lišilo ga njegove proročke snage. No, Crkva zna da joj je „biti kvasac, sol zemlje i svjetlo svijeta“. I to po konkretnim kršćanima u zadanim socijalnim uvjetima, kao i u društvenim, političkim i ekonomskim strukturama. I drugog joj puta nema.

2. Crkva je pozvana i poslana svojim proročkim glasom „prokazivati“ nepravde i nasilja, zloupotrebe i druga zla povijesnih ljudi. Ali i svojim evandeoskim navještanjem upućivati na izvore dostojanstva ljudske osobe i na korijene solidarnosti ljudskog roda. Upravo onako kako to čini sadašnji papa Franjo i kako su to činili njegovi časni predšasnici, posebice tijekom dvadesetoga stoljeća. Jer, Crkva je „suputnica onih koji Boga traže“, veli papa Franjo u pobudnici „Radost

evanđelja“. A kao suputnici dužnost joj je „ne samo biti nazočna, već krenuti ususret današnjem čovjeku“, te „obnovljenim snagama aktivno se uključiti“ „s dijalogom na tri razine: s državom, s društvom po vjeri, kulturi i znanosti, kao i s onima koji ne pripadaju Katoličkoj Crkvi“ (RE 238).

Zato Crkva ne zagovara „povlačenje u privatni život“; a još manje gradnju zidova i „zatvorenih sakralnih prostora“. Ona potiče zdravi pluralizam koji poštuje druge i drugačije. Pogotovu joj je neprihvatljivo nametanje određenih stavova „sekularista, agnostika i ateista koji bi stvarali društvo u kojemu bi se zatomilo uvjerenja onih koji vjeruju, te ignoriralo bogatstvo različitih vjerskih tradicija“ (RE 255). Prema mišljenju pape Franje „to ne bi doprinijelo miru i toleranciji, nego novom obliku diskriminacije i autoritarizma“ (ibid.). Pitamo se stoga što nam je kao predvodnicima Božjega stada danas činiti?!

3. Usudio bih se parafrazirati tekstove večerašnjih čitanja pa reći kako nam se požuriti među ljude koji su u opasnosti zastraniti pred stupicama zavodljivih ideologija. Isto tako valja nam kao biskupima, svećenicima i Bogu posvećenim osobama „izvesti na pučinu“, te „odvažno plivati protiv struje“ (RE 261) i ne bojati se usprotiviti stavovima koji odudaraju od duha evanđelja. To je snaga koja ne dolaze od nas, već od Duha Svetoga. I ne očituje se u agresivnosti i nasilju, nego u uspravnom držanju i poniznom podnašanju udaraca kada treba trpjeti. Jer, „tko se Gospodina boji taj nema straha ni od čega“ (Sir 34,16). Stoga neka nam i kao vjernicima i kao službenicima koji svoje poslanje činimo u Božje ime, ne dodija u mukotrpnom radu činiti dobro i zalagati se za Božja i ljudska prava i dostojanstvo. Oproštaj od mons. Alessandra D’Errica, koji je mandatom Svetoga Oca pet godina boravio među nama, pruža nam prigodu vidjeti koliko smo „išli ususret i bili suputnici današnjem čovjeku“ kako traži papa Franjo. Mons. D’Erricu osobito zahvaljujemo što je nastojao biti prijenosnikom Papinih poruka na sve tri razine: „S državom, s društvom i s onima koji ne pripadaju Katoličkoj Crkvi“ (RE 238). I poticati sve nas da ostanemo vjerni i zauzeti učenici u Isusovoj školi. Isusovi se učenici prepoznaju po trostrukoj ljubavi koja ispunja njihovo srce. Koje su to tri ljubavi?

4. Prva je ljubavi prema euharistiji s kojom je neraskidivo povezano naše ministerijalno i opće svećeništvo. Osobito kada svećenik ustupa svoj glas Kristu koji izgovara riječi pretvorbe. Razumljivo je stoga što je sveti Ivan Arški govorio da je „svećeništvo ljubav Isusovoga srca“. Druga je ljubav prema Blaženoj Djevici Mariji koju nam je Isus na Kalvariji, po ljubljenu učeniku Ivanu, predao kao majku: „Zatim reče učeniku: Evo ti Majke“ (Iv 19, 26). Marija kao žena tišine i molitve, čistoće i revnosti, služenja i predanja predstavlja svakom vjerniku i svećeniku idealan životni plan i program duha ljubavi, poslušnosti, poniznosti, služenja i predanja. I treća ljubav jest ona prema Pastiru sveopće Crkve, prema Svetom Ocu Papi koja je oduvijek bila odlika naših vjernika i svećenika. Puno je i svetaca koji su očitovali osobitu ljubav prema Petrovom nasljedniku. Sveta je Katarina Sijensku nazivala je Papu „slatkim Kristom na zemlji“. Sveti Franjo Asiški je na koljenima tražio blagoslov za svoju subraću. Sveti Ignacije Lojolski uveo je za isusovce četvrti zavjet poslušnosti papi. Naš blaženi Alojzije Stepinac, uzor biskupima i svećenicima podnio je pravo mučeništvo zbog ljubavi i vjernosti Rimskome biskupu. A blaženi Ivan Merz utisnuo je generacijama hrvatske katoličke mladeži osobitu ljubav prema euharistiji, apostolatu i Svetom Ocu. Neka nam proslava Papinoga dana bude poticajem još više rasti u ljubavi prema euharistiji, prema BD Mariji i prema Papi. Jer, „opečaćeni smo poslanjem da blagoslivljamo, tješimo prosvjetljujemo i liječimo“ (RE 273). Izvezimo, dakle, na pučinu i ne dopustimo da nam se ukrade ova trosturka ljubav od kojih „zavisí naš misijski zanos i radost evangelizacije“ (usp. RE 83).

5. Preuzvišeni gospodine mons. Alessandro D’Errico,

Ovogodišnja proslava Papinoga dana daje nam prigodu reći Vam hvala što ste nastojali biti prijenosnikom Papinih poruka na sve tri razine o kojima sam govorio: Na razini Države, društva i na razini onih koji ne pripadaju Katoličkoj Crkvi (usp. RE 238). Hvala Vam što ste i nas sve poticali

da budemo i ostanemo vjerni, odani i zauzeti učenici u Isusovoj školi. Uzoriti, braćo biskupi i svećenici, redovnice i redovnici, bogoslovi i sjemeništarc, braćo i sestre u Kristu. Neka nam proslava Papinoga dana s oprostajem od dosadašnjeg Apostolskoga nuncija bude poticajem još više kao pojedinci, Crkva i narod ljubiti i častiti Presvetu euharistiju, Blaženu Djevicu Mariju i Svetoga Oca, Isusova vidljivoga namjesnika na zemlji. Mi znamo i vjerujemo da je Krist glavni kormilar crkvene lađe i vođa Božjega naroda. On je, naime, jedini Spasitelj i Otkupitelj roda ljudskoga. Nema, uistinu, drugoga imena dana ljudima pod kapom nebeskom u kojem nam se spasiti, osim imena Isusa Krista (Dj 4, 12). Njemu slava i čast u vijeke vjekova. Amen.

Zagreb – katedrala, 26. 06 2017.

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski
Predsjednik Hrvatske biskupske konferencije

Ne bojte se ljudi!

Propovijed msgr. Želimira Puljića na Dan državnosti

1. Dok slavimo misu za Domovinu, u molitvenim nakanama uključujemo zahvalni spomen na sve koji su položili svoje živote za obranu i uspostavu slobodne države Hrvatske, pa ih Božjoj dobroti toplo preporučujemo. Danas molimo i za žive branitelje, kojima je potrebna ljudska i božanska pomoć, da bi izdržali i pozitivno nadvladali teškoće i nedaće s kojima se sučeljavaju. Posebice mislimo na ratne invalide i na sve koji trpe u duši ili tijelu. Dok slavimo misu za Domovinu, prisjećamo se kako nam je u poratnom vremenu valjalo vidati rane, njegovati, tješiti i brisati suze, odgajati savjesti i poduzimati sve da se učvrsti miran život pojedinaca i naroda u ozračju slobode i kršćanske uljudbe. Crkva nikada nije propovijedala mržnju i osvetu. Ali, čvrsto je vjerovala kako je svakom čovjeku i narodu potrebna i korisna Domovina. A domoljublje je smatrala pozitivnom odlikom, krjepošću i vrlinom. Upravo u duhu onoga što smo učili u školi blaženoga Alojzija Stepinca i njegovoga časnoga nasljednika kardinala Kuharića. Oni su nas, naime, učili da su bogoljublje, čovjekoljublje i domoljublje tri uzvišene vrjednote, umreženi troplet krjeposti koji nas nadahnjuje i vodi. Koliko je to važno posvjedočio je kardinal Stepinac pred sudom u Zagrebu, 3. listopada 1946.: „Hrvatski se narod plebiscitarno izjasnio za hrvatsku državu i ja bih bio ništarija, kad ne bih osjetio bilo hrvatskog naroda, koji je bio rob u bivšoj Jugoslaviji“.

U sklopu mise za Domovinu potrebno je isticati važnost slobode u slobodnoj Državi. Poznato nam je iz povijesti da su uvijek svjetski moćnici htjeli vladati ne samo zemljom i državom, nego i svojim podanicima. U toj nezdravoj želji htjeli su biti moćniji i silniji. Rimski su se carevi dapače proglašavali bogovima i nemilo progonili one koji to nisu prihvaćali o čemu svjedoče mučenici iz prvih stoljeća crkvene povijesti. Isto se, nažalost, ponavlja sve do naših dana. Isus stoga opominje u evanđelju da se ne bojimo ljudi, da budemo čvrstih uvjerenja po kojima ćemo živjeti. Zato i hrabri svoje slušatelje: „Ne bojte se onih koji ubijaju tijelo, ali duše ne mogu ubiti“ (Mt 10, 28). Isus priprema učenike na vrijeme kad budu ostali sami i preuzeli vođenje kršćanskih zajednica. I stalo mu je da upamte kako se ne trebaju bojati ljudi, već „onoga, koji može i dušu i tijelo pogubiti u paklu“.

2. Ljudima imponiraju oni koji bez straha svjedoče za Boga i njegov Zakon. Takvih svjedoka pun je i Stari i Novi zavjet. Neki su svoju hrabrost platili životom, a mnogi teškim trpljenjem. Kako napr. ne diviti se velikom sv. Ivanu Krstitelju, kojega smo jučer proslavili, a koji je u Božje ime neustrašivo grmio pred kraljem Herodom: „Ne smiješ imati žene brata svoga“! (Mt 14, 4). Ili pak junak vjere, prorok Ilija, koji se ne boji „dvoboja“ s četiri stotine Baalovih sljedbenika. A onda prorok Natan koji kori silnoga kralja Davida što je preoteo ženu svome vojskovođi Uriji, a njega poslao u boj da pogine. Tu je i prorok Jeremija koji se danas žali da je čuo „klevete mnogih i užas odasvud“. Iako mu moćnici prijete, on ne šuti, već neustrašivo zbori. I siguran je kako će ga Bog

zaštititi. Slično se dogodilo i apostolima kojima su prijetili, bacali ih u tamnice, zlostavljali, a oni nisu odustajali. Dapače, sretni su bili ako su mogli nešto o Isusu govoriti, te za njega nešto podnijeti ili pretrpjeti.

Imamo divan primjer dvojice svetaca koji su ostali vjerni svojoj savjesti i Božjim zakonima upisanim u srce čovjeka. To su bili sveti Ivan Fisher biskup i kardinal i Toma More, kancelar i žrtva engleskog kralja Henrika VIII. Obojica su u roku od dva tjedna (od 22. Lipnja do 6. Srpnja) u ljeto 1535. smaknuti u Londonu, jer nisu htjela pokoriti se kralju, nego su branila katolička moralna načela. Za boravka u tamnici papa Pavao III. je Ivana Fishera imenovao kardinalom. Sveti Toma More, koga poznajemo pod nazivom „čovjek za sva vremena“, bio je zastupnik u Donjem domu, kraljev savjetnik i kancelar Engleske. Pobožan i prijatelj siromaha koji je svaki dan išao na Misu. Duhovit govornik i glasoviti pravnik bio je jedan od briljantnih umova svoga vremena. Budući da se usprotivio uspostavi Anglikanske crkve, i on je poput Ivana Fishera, osuđen zbog izdaje i pogubljen 6. srpnja 1535. na londonskom Tower Hillu. Blaženim ga je proglasio papa Lav XIII. (1886.), a svetim papa Pio XI. (1935.). Sveti Ivan Pavao II. proglasio ga je zaštitnikom političara i državnika, pravnika i državnih činovnika, sudskih službenika i mnogočlanih obitelji (2000.). Za obojicu se zna kako nisu htjeli iznevjeriti se Bogu i Njegovu zakonu, iako su znali što ih čeka. Posve smireno pošli su u smrt. Priča se za Tomu Morea kad je izveden da mu krvnik glavu odrubi kako se obratio krvniku i upozorio neka „pazi na brade i ne posiječe je, jer ona nije skrivila izdaju“.

3. U ovom euharistijskom slavlju spominjemo Dan državnosti i s ponosom se sjećamo teških, ali važnih dana kad se većina birača (93.24%) opredijelila za samostalnu i neovisnu državu. Prošle godine obilježili smo 40-tu obljetnicu početka obilježavanja našeg devetgodišnjeg hodočasničkog hoda koji je započeo u Solinu (1976), a završio u Mariji Bistrici (1984.). Na Gospinom otoku započela je velika Devetnica slavlja 13. stoljeća kršćanstva u Hrvata. Kad je nakon „hrvatskog proljeća“ (1971. Zašutjela svaka slobodna riječ, Crkva je pokrenula svoje snage i počela s vjerskim okupljanjima: Od Solina (1976.) gdje se razmišljalo o daru krštenja, prema Ninu (1979.) gdje se prisjetila na prvo međunarodno priznanje Hrvatske, kad je papa Ivana VIII. na „Spasovdan 879. blagoslovio kneza Branimira, hrvatski narod i svu zemlju njegovu“. Vrhunac devetnice dogodio se na euharistijskom kongresu u Mariji Bistrici 1984. kad se okupilo preko pola milijuna ljudi. Bilo je to mirotvorno „događanje naroda“ koji je pod Marijom zaštitom „u znaku krunice prepoznao pravu snagu i osvojio slobodu“.

Dogodine ćemo se opet naći u Solinu povodom Trećeg nacionalnog susreta hrvatskih obitelji. Stoga, danas na Dan državnosti RH upućujemo svoje molitve Svemogućemu za naše obitelji i našu Domovinu. I molimo neka Isus, koji je svojim rođenjem posvetio sve obitelji, pomogne našim očevima i majkama biti vjerni u ljubavi, postojani u molitvi i gorljivi u djelima dobrotvornosti. Neka riječju i primjerom svjedoče svoju vjeru kako bi u trajnom zajedništvu Katoličke Crkve mogli uživati obilje Božjeg blagoslova, zdravlja, sloge i mira ovdje na zemlji, a u nebu vječno spasenje. Upućujemo danas ponizne molitve za našu Domovinu, Isusu jedinom Otkupitelju čovjeka. I molimo njega koji je otkupio svijet, a čovjeku povjerio zemlju da njome upravlja, neka blagoslovi sve stanovnike naše Domovine. Neka pomogne i blagoslovi sve koji vode brigu o njezinom prosperitetu kako bi se u ostvarivalo duhovno i materijalno blagostanje u prijateljstvu, bratstvu i ljubavi. Neka nas čuva od opasnosti rata i zagađenosti okoliša. Neka sve odgovorne, koji se bore za opće dobro, kao i sve žitelje ove zemlje, obdari duhom istine i ljubavi kako bi odano služili općem dobru i međusobno se bratski ljubili. I neka se Božjim blagoslovom po svem svijetu učvršćuje blagostanje naroda, siguran mir, sloboda svih ljudi i sloboda vjere. Amen.

ODREDBE

Broj: 694/2017.

Zadar, 8. svibnja 2017.

Predmet: Obljetnica posvete katedrale svete Stošije

Svim župnim uredima, upraviteljima crkavai svim redovničkim zajednicama u Zadru

Draga braćo svećenici,

Molim Vas da u nedjelju, 21. svibnja 2017., na svetim Misama prenesete vjernicima ovu obavijest i potaknite ih na sudjelovanje.

U subotu, 27. svibnja ove godine, obljetnica je posvete zadarske prvostolnice - katedrale svete Stošije. Katedrala je posvećena 27. svibnja 1285. godine. Obljetnicu posvete Katedrale proslavit ćemo misnim slavljem u Katedrali u 9,00 i 19,00 sati.

‘Katedralna je crkva središte liturgijskog života jedne biskupije, te se na prikladne načine treba u vjerničke duše utiskivati ljubav i poštovanje prema katedralnoj crkvi. Tome osobito doprinosi godišnja proslava njezinog posvećenja, kao i hodočašća vjernika u katedralnu crkvu’. (Biskupski ceremonijal, br. 44.-45.)

Pozivam sve vas svećenike, redovnike, redovnice i Kristove vjernike laike da svojom nazočnošću uzveličate ovo slavlje.

Svima pozdrav u Gospodinu,

† Želimir Puljić, nadbiskup

Broj: 731/2017.

Zadar, 18. svibnja 2017.

Predmet: 56. Svećenički dan, u srijedu, 7. lipnja 2017. godine

Svim župnim uredima i Samostanima u Nadbiskupiji

Draga braćo svećenici,

Prema programu koje je Povjerenstvo za permanentno obrazovanje svećenika i rekolekcije učinilo za ovu pastoralnu 2016./2017. godinu predviđeno je da za 56. svećenički dan u lipnju pohodimo zagrebačku katedralu i grob blaženog kardinala Alojzija Stepinca i Krašić. Program svećeničkoga dana bio bi ovako raspoređen:

7,30 sati: polazak autobusom sa starog Autobusnog kolodvora (Poluotok) i Autobusnog kolodvora u Zadru (stajalište gradskog prijevoza nasuprot Konzumu).

11,30 sati: Sveta Misa u katedrali (za koncelebraciju treba ponijeti liturgijsko ruho crvene boje) s molitvom na koncu mise na grobu blaženoga Alojzija Stepinca.

12,30 sati: Posjet muzeju blaženog Alojzija Stepinca.

13,30 sati: Zajednički objed.

15,00 sati: Na povratku prema Zadru posjetit ćemo u Krašiću župnu kuću u kojoj je boravio kardinal blaženi Alojzije Stepinac u danima svog zatočeništva.

Budući da za odlazak u Zagreb treba na vrijeme rezervirati autobus, mole se svećenici neka se

čim prije prijave svojim Dekanima koji će (najkasnije do 1. lipnja 2017.) dostaviti na ured tajnika don Rolanda pismeno obavijest s imenima svećenika i redovnika.

Svima srdačan pozdrav i blagoslov od Gospodina,

† Želimir Puljić, nadbiskup

Broj: 793/2017.

Zadar, 6. lipnja 2017.

Predmet: Svetkovina Presvetog Tijela i Krvi Kristove - Tijelovo

Svim župnim uredima, upraviteljima crkava i svim redovničkim zajednicama u Zadru

Draga braćo svećenici, redovnici, redovnice i Kristovi vjernici,

U četvrtak, 15. lipnja 2017. godine, slavimo svetkovinu Presvetoga Tijela i Krvi Kristove - Tijelovo, svečanim euharistijskim slavljem u katedrali svete Stošije u 19,00 sati. Nakon misnog slavlja slijedi euharistijska procesija iz Katedrale, Širokom ulicom, Narodnim trgom, ulicom Elizabete Kotromanić do crkve svetog Šime.

Sudjelovanjem u misnom slavlju i u procesiji, iskazujemo svoju živu vjeru u Isusa Krista, koji je Kruh života, nazočan u presvetoj Euharistiji. Procesija je stoga uvijek, javni iskaz vjere i zajedništva okupljene Crkve Božje te dolikuje da ona bude dostojanstvena i pobožna.

Pozivam na ovo slavlje sav Prezbiterij grada Zadra, redovnike obaju naših Samostana, sve redovničke zajednice u gradu Zadru, kao i vjernike svih gradskih župa, da svjedočki iskažemo svoju ljubav prema Kristu u otajstvu Euharistije.

Mole se vjernici, koji stanuju uz put kojim procesija ide, da ukrase i osvijetle prozore svojih stanova.

Svima pozdrav i blagoslov u Gospodinu,

† Želimir Puljić, nadbiskup

Broj: 794/2017.

Zadar, 6. lipnja 2017.

Predmet: Milostinja 'Petrov novčić'

Svim župnim uredima i Samostanima u Nadbiskupiji

Draga braćo svećenici,

Podsjećam Vas, da po odluci naših biskupa (od 10. prosinca 2003.), u svim našim crkvama, milostinja posljednje nedjelje u mjesecu lipnju (u nedjelju, 25. lipnja 2017.) namijenjena je za 'Petrov novčić' koju treba predati u Ekonomat.

Ovom kolektom svjedočimo našu povezanost i vjernost s Petrom naših dana i Katoličkom crkvom. Riječ je o vjerničkoj solidarnosti s Papom da bi mogao obavljati redovite poslove, ali i kako bi mogao u trenucima posebnih potreba (primjerice, uslijed ratnih sukoba ili prirodnih nepogoda) pomoći mjesnim crkvama. Ovu kolektu je potrebno najaviti i potaknuti vjernike da u njoj sudjeluju.

Uz pozdrav i svako dobro,

† Želimir Puljić, nadbiskup

ODREDBE

Broj: 795/2017.

Zadar, 6. lipnja 2017.

Predmet: Misna tablica

Svi dijecezanski svećenici, aktivni i umirovljeni, župni vikari i svećenici redovnici, dužni su predati Nadbiskupskom ekonomatu, do 12. srpnja 2017., popunjenu misnu tablicu za II. tromjesečje 2017. godine, kao i tablicu za I. tromjesečje ukoliko to još nisu učinili.

Uz pozdrav i svako dobro,

† Želimir Puljić, nadbiskup

Broj: 796/2017.

Zadar, 6. lipnja 2017.

Predmet: Ljetni dopust u Ordinarijatu

Svim župnim uredima i Samostanima u Nadbiskupiji

Poštovana braćo svećenici,

Ovim Vas obavještavam da će djelatnici uredâ u našem Nadbiskupskom ordinarijatu, prema čl. 10. 'Pravilnika o radnom vremenu, plaćenom i neplaćenom dopustu, te godišnjem odmoru u ustanovama Zadarske nadbiskupije' (Zadar, 28. siječnja 2011.) imati kolektivni godišnji odmor od 17. srpnja do 14. kolovoza 2017. godine.

U tom vremenu neće raditi redovite službe u Ordinarijatu. Zbog toga, ako bude hitnih slučajeva, obratite se voditeljima ureda mobitelom ili na kućne telefone.

Iskreno Vas pozdravljam u Gospodinu,

† Želimir Puljić, nadbiskup

Broj: 803/2017.

Zadar, 8. lipnja 2017.

Predmet: Duhovne vježbe za svećenike Zadarske nadbiskupije 2017.

Svim svećenicima Zadarske nadbiskupije

Draga braćo svećenici,

Kao i dosada planirana je mogućnost sudjelovanja na duhovnim vježbama na jednom od dva turnusa s naznačenim voditeljima duhovnih vježbi i mjestom održavanja:

I. turnus: Mjesto održavanja: Samostan sv. Pavla - Školjić:

Od nedjelje navečer, 2. srpnja do srijede u podne, 5. srpnja 2017.

Voditelj: fra Andrija Bilokapić

II. turnus: Mjesto održavanja: Nadbiskupsko sjemenište 'Zmajević'

Od utorka navečer, 22. kolovoza do petka u podne 25. kolovoza 2017.

Voditelj: mons. dr. Ratko Perić (Stepinčevo svjedočanstvo do mučeništva)

Mole se svećenici neka čim prije (najkasnije do 20. lipnja 2017.) prijave svoje sudjelovanje na duhovnim vježbama (radi pripreme i organizacije). Oni pak koji neće moći sudjelovati, a obaviti će ih negdje drugdje neka dostave pismenu potvrdu na Ordinarijat (radi evidencije). Ovdje se navodi neke mogućnosti iz drugih biskupija: Krasno (od 28. 08. do 31. 08.); Šibenik (od 29. 08.

do 31. 08.). Potrebno je na vrijeme se javiti i rezervirati mjesto.

Ne trebam ni napominjati kako "Direktorij za službu i život prezbitera" u duhu Zakonika kanonskoga prava navodi da su klerici "obvezni posvetiti dužnu pozornost duhovnoj sabranosti" (kan 276, & 4). A "iskustvo Crkve pokazuje da su duhovne obnove i vježbe prikladno i djelotvorno sredstvo za trajnu izgradnju klera" (br. 103). Spomenuti Direktorij objašnjava kako "dani sabranosti godišnjih duhovnih vježbi ne bi smjeli biti poput nekog tečaja ili seminara, već dani proživljeni kao vrijeme molitve i sabranosti" (br. 103). Zato je dobar poznavatelj svećeničke duhovnosti, sveti Karlo Boromejski, poticao svoje svećenike neka "ne zanemare brigu o sebi" i neka "misle na duše koje su im povjerene": "Dijeliš li sakramente, misli brate, što činiš; ravnaš li dušama, misli kojom su krvlju oprane. Tako ćeš lako moći nadvladati poteškoće što ih danomice doživljavaš, te imati snage roditi Krista u sebi i u drugima" (Acta Milanske Crkve, 1559., 1178).

Neka nam planirani dani sabranosti pomognu ne zanemariti duhovno brinuti o sebi, te savjesno i odgovorno voditi brigu i za povjerene nam duše.

Svima pozdrav i blagoslov od Gospodina,

† Želimir Puljić, nadbiskup

PRAVILNIK

o korištenju arhivskog gradiva i radu Čitaonice Arhiva Zadarske nadbiskupije

Nadbiskupski ordinarijat Zadar

Broj: 777/2017.

Na osnovi članka 33. Zakona o arhivskom gradivu i arhivima (NN 105/97, NN 64/00, NN 65/09 i NN 46/17) i Uredbe o crkvenim arhivima od 12. travnja 2002. godine, zadarski Nadbiskup donosi slijedeći

PRAVILNIK O KORIŠTENJU ARHIVSKOG GRADIVA I RADU ČITAONICE ARHIVA ZADARSKE NADBISKUPIJE

I. OSNOVNE ODREDBE

Članak 1.

Ovim Pravilnikom određuju se način, uvjeti i postupak korištenja arhivskog gradiva, osnovna pravila o korištenju gradiva u čitaonici, te prava, dužnosti i odgovornosti korisnika arhivskog gradiva.

Članak 2.

Prava na korištenje arhivskog gradiva pod jednakim uvjetima imaju svi korisnici.

Članak 3.

Korisnici arhivskog gradiva dužni su upoznati i poštovati odredbe ovog Pravilnika i Zakona o zaštiti arhivskog gradiva i arhivima koje se odnose na korištenje arhivskog gradiva.

II. OSNOVNA PRAVILA O KORIŠTENJU ARHIVSKOG GRADIVA

Članak 4.

ODREDBE

Arhivsko gradivo daje se na korištenje u službene svrhe, za znanstveno istraživanje, za potrebe nastavnog procesa, za izložbe i objavljivanje, radi ostvarenja i zaštite osobnih prava i u druge opravdane svrhe.

Članak 5.

Arhivsko gradivo se koristi po odobrenju koje u pravilu izdaje Nadbiskup ili od njega ovlaštena osoba.

Članak 6.

Arhivsko gradivo može se koristiti: uvidom u gradivo, pomagala, izradom snimaka i preslika, izradom ovjerenog prijepisa i posudbom.

Na korištenje se, u pravilu, daju snimci arhivskog gradiva.

Izvorno arhivsko gradivo može se iznimno dati na korištenje ako ne postoje snimci tog gradiva te ukoliko nije tiskano ili ako to iziskuje znanstvena metoda.

Članak 7.

Arhivsko gradivo se može, iznimno i po posebnom odobrenju Nadbiskupa ili od njega ovlaštene osobe, ako su poduzete potrebne mjere osiguranja od njegovog oštećenja ili uništenja, posuđivati i izvan Nadbiskupskog ordinarijata i to samo tijelima pravosudne i upravne vlasti i arhivskim ustanovama koje pruže jamstvo da će arhivsko gradivo koristiti u svrhu za koju je posuđeno i da će ga vratiti u stanju u kojem su ga primili. U tu svrhu sastavlja se ugovor o posudbi u kojem se točno uređuju uvjeti korištenja arhivskog gradiva, a čiji bitan sastojak mora biti rok u kojem se arhivsko gradivo mora vratiti u Nadbiskupski ordinarijat. Taj rok ne može biti dulji od tri mjeseca.

Članak 8.

Izvorno arhivsko gradivo može se iznijeti u inozemstvo u svrhu ekspertize, izlaganja ili zaštite na osnovi odobrenja koje izdaje Ministarstvo kulture i Nadbiskupski ordinarijat. U odobrenju se određuje rok u kojem arhivsko gradivo mora biti vraćeno u zemlju, a mogu se odrediti i drugi uvjeti.

Prije iznošenja iz zemlje obvezno je obaviti zaštitno snimanje, ukoliko to već ranije nije učinjeno.

Odobrenje iz stavka 1. članka daje Hrvatsko arhivsko vijeće.

Članak 9.

Arhivsko gradivo iz vremena do 15. svibnja 1945. godine u pravilu je pristupačno javnosti.

Ukoliko arhivsko gradivo sadrži podatke koji se ne bi mogli koristiti zbog mogućnosti da se povrijede javni ili osobni interesi, Nadbiskup ili od njega ovlaštena osoba će odlučiti može li se to gradivo koristiti i u koju svrhu.

Članak 10.

Arhivsko gradivo nastalo poslije 15. svibnja 1945. godine postaje pristupačno javnosti po isteku određenog vremenskog razdoblja koje u sporazumu s Nadbiskupom ili od njega ovlaštenom osobom određuju stvaratelji ili imatelji čijom djelatnošću je arhivsko gradivo nastalo. To vremensko razdoblje, u pravilu, ne može biti dulje od trideset godina.

Članak 11.

Arhivsko gradivo u vlasništvu fizičkih i pravnih osoba koje pohranom, darovanjem ili kupnjom dođe u Nadbiskupski ordinarijat, odnosno Arhiv Zadarske nadbiskupije, odmah je pristupačno javnosti, ukoliko nije ugovoren rok nakon kojeg se može javno koristiti. Dok se gradivo nalazi kod fizičkih ili pravnih osoba, rokovi korištenja mogu se utvrditi ugovorom između stvaratelja ili imatelja arhivskog gradiva i Nadbiskupskog ordinarijata.

III. PRAVILA O RADU ČITAONICE ARHIVA ZADARSKE NADBISKUPIJE

Članak 12.

Nadbiskupski ordinarijat, odnosno Arhiv Zadarske nadbiskupije, ima posebnu prostoriju za čitaonicu u kojoj zainteresirane osobe mogu koristiti arhivsko gradivo i knjige.

Članak 13.

Čitaonica Arhiva Zadarske nadbiskupije otvorena je svakog radnog dana od 8.30 do 14.30 sati, petkom od 8.30 do 13.30 sati.

U slučaju okolnosti koje iziskuju potrebu za radom duljim od predviđenog Nadbiskup ili od njega ovlaštena osoba može odobriti i drugačiji rad u čitaonici.

U slučaju opravdane potrebe (državni blagdani, klimatske prilike i sl.) Nadbiskup ili od njega ovlaštena osoba može odrediti drugačiji raspored radnog vremena i rada u čitaonici, uz pravodobnu pismenu obavijest istaknutu na ulaznim vratima Nadbiskupskog ordinarijata, odnosno čitaonice Arhiva Zadarske nadbiskupije.

Članak 14.

U čitaonicu se smije unositi samo papir, pisaći pribor i prijenosno osobno računalo, a korisnik je dužan odložiti osobnu garderobu, kao i sve ono na što ga upozori dežurni djelatnik, na za to određeno mjesto.

Članak 15.

U čitaonici je zabranjeno pušiti, jesti, glasno govoriti, te poduzimati sve ono što dovodi u opasnost gradivo ili ometa rad drugih osoba.

Članak 16.

Dežurni djelatnik u čitaonici dužan je korisniku dati slijedeće informacije:

- a. u kojim fondovima ili dijelovima fondova ili zbirki ima podataka o temi koja korisnika interesira, te koliko ima toga gradiva;
- b. kako je to gradivo stručno sređeno;
- c. jesu li za to gradivo izrađeni inventari, regesta i druga obavijesna pomagala.

Članak 17.

Osoba koja želi koristiti arhivsko gradivo, ispunjava Prijavnicu za korištenje arhivskog gradiva.

U Prijavnici se navode podaci o korisniku i temi njegova istraživanja.

Prijavnica vrijedi za tekuću kalendarsku godinu, ako se radi o istoj temi istraživanja.

Korisnik dokazuje svoj identitet ogovarajućim identifikacijskim ispravama (osobna iskaznica, putovnica i sl.).

ODREDBE

Potpisom na Prijavnici korisnik se obvezuje da će se u cijelosti pridržavati odredaba ovog Pravilnika.

Zaprimljenu i pravilno ispunjenu Prijavnicu dežurni djelatnik dostavlja Nadbiskupu ili od njega ovlaštenoj osobi na odobrenje.

Članak 18.

Arhivsko gradivo naručuje se ispunjavanjem Zahtjevnice za korištenje arhivskog gradiva.

Članak 19.

Prije izdavanja gradiva, dežurni djelatnik pregledat će gradivo koje izdaje. Ako utvrdi da je gradivo trošno ili oštećeno, neće dozvoliti njegovo izdavanje.

Članak 20.

U pravilu se korisniku čitaonice daje na korištenje istovremeno najviše tri jedinice arhivskog gradiva, tj. četiri izlučene isprave, s time da se tijekom radnog dana može koristiti najviše šest jedinica arhivskog gradiva, tj. osam izlučenih isprava.

Korisnik na radnom stolu smije držati samo jednu jedinicu arhivskog gradiva, tj. jednu izlučenu ispravu.

U pravilu, korisnik će gradivo dobiti najkasnije u roku od tri dana.

U opravdanim slučajevima, Nadbiskup ili od njega ovlaštena osoba može dopustiti istodobno korištenje i većeg broja jedinica arhivskog gradiva tj. izlučenih isprava.

Članak 21.

Za vrijeme rada u čitaonici uvijek je prisutan dežurni djelatnik koji po potrebi pruža pomoć korisniku i nadzire njegov rad. Korisnik se ovom djelatniku može obratiti u svezi svih nejasnoća koje se pojave prilikom rada.

Članak 22.

Korisnici su dužni pažljivo rukovati arhivskim gradivom kako bi ga sačuvali od oštećenja i uništenja, te ga ni u kom slučaju ne smiju iznositi iz čitaonice.

Strogo je zabranjeno na arhivskom gradivu praviti zabilješke, podcrtavati tekst, savijati listove, koristiti se arhivskim dokumentima kao podlogom za pisanje, kao i činiti sve ono što bi moglo djelovati na izmjenju stanja i izgleda gradiva.

Članak 23.

Bez posebnog odobrenja Nadbiskupa ili od njega ovlaštene osobe nije dopušteno snimanje arhivskog gradiva.

Za izradu preslika i fotografiranje gradiva, potrebno je popuniti Narudžbenicu za preslike, odnosno Zahtjev za fotografiranje dokumenata vlastitom kamerom.

Naknade za izradu preslika utvrđene su Cjenikom usluga Arhiva Zadarske nadbiskupije. Fotografiranje dokumenata vlastitom kamerom se ne naplaćuje.

Članak 24.

Korisnik arhivskog gradiva dužan je kod prestanka rada odjaviti se kod dežurnog djelatnika u čitaonici i vratiti gradivo u stanju u kojem ga je primio, uz izjavu želi li i nadalje koristiti arhivsko gradivo. Ako želi, arhivsko gradivo će se čuvati u čitaonici do idućeg dana. Ako kroz tjedan dana korisnik prekine rad, gradivo će se vratiti u spremište.

IV. PRAVA, DUŽNOSTI I ODGOVORNOSTI KORISNIKA

Članak 25.

Korisnik je dužan dostaviti Nadbiskupskom ordinarijatu, odnosno Arhivu Zadarske nadbiskupije dva besplatna primjerka svog stručnog ili znanstvenog rada objavljenog na osnovi gradiva Arhiva Zadarske nadbiskupije.

Isto tako korisnik je dužan u svom radu na osnovi gradiva Arhiva Zadarske nadbiskupije točno navesti Arhiv Zadarske nadbiskupije, fond, godinu i broj dokumenta kojim se služio.

Korisnik koji se ne bi pridržavao stavka 1. ili 2. bit će upozoren na to, a ukoliko i dalje bude činio iste propuste zabranit će mu se daljnji rad u čitaonici Arhiva Zadarske nadbiskupije.

Članak 26.

Ako korisnik nepravilno postupa s gradivom, ugrožava njegovu sređenost, cjelovitost i sigurnost ili ako zlorabljiva podatke iz arhivskog gradiva, odnosno ako se ne pridržava odredaba ovog Pravilnika, uskratit će mu se ili ograničiti korištenje gradiva.

Članak 27.

Ako krivnjom korisnika dođe do oštećenja gradiva, korisnik je dužan snositi troškove njegovog restauriranja i konzervacije.

Članak 28.

Otuđenje arhivskog gradiva ili samo pokušaj otuđenja predstavlja krivično djelo, te je kažnjivo prema odredbama Krivičnog zakona RH.

Protiv osobe koja namjerno oštetiti, uništi, prisvoji ili pokuša otuđiti arhivsko gradivo, Nadbiskupski ordinarijat podnosi prijavu nadležnom organu.

Članak 29.

Korisnik kome je ograničeno ili uskraćeno pravo korištenja arhivskog gradiva ima pravo prigovora Nadbiskupu. Odluka se, u pravilu, priopćava korisniku usmeno, a pismeno mu se mora dostaviti ako on to traži.

Prigovor iz stavka 1. podnosi se u roku od tri dana od dana usmenog priopćenja, tj. prijema pismenog otpavka odluke kojom se korisniku uskraćuje ili ograničava pravo na korištenje arhivskog gradiva.

Nadbiskup je dužan o prigovoru odlučiti u roku od osam dana.

Članak 30.

Korisnik je dužan snositi troškove u vezi kopiranja i snimanja arhivskog gradiva, prema Cjeniku usluga Arhiva Zadarske nadbiskupije.

Ako se snimka gradiva koristi u komercijalne svrhe, korisnik je dužan to posebno nadoknaditi.

Za izdavanje ovjerenog preslika arhivskog gradiva podnosi se zahtjev u pisanom obliku, uz na-

ODREDBE

vođenje svrhe za koju je potrebna tražena isprava, kao i podataka potrebnih za pronalaženje izvornika.

V. PRIJELAZNE I ZAKLJUČNE ODREDBE

Članak 31.

Tumačenje ovog Pravilnika daje Nadbiskup, odnosno od njega ovlaštena osoba.

Članak 32.

Izmjene i dopune ovog Pravilnika obavljaju se na način i po postupku utvrđenom za njegovo donošenje.

Članak 33.

Sastavni dio ovog Pravilnika su:

- a. Prijavnica za korištenje arhivskog gradiva
- b. Zahtjevnica za korištenje arhivskog gradiva
- c. Narudžbenica za preslike
- d. Zahtjev za fotografiranje dokumenata vlastitom kamerom

Članak 34.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osam dana od objave u „Vjesniku Zadarske nadbiskupije“.

Članak 35.

Stupanjem na snagu ovog Pravilnika stavlja se izvan snage Pravilnik o korištenju arhivskog gradiva Zadarske nadbiskupije (Broj: 817/2006. od 17. ožujka 2006. godine).

U Zadru, 1. lipnja 2017.

mons. dr. Želimir Puljić,
nadbiskup zadarski

RAZRJEŠENJA I IMENOVANJA

1. O. Ivo Topalović, SVD imenovan je privremenim poslužiteljem u župama Poveljana, Dinjiška i Vlašići (dekret imenovanja broj: 71/2017., od 1. travnja 2017.);
2. Don Elvis Knežević razriješen je službe župnika župe Olib, dok ostajete župnikom župa Silba i Premuda (dekret imenovanja broj: 722/2017., od 17. svibnja 2017.);
3. Don Milivoj Bolobanić imenovan je poslužiteljem župe Olib (dekret imenovanja broj: 723/2017., od 17. svibnja 2017.).

Nadbiskupsko sjemenište „Zmajević“
Zadar
 Trg sv. Stojke 2, HR-23000 Zadar

Broj: 86/2017.
 Zadar, 02.06.2017.

Poštovanim
 ŽUPNICIMA ZADARSKE NADBISKUPIJE,
 RLJEČKE METROPOLIJE

PREDMET: Upis novih sjemeništara u Nadbiskupsko sjemenište „Zmajević“

Poštovani,

blizu se završetak školske godine te se ovogodišnji učenici osmih razreda trebaju opredijeliti koju školu upisati i u kojem smjeru usmjeriti svoj život. Među njima su također oni koji razmišljaju o duhovnom pozivu te bi se željeli upisati u naše sjemenište.

Da bi se olakšao sam postupak upisa koji se odvija preko interneta, ovdje se nalaze potrebne informacije o upisu u sjemenište i srednju školu (Klasična gimnazija Ivana Pavla II.).

Za upis u sjemenište „Zmajević“ potrebno je pripremiti sljedeće:

1. Krstni list
2. Molba za prijam u sjemenište (vlastoručno napisana i naslovljena na Ordinarijat)
3. Preporuka župnika (naslovljena na Ordinarijat)
4. Potpisana izjava obaja roditelja da su suglasni s izborom zvanja svoga sina te prihvataju pravila života i ponašanja u sjemeništu
5. Liječničko uvjerenje o zdravstvenom stanju koje ne priječi put prema svećeništvu
6. Izvornici školskih svjedodžbi od 5. do 7. razreda (8. razreda, ako ju je već dobio)
7. Dvije fotografije (veličina za osobne dokumente)
8. OIB i JMBG (kopija osobne iskaznice ili putovnice)

Sve dokumente potrebno što ranije poslati na vlastiti Ordinarijat. Isti će ga, s Ordinarijevim zahtjevom za upis, poslati na adresu Sjemeništa najkasnije do 21. lipnja 2016., kako bi Zadarski nadbiskup, najkasnije do 26. lipnja 2017., o tome mogao obavijestiti Gimnaziju.

Posjet sjemeništu „Zmajević“ bit će moguć od 13.-14. srpnja u vremenu od 09-12 sati, kada se ujedno u školu mora donijeti potpisana Upisnica kao potvrda upisa. Kandidate, kao i svoj posjet, bi bilo dobro najaviti na broj mob. 095 579 6693 (don A. Dražina) ili na e-mail: ante.drazina@gmail.com ili sjemeniste.zmajevic.zd@gmail.com.

U samom procesu e-upisa kandidat bira kao svoj prvi izbor Klasičnu gimnaziju Ivana Pavla II. s pravom javnosti u Zadru, odnosno u slučaju da kandidat nema dovoljan broj bodova za Gimnaziju, u dogovoru sa sjemeništem, upisat će drugu četverogodišnju strukovnu školu.

Sve ostale potrebne informacije i dokumenti nalaze se na sjemenišnoj web stranici www.zmajevic.hr pod naslovom UPIS!

S poštovanjem,

(Signature)
 don Ante Dražina,
 v.d. ravnatelj

KRONIKA

SVIBANJ 2017.

4. 05. – U župi sv. Filip i Jakov upriličeno je finale KMNL „Sveti Donat“ na kojemu je usdjelovao o. Nadbiskup.
6. 05. – U župi Rođenja BDM u Privlaci o. Nadbiskup je predslavio sv. Misu i podijelio sakrament sv. Potvrde.
7. 05. – O. Nadbiskup je sudjelovao na proslavi sv. Duje, zaštitnika grada Splita i splitsko – makarske nadbiskupije.
10. 05. – U prostorijama Nadbiskupskog sjemeništa „Zmajević“, održana je mjesečna rekolekcija prezbiterija zadarske nadbiskupije. Predavanje na temu: “Svećeništvo usidreno u euharistiji” održao je mons. Zdenko Križić. Molitvu sv. Krunice predvodio je don Tomsilav Planinić.
11. 5. – Na Hrvatskom katoličkom sveučilištu urpiličena je proslava Dana odjela psihologije i njihova zaštitnika sv. Leopolda Bogdana Mandića. O. Nadbiskup je predslavio sv. Misu u Sveučilišnoj kapeli, a potom održao predavanje „Abraham H. Maslow (1908.-1970.) pokretač humanističkog pravca u psihologiji“. Potom je uslijedio blagoslov Centra za psihološko savjetovanje Hrvatskog katoličkog sveučilišta.
13. 05. – U župi Rođenja BDM u Benkovcu o. Nadbiskup je predslavio sv. Misu i podijeli sakramenat sv. Potvrde. Potom je na trgu ispred župne crkve blagoslovio novopostavljeni kip u čast bl. Alojziju Stepincu.
14. 05. – U krčkoj katedrali o. Nadbiskup je predslavio svečano euharistijsko slavlje u povodu 120. obljetnice biskupskog ustoličenja sl. Božjega Antuna Mahnića.
20. 05. – U župi sv. Petra – Ploče o. Nadbiskup je predslavio sv. Misu i podijelio sakramenat sv. Potvrde.
21. 05. – U župi sv. Roka u Bibinjama o. Nadbiskup je predslavio sv. Misu i podijelio sakramenat sv. Potvrde.
22. 05. – U župi sv. Anselma u Ninu proslavljen je blagdan Gospe od Zečeva. Svečano euharistijsko slavlje s procesijom predslavio je o. Nadbiskup.
24. 05. – U zgradi Hbk, pod predsjedanjem o. Nadbiskupa, održano je zasjedanje Stalnog vijeća HBK.
25. 05. – U prostorijama Nadbiskupskog sjemeništa “Zmajević” održana je slikarska kolonija koju je otvorio o. Nadbiskup.
25. – 26. 05. – U svečanoj dvorani Sveučilišta u Zadru održan je Međunarodni znanstveni simpozij pod naslovom “Misijsko i evangelizacijsko poslanje Crkve”. Na simpoziju je usdjelovao o. Nadbiskup koji je uputio i prigodnu riječ.
27. 05. – U crkvi sv. Anselma u Ninu održana je Zlatna harfa Zadarske nadbiskupije na kojoj je sudjelovao o. Nadbiskup. Navečer je u župi Gospe od Zdravlja u Kistanjama predslavio sv. Misu i podijelio sakramenat sv. Potvrde.
28. 05. – U župi sv. Ivana i Pavla u Petrcanima o. Nadbiskup je predslavio sve. Misu i podijelio sakramenat sv. Potvrde

LIPANJ 2017.

- 2.06. – U kapeli Nadbiskupskog doma o. Nadbiskup je podijelio službu akolitata bogoslovu Luki Šustiću.
3. 06. – U župi Uznesenja BDM na Salima o. Nadbiskup je predslavio sv. Misu i podijelio sakramenat sv. Potvrde.
4. 06. – Na svetkovinu Pedesetnice – Duhova u katedrali sv. Stošije o. Nadbiskup je predslavio euharistijsko slavlje i podijelio sakrament sv. Potvrde krizmanicima iz župa: sv. Stošije – Katedrala i Šimuna i Jude Tadeja – Bokanjac.
7. 06. – Hodočašćem u zagrebačku katedralu i na grob bl. Alojzija Stepinca, te u Krašić, održan je 56. Svećenički dan Zadarske nadbiskupije na kojemu je sudjelovao i o. Nadbiskup.
10. 06. – U župi sv. Jurja u Povlajni o. Nadbiskup je predslavio sv. Misu i podijelio sakramenat sv. Potvrde.
11. 06. – U župi Rođenja BDM u Novigradu o. Nadbiskup je predslavio sv. Misu i podijelio sakramenat sv. Potvrde. Navečer je u katedrali sv. Stošije predslavio misu Te Deum na završetku akademske godine.
13. 06. – Na blagdan sv. Antuna padovanskog o. Nadbiskup je predslavio sv. Misu u istoimenoj župi u Dragama.
14. 06. – U katedrali sv. Stošije o. Nadbiskup je slavio sv. Misu na završetku školske godine u Klasičnoj gimnaziji Ivana Pavla II. Potom je u dvorani škole podijelio svjedodžbe maturantima. Navečer je u katedrali sudjelovao na klanjanju sa zborovima grada Zadra i održao kratki nagovor.
15. 06. – Na svetkovinu Tijelova o. Nadbiskup je predslavio sv. Misu i procesiju Gradom.
19. 06. – U zgradi HBK održan je susret članova HBK- a s redovničkim provincijalima. Popodne je održano Izvanredno zasjedanje HBK.
20. 06. – U zgradi HBK održan je susret Stalnog vijeća HBK- a s redovničkim provincijalkama. Navečer je o. Nadbiskup sudjelovao na predstavljanju knjige dr. sc. Mate Arlovića: “Hrvatska zajednica Herceg-Bosna i (pre)ustroj Bosne i Hercegovine”, u dvorani “Vijenac”, te uputio prigodnu riječ.
21. 06. – U crkvi sv. Martina u Ljupču održano je predstavljanje monografije „Župa Ljubač – zrcalo povijesnih i geografskih mijena u sjeverozapadnom dijelu Ravnih kotara“. Prigodnu riječ uputio je o. Nadbiskup.
23. – 24. 06. – Na uočnicu i sam dana svetkovine sv. Ivana Krstitelja, svečano euharistijsko slavlje u mjestu Stjepankrst, u Hercegovini, predslavio je o. Nadbiskup.
25. 06. – U povodu proslave Dana državnosti, o. Nadbiskup je predslavio misno slavlje u katedrali sv. Stošije.
26. 06. – U zagrebačkoj katedrali slavljena je sv. Misa u povodu oproštaja apostolskog nuncija u RH mons. Alessandra D’Errica. Prigodnu propovijed uputio je o. Nadbiskup.
30. 06. – U dvorani Nadbiskupskog ordinarijata održana je sjednica Svećeničkog vijeća Zadarske nadbiskupije pod predsjedanjem o. Nadbiskupa. Popodne je o. Nadbiskup u Nadbiskupskom domu primio predstavnike Veleposlanstva Norveške i Norveške Crkve.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE NADBISKUPIJE

Janjevci s Kosova, najstarija hrvatska dijaspora, proslavila je u utorak 9. svibnja dvadesetu godišnjicu dolaska u župu sv. Nikole u Kistanjama i desetu godišnjicu posvete nove župne crkve sv. Nikole biskupa u Kistanjama, svečanim misnim slavljem koje je u župnoj crkvi u Kistanjama predvodio mr. don Gašpar Dodić, paški župnik i dekan. U misnom slavlju kao zahvali za Božja dobročinstva Janjevcima u proteklih 20 godina, suslavilo je dvadesetak svećenika, među kojima su bili svećenici Janjevci na službi u cijeloj Hrvatskoj.

Don Gašpar, podrijetlom Janjevac, bio je prvi župnik u Kistanjama i svećenik koji je na Cvjetnicu 1997. g. došao u Kistanje s prvom grupom od 670 Janjevaca. Obitelji su 1997. g. trajno naselile taj ratom opustošeni krajnji jugoistočni dio Zadarske nadbiskupije u Benkovačkom dekanatu kojeg su u agresiji na Hrvatsku napustili tada većinski naseljeni Srbi. Hrvati su napustili Janjevo jer su očevi i sinovi odbijali odazvati se pozivu za služiti vojni rok u JNA, čime bi bili agresori na svoj hrvatski narod u Hrvatskoj.

„Slaviti dvadesetu obljetnicu organiziranog preseljenja i dolaska jednog dijela Janjevaca u Kistanje, ne znači živjeti od uspomena i sa zadovoljstvom bilježiti postignute rezultate. To znači i promatrati sadašnjost i stvarati projekte za budućnost. Mi ljudi smo na putu prema cilju, postavljamo pitanje kamo idemo i gdje treba stići, a kao vjernici dobivamo odgovor od Isusa Krista koji za sebe kaže 'Ja sam Put i Istina i Život! Nitko ne dolazi Ocu osim po meni'“

rekao je don Gašpar u propovijedi, istaknuvši da 1991. g. kao povijesna prekretnica za cijeli hrvatski narod nije zaobišla ni Janjevce. Oni pod pritiskom velikosrpskog režima napuštaju svoja pradjedovska ognjišta u Janjevu i s obiteljima sele u domovinu Hrvatsku.

„Hvala Bogu za novo vrijeme življenja u novoj zajednici. Uz podršku hrvatske vlade, dobro organiziranog i temeljito pripremljenog plana preseljenja kojeg su izradili članovi Organizacijskog odbora iz Hrvatskog društva Janjevo i Udruge Janjevo iz Zagreba te ljubaznim prihvaćanjem zadarskog nadbiskupa Ivana Prenđe, Hrvati Janjevci naseljavaju Kistanje“ rekao je don Gašpar, dodavši da je put Janjevo-Zagreb-Kistanje bio mukotrpan i dug. „Ne zbog kilometarske udaljenosti, nego zbog toga što nam nije bilo jednostavno ostaviti svoj dom, drago Janjevo, katoličku oazu, župu i sv. Nikolu. Ali sv. Nikola nas nije napustio, već nas je pratio i kao iskusni putnik vodio sigurnim putem, tjerajući od nas crne oblake malodušja, tuge i tjeskobe, kako ne bi prekrili duh i dušu našeg bića“ rekao je don Gašpar.

Suosjećanje sv. Nikole ih je nadahnjivalo, dozivao im je u svijest tradiciju življenja vjere njihovih očeva i majki koju su hranili i jačali u

slavljenju otajstava, slušajući Riječ Božju i blagujući kruh života u zajednici, živeći bračnu i obiteljsku duhovnost u kućnoj Crkvi, posvećeni molitvi i radu. „Vjera u Božju providnost određuje i vodi naš život. Bog nam nikad ne uskraćuje svog vodstva. Bog se od nas nikada ne udaljuje, nego smo mi ponekad odsutni“ rekao je propovjednik, naglasivši da suvremenu generaciju Janjevaca puno nadahnjuju njihovi preci, na njih ostavljaju nezaboravni i neizbriivi trag.

Dvije važne i aktualne poruke za Janjevce su da su njihovi stari živjeli u uskoj povezanosti vjere i života, istaknuo je don Gašpar. „Kao vjernici, naši očevi i majke vjerovali su u Boga Biblije, Boga pravde, Boga Isusa Krista, njihovog vlastitog života, kojemu su se bezgranično povjeravali. To je bila tajna njihovog optimizma. Drugo, naši očevi i majke ostvarili su svoje 'biti kršćanin' u zajednici. To im je davalo snage i postojanosti. Poklanjali su Crkvi kao vidljivoj instituciji pozitivno obilježje.

Crkva je za njih bila i u vlastitom domu gdje se Boga redovito molilo i slavilo i župna crkva gdje su kao velika župna obitelj slavili Trojedinog Boga“ rekao je don Gašpar, podsjetivši na Božju nagradu Janjevaca blaženikom i po Majci Crkvi, mučenikom Serafinom Kodićem Glasnovićem. „Zato smo sretni i ponosni. Primjer njegovog života neka nas potiče da i mi utvrđeni snagom evanđelja pred ljudima budemo dobri Kristovi svjedoci“ potaknuo je don Gašpar.

Istaknuo je da i sada, kao i tijekom povijesti, janjevačke obitelji s mnogobrojnom djecom grade u Kistanjama budućnost s čvrstom vjerom u Boga. „Glavno uporište naše opstojnosti je Crkva. Tako smo u Kistanjama, stvarajući župnu zajednicu, izgradili novu crkvu, s nakanom da jednog dana postane svetište sv. Nikole, svetište hrvatskih povratnika“ rekao je don Gašpar, potaknuvši da se ta želja i službeno ostvari i predstavi zadarskom nadbiskupu.

„Pozvani smo, poslani i došli smo kao vjerna zajednica, kojoj su vrata bila širom otvorena. Bili smo ljubazno dočekani, nismo bili kao neka udruga, svojevolutna skupina ili pojedinci. Da smo bili takvi, plan preseljenja ne

bi se ostvario“ rekao je don Gašpar. Ohrabrio je očeve i majke kao prve i glavne prenositelje vjere. „Djeca moraju usvojiti znanja. Ako im ne ponudimo ništa drugo, ako im uskratimo duhovnu stranu, pobrinut ćemo se za životne pojedinosti, a nedostajat će im bitno. Osrednji učitelj samo govori, dobar učitelj tumači, bolji učitelj tumači i pokazuje, a najbolji učitelj nadahnjuje. Mi smo bili nadahnuti i još uvijek se nadahnjujemo življenjem iz vjere i po vjeri naših očeva i majki. Očevi i majke, učinite i vi danas sve kako bi naša mlađa generacija u vašem vjerničkom življenju imala nadahnuće za život“ potaknuo je don Gašpar.

Za godišnjicu posvete crkve rekao je da je taj blagdan bogate biblijsko-liturgijske tradicije prikladan za izgrađivanje crkvene svijesti vjernika. Tom je misom proslavljen i blagdan prijenosa relikvija sv. Nikole, biskupa iz Mire, kojeg Crkva slavi 9. svibnja. Taj je blagdan 1089. g. utemeljio papa Urban II., u spomen na prijenos moći sv. Nikole iz Mira u današnjoj Turskoj u Bari u Italiji, što je bilo 9. svibnja 1087. g.

Nakon mise održana je procesija oko župne crkve s moćima sv. Nikole koje je 2015. g. u Kistanjama blagoslovio zadarski nadbiskup Želimir Puljić. U relikvijaru nalik mitri je ampula s Mannom sv. Nikole koja je stigla iz Nikolinog svetišta u Bariju. Nakon procesije puk je počastio te moći i pomolio se pred velikim kipom sv. Nikole koji je nebeski zaštitnik Janjevaca.

Misno slavlje pjevanjem je obogatio Mješoviti župni zbor pod ravnanjem s. Blaženke Delonga i klapa Janjevo. Uz brojne vjernike u misi su sudjelovali i Goran Reljić, načelnik Općine Kistanje i dva donaćelnika te Sanja Maraso-

vić, ravnateljica OŠ u Kistanjama koju pohađa 210 učenika. U Kistanjama živi 1250 vjernika, oko 250 obitelji. Među njima je devedeset srednjoškolaca i dvadeset studenata. Iz župe u Kistanjama potječu dva sjemeništara i tri redovnice milosrdnice.

Prigodnom rječju sve je pozdravio kistanjski župnik mons. Nikola Dučkić. On je blagoslovio teren za novu župnu crkvu u Kistanjama 1999. g., kad je došao u Kistanje s drugom skupinom Janjevaca. Janjevo je oduvijek bilo rasadište duhovnih zvanja, a Crkvi su darovali četrdesetak trenutno djelatnih svećenika i dvadesetak redovnica. Janjevci su ponosni na svog bl. fra Serafina Kodića Glasnovića koji je 11. svibnja 1947. g. mučenički umro u Albaniji. S don Antunom Muzićem rodom iz Vrnavokola (Letnica) na Kosovu, 2016. g. papa Franjo ih je proglasio blaženima među 38 albanskih mučenika u komunizmu (1945.-1974.).

Iz Janjeva je porijeklom i Sluga Božji fra Alojzije Palić kojeg su 7. ožujka 1913. g. ubili crnogorski vojnici jer se protivio nasilnom pokrštavanju muslimana od strane pravoslavaca. Od Slavonije do Dubrovnika, u Hrvatskoj živi oko 12 000 Janjevaca, najviše u Zagrebu, a prisutni su na svim kontinentima.

SVEĆENIČKA REKOLEKCIJA: GOSPIĆKO-SENJSKI BISKUP ZDENKO KRIŽIĆ IZLAGAO O EUHARISTIJU

Gospićko-senjski biskup Zdenko Križić izlagao je o temi 'Svećeništvo usidreno u euharistiji – žrtva, euharistija, apostolat' na svećeničkoj rekolekciji zadarskog prezbitarija u srijedu 10. svibnja u sjemeništu 'Zmajević' u Zadru. „Važ-

nost euharistijskih susreta za kršćane otkrili su i rimski carevi koji su progonili kršćane, osobito Dioklecijan, pa im je glavni zadatak bio uništavati kršćanska mjesta sastajanja i njihove svete knjige. To se vidi iz procesa kršćanima gdje bi im sudac rekao: 'Ne pitam te jesi li kršćanin, nego ideš li na sastanke'“ rekao je mons. Križić, istaknuvši da je to glavna metoda i u svim kasnijim kršćanskim progonima. „I danas vidimo kako se kršćane u zemljama gdje nemaju slobodu napada paljenjem i rušenjem crkava“ rekao je biskup, podsjetivši da su i komunisti u Hrvatskoj sprječavali ljude da idu u crkvu, govoreći da je vjera privatna stvar.

U Starom Zavjetu pralik euharistije je mana koja je bila snaga narodu na putu prema Obećanoj zemlji. „Kad Bog daje manu narodu u pustinji, dopušta da se skupi mane samo koliko je dovoljno za taj dan. Bog želi svaki novi dan susret sa svojim narodom. Motiv svakodnevne euharistije je baš to. Svakim danom trebamo novu snagu za služenje i žrtve koje će se tražiti u svakodnevnim iskušenjima“ rekao je mons. Križić, podsjetivši kako je kod izraelskog naroda slabila želja da stignu do Obećane zemlje, kad se prema mani počeo odnositi na hladan i površan način, blagujući je kao nešto uobičajeno. Sve više im je rasla želja da se vrate nazad, pa i kad su vidjeli čudesne plodove zemlje u koju trebaju doći, te čak optužuju Mojsija što ih je izveo iz zemlje kojom teče med i mlijeko.

Biskup je upozorio da je najveća prijetnja euharistije rutina i navika, pristup kao da ide sama od sebe, a onda i ne proizvodi ništa posebno. „Nije pitanje samo brzina i rastresenost s kojom se slavi, nego je veće pitanje naše vjere

i naše nutarnje potrebe za euharistijom. Ako se euharistiji pristupa kao nečemu uobičajenom, samo snagom navike, stavljajući se u red kao u dućanu, onda euharistija gubi svoju moć. Euharistija je djelotvorna koliko je djelotvoran onaj koji je prima. Svaka milost traži čovjekovu suradnju“ istaknuo je biskup Križić. Podsjetio je na proroka Iliju koji je primio kruh koji mu je u klonuću dao da može putovati četrdeset dana i noći do Božje gore Horeba. „Međutim, snaga mane ili kruha koji je blagovao zavisi od pristupa tom kruhu. Ako je pristup površan, taj kruh nije više snaga. Ilija u prvi mah uzima kruh, pojede ga, ali se opet vratio spavati. Nikakvu snagu nije dobio. Anđeo mu mora dati drugi komad kruha. Ne zato što mu prvi komad nije bio dovoljan da se nasiti, nego mu je to poziv da promijeni svoj odnos prema tom kruhu. Nakon toga je mogao krenuti“ rekao je mons. Križić.

Predavač je rekao da je od početaka Crkve bilo jasno da biti kršćanin znači slaviti euharistiju. Da bi se mogla slaviti, bilo je nužno vjerovati u nauk apostola ili Crkve, biti kršten i živjeti u skladu s Evanđeljem. Grešnici nisu mogli u potpunosti sudjelovati u euharistiji. Nakon homilije su napuštali prostor gdje se slavila euharistija. „Za kršćane je euharistija bila od životne važnosti. Tu su se napajali snagom za autentično svjedočenje i eventualno mučeništvo“ rekao je biskup, podsjetivši na izreku prvih kršćana: ‘Mi ne možemo živjeti bez euharistije’. Nedjelja se čekala s velikom radošću. Za

nedjelju se govorilo, ‘Tko je taj dan žalostan, čini grijeh’. „Zbog toga se znalo u kršćanskim zajednicama prvih stoljeća, kad u nedjelju net-

ko izostane s euharistije, da je to sigurno neki ozbiljan razlog. Zato se odmah poslalo nekoga da ga potraže i vide što se dogodilo“ rekao je mons. Križić.

Euharistijski susreti vjernički formiraju zajednicu. U euharistiji se događala razmjena dobara, pomaganje najsiriromašnjima, istaknuo je predavač. Tu se stvaralo bratstvo i sestrinstvo i raslo u iskustvu kako su svi jedno srce i jedna duša. Tu se čitala i tumačila Božja riječ i tako raslo u boljem poznavanju Boga i Božje volje. Kršćani su kroz euharistiju rasli u spoznaji Isusovog križa i njegove žrtve te je bila izreka: ‘U euharistiji ja sam svećenik, a Isus žrtva, a preko dana ja želim biti žrtva, a Isus svećenik’. „Već tada je kod svih bila prisutna svijest da se u euharistiji moraju dogoditi dvije pretvorbe da bi euharistija imala puninu: pretvorba kruha i vina u tijelo i krv Isusovu i pretvorba sudi-onika u ugodan prinos Bogu. Crkveni oci kažu, ‘Ne pitaj kako se to događa, nego po kome se to događa’“ rekao je biskup Križić.

Euharistija je zahtjevnja, istaknuo je predavač. „Puno daje i zato ne može biti jeftina. Euharistija nije obični vjerski obred, nego stvarnost koja daje život. Zato ne trpi površnost“ rekao je biskup, naglasivši da cilj euharistije nije samo imati Isusa uza se, nego ga nositi, dati, pokloniti, učiniti sebe darom pa i na trpeći način. „To je poslanje svećenika. Svećenik koji nije spreman na žrtvu, na služenje, ne razumije euharistiju. Može euharistiju imati svaki dan, ali s euharistijom nije povezan. To se može odraziti na njegovu vjeru i na vjerničku klimu cijele zajednice“ rekao je mons. Križić, potkrijepivši to primjerom svećenika Zaharije, oca Ivana Krstitelja. Zaharija je u svetište nad svetištima donio svoju i molitvu cijelog naroda. Čuo je riječi ‘Uslišana ti je molitva’, ali nije povjerovao. Prestao je moliti za svog potomka, to više ne očekuje niti mu to izgleda moguće. „Zbog toga postaje nijem, svećenik, čovjek riječi. Nijem je i za druge jer nije povjerovao riječi koja je njemu upućena. Posrednik je blokirao posredništvo. Narod ostaje bez blagoslova jer fali vjera svećenika, kad svećenik zataji. Svećenik blagoslivlje snagom Božjom, ne svojom. Ali kad usfali vjera svećenika, narod ostaje bez blagoslova. To je

misterij posrednika svećeničke službe“ rekao je biskup Križić, potaknuvši svećenike da propitaju svoju posredničku ulogu; kakva je njihova euharistija, koliko nose Boga narodu i narod Bogu.

Govoreći o euharistiji kao spomenu Isusovog predanja za ljude, predavač je rekao da tu ima puno kušnji i napasti; da se svećeništvo koristi za osobne privilegije, za svoje prednosti, svoj ugled. „Isus se predaje za učenike, ali i oni postaju obvezatni ići Isusovim putem, predati se za svoj narod, svoju župnu zajednicu. Ako toga nema, svećenik nije razumio svoje poslanje. Nije lako razumjeti služenje. Ljudi često misle da je služenje poniženje, dok je za Boga najveći baš onaj koji služi. Kod Boga je veličina služenje, a ne napuhani ugled. I Sin Čovječji je došao da služi, a ne da bude služen“ istaknuo je mons. Križić, poručivši da su zato pranje nogu i nova zapovijed ljubavi nedjeljivi od euharistije i s njome čine jedinstveni čin.

Biskup je istaknuo da je Isus sebe definirao kao Put i kao Kruh. „To dvoje ide zajedno. Za put je potreban kruh, a kruh zahtjeva put. Kad su sv. Majku Terezu pitali otkud joj snaga za tolika djela, pokazala je na tabernakul. To je svjedočanstvo svih svetaca, i bl. Ivana Merza. Euharistija je snaga u trpljenju i nošenju svakodnevnog križa. Mnogi sveci su svjedočili kako su im patnje nestajale ili su se smanjile poslije pričešća“ rekao je mons. Križić, poručivši da se Isus lomio za druge, ali to postaje obveza svih koji blaguju euharistijski kruh. „Lomiti se nije lako, zahtjeva tešku borbu. Potrebno je satrti svoj egoizam, oholost, inate, svoje želje za ugledom i ponosom. Odreći se sebe. Samo pobjeda nad sobom i manama daje osobi sposobnost da se daruje drugima“ poručio je biskup Križić, zaključivši da se čovjek euharistije ne predaje i ne gubi nadu bez obzira koje ga poteškoće pratile.

Nakon predavanja molitvu krunice predvodio je don Tomislav Planinić, župnik Pašmana i Nevidana-Mrljane. Biskup Križić je uz molitvu krunice imao prigodni nagovor.

PROSLAVLJEN DAN ODJELA ZA PSIHLOGIJU HKS-A; GOSTOVAO MONS. ŽELIMIR PULJIĆ

Odjel za psihologiju Hrvatskoga katoličkog sveučilišta u četvrtak 11. svibnja prvi je put proslavio Dan Odjela. Program proslave počeo je svečanim euharistijskim slavljem u sveučilišnoj kapeli, koje je predvodio predsjednik Hrvatske biskupske konferencije zadarski nadbiskup Želimir Puljić.

Na početku mons. Puljić zaustavio se na smještaju kapelice, koja se nalazi u samim temeljima zgrade i institucije HKS-a, što, kako je rekao, simbolički i stvarno upućuje na ono najvažnije na čemu kao katolici temeljimo svoj život i rad – na

vjeri u Isusa Krista. U nastavku mons. Puljić čestitao je Odjelu za psihologiju njihov dan, a osobito je pohvalio odluku Vijeća toga odjela da kao zaštitnika uzmu sv. Leopolda Bogdana Mandića koji je bio „apostol ispovjedaonice i najbolji poznavatelj ljudske duše“. „Započet ću ovu homiliju riječima s njegove beatifikacije u Rimu 1976. godine: ‘Tko je taj koji nas je danas ovdje okupio’ – pitao se Pavao VI. u prigodi proglašenja blaženim fra Leopolda, a onda ovako opisao dragog nam sveca: ‘Gledaj samo kako je siromašan, jednostavan, čovječan; skroman, vedar i sabran; sav u zanosu svog unutarnjega gledanja nevidljive prisutnosti Božje! A ipak je tako prisutan, pristupačan i spreman na uslugu, pa imaš dojam da nas poznaje i čeka; kao da su mu poznate naše brige i kao da čita našu nutrinu... Pogledaj toga siromašnoga, maloga kapucina pred kojim osjećamo kako nas privlači i oduševljava!’“, podsjetio je na Papine riječi. Nadbiskup je kao ekskluzivu najavio i skorašnji

ponovni pohod tijela sv. Leopolda Hrvatskoj, i to od Zadra, preko Splita, Dubrovnika do nje-gove rodne Boke kotorske.

U propovijedi mons. Puljić osvrnuo se na da-rove i plodove Duha Svetog koje Pavao opisuje u svojim poslanicama, uspoređujući kako vjera i znanost gledaju na ljudsku nutrinu i duh te jesu li u tome komplementarne: „Psiholog H. Schultz navodi kako su brojna ‘duhovna stru-janja izliječila ili spriječila više nervnoga jada nego djelovanje svih neurologa svijeta’. A Gu-stav Jung piše da mu se čini ‘kako su se paralel-no s padom religioznog života neuroze vidljivo umnožile’, pa smatra da su ‘religije ljekoviti sustavi za duševne patnje ljudi’. One poma-žu čovjeku, posebice u sakramentu ispovijedi, osloboditi se ‘svih neurednosti’ poput osjećaja krivnje, straha, srdžbe, bijesa, ljubomore, za-visti, neprijateljstva, kao i svega što čovjeka smeta, uznemiruje, sprječava i ograničava”.

Govoreći o osobitim valovima milosti koje je sv. Leopold 40 godina svjedočio u padovanskoj ispovjedaonici i pomilovanju koje ima iscjeti-teljsku moć, mons. Puljić zaključio je homiliju citirajući pokretača humanističkog pravca u psihologiji Abrahama Harolda Maslowa, koji je u svom istraživanju „zdravih, zrelih i samoos-tvarenih pojedinaca” došao do zaključka kako su oni odreda: „ozbiljni radnici koji su spo-sobni upravljati sobom; laskanje i kritika ne pomućuju njihov temeljni tijek razvoja; posje-duju izvanrednu sposobnost svježega vredno-vanja života, pa im svako jutro može biti divno i svako dijete prekrasno stvorenje; život ih ne umara; duboko suosjećaju s cijelim ljudskim rodom; tolerantni su i svjesni da mogu učiti od drugih; imaju poseban smisao za humor, bez sadizma i uvreda; nikada se ne smiju na račun drugoga, štoviše, njihov je humor filozofski humor koji radije izaziva osmijeh nego smijeh; svi oni posjeduju izvrsnu moralnost i mogli bi biti prikazani kao osobe koje ‘hodaju putovima Božjim’; kod njih nema zbrke u pogledu razli-kovanja što je moralno dobro, a što zlo; oni se bore za pravdu i žigošu laž, grijeh i zlo; vesele se kad mogu nešto dobro učiniti, a izbjegava-ju publicitet i popularnost; mrze korupciju, okrutnost, podlost i nepoštenje; žale kad vide

da ljudski darovi i talenti bivaju neiskorišteni, a vesele se kad mogu i drugima pomoći da se ostvare; trude se da na najbolji način izvrše po-vjerene im zadatke”.

U nastavku programa obilježavanja Dana Odjela za psihologiju u dvorani Bl. Alojzija kar-dinala Stepinca okupljene je pozdravila novoi-zabrana pročelnica Odjela za psihologiju doc. dr. Ljiljana Pačić Turk i rektor HKS-a prof. dr. Željko Tanjić.

Pročelnica Pačić Turk analizirala je rad i djelo-vanje Odjela za psihologiju u proteklih pet go-dina, zahvalila svima koji su dosad surađivali s tim odjelom i podupirali ih, najavivši otvaranje Centra za psihološko savjetovanje na HKS-u početkom iduće akademske godine. Rektor Tanjić, izražavajući dobrodošlicu svima, za-hvalio je svim suradnim ustanovama s kojima Odjel za psihologiju ima potpisane ugovore o suradnji, osobito ističući potporu Instituta za društvena istraživanja „Ivo Pilar” i njihova ravnatelja prof. Vlade Šakića, koji su od samog pokretanja znatno pridonijeli da Odjel za psi-hologiju izraste u ono što je sada – „izrazito komunikativan i kompetitivan u hrvatskom akademskom krugu”.

Nadbiskup Puljić održao je predavanje o po-kretaču humanističkoga pravca u psihologiji Abrahamu H. Maslowu (1908. – 1970.), koji je svojom studijom o “samoostvarenim pojedin-cima”, kao i prikazom “sinergijskoga društva” izvršio velik utjecaj na području psihologije, odgoja, medicine, industrije, politike, religi-je i sociologije. Postao je time najistaknutijim predstavnikom humanističke vizije čovjeka i društva, “graditeljem humanističkog pravca i pokreta u psihologiji”. Njegova studija o “sa-moostvarenim pojedincima” bila je pravo izne-nađenje i osvježanje u znanstvenim krugovima njegova doba. Nošen idejom stvaranja boljega društva i boljih pojedinaca, bio je uvjeren kako su to sposobni učiniti jedino “samoostvare-ni (zdravi) ljudi”. Samootvarenje pojedinaca i stvaranje boljeg društva, koje naziva “siner-gijskim”, bitan su dio njegova rada i djelovanja koje je trajalo punih 27 godina (1943.-1970.). „Usprkos opasnostima koje ga okružuju i una-toč teškoćama i nehumanostima u kojima čo-

vjek živi, Maslow je uvjeren kako je moguće biti svoj i ostvariti ljudske kvalitete i potencijale. Pošlo mu je za rukom 'sretno povezati' osobni rast s poboljšanjem društva. Jer, znao je i vjerovao da je čovjek neiscrpno blago i rudnik koga se nikada ne može potpuno i do kraja shvatiti i opisati. Ali, čovjek je i veličina koju valja s osobitim poštovanjem i respektom proučavati", istaknuo je mons. Puljić.

Nakon predstavljanja budućega djelovanja i prostorija Centra za psihološko savjetovanje HKS-a, uslijedio je blagoslov Centra, njegovih djelatnika i rada koji je udijelio nadbiskup Puljić. Program se u dvorani Bl. Alojzija kardinala Stepinca nastavlja i u popodnevnome terminu, kada će svoj rad predstaviti volonteri i suradnici Obiteljskoga savjetovališta Dubrovačke biskupije, iz čega je proizašla knjiga „Providnosti ususret“ autora mr. Vinka Rožića. Na kraju programa nastupit će studenti psihologije, a događaj će prigodno zatvoriti pročelnica Odjela za psihologiju i rektor dr. Tanjić. (IKA)

BLAGDAN SV. LEOPOLDA BOGDANA MANDIĆA U CRKVI GOSPE OD ZDRAVLJA

Blagdan sv. Leopolda Bogdana Mandića svečano je proslavljen u crkvi Gospe od Zdravlja u Zadru u petak 12. svibnja s četiri misna slavlja. Prijepodneвно misno slavlje predvodio je mons. Joso Kokić. U toj je crkvi sv. Leopold služio tri godine (1897.-1900.) djelujući kao poglavar pri kapucinskom samostanu koji je

nekad bio uz tu crkvu, a srušen je u Drugom svjetskom ratu. „Molimo sv. Leopolda da razmišljamo kao što je on razmišljao. Leopold je razmišljao kao što je Isus razmišljao, a Isus kao što

je Bog Otac razmišljao“ rekao je mons. Kokić, tumačeći navještaj Božje riječi u kojoj Isus sebe naziva pastirom.

Židovi i ljudi na istoku nazivali su pastirima ljude koji su nešto značili u narodu, vođe državne, civilne i vjerske vlasti. No, pastir može biti dobar i loš, rekao je mons. Kokić, dodavši da su državni i vjerski pastiri bili loši. „Nisu živjeli za narod, nego od naroda. Bili su u dosluhu s Rimljanima, porobljivačima židovskog naroda. Svoj su položaj često kupovali od Rimljana za škude. Onda su odlazili među ljude i govorili da su oni njihovi pastiri“ rekao je mons. Kokić, istaknuvši da Isus ne kaže, 'Ja sam pastir', nego 'Ja sam dobar pastir'. „To je velika razlika. Isus, dobar pastir se susreće s lošim pastirima, sa židovskom vjerskom i političkom vlašću i izvodi ih na čistac pred svijetom“ rekao je mons. Kokić, istaknuvši da je Isus za sebe rekao da je dobar pastir nakon situacije kad je ozdravio slijepca od rođenja. Tzv. pastiri su ga optuživali kako je tom čovjeku tako iskazao dobrotu i ljubav. Židovi su ga izbacili iz sinagoge da nije imao nikakava vjerska ni državna prava.

„Takvi su bili ti pastiri. Dobro je ukoliko se Bog uklapa u njihove sebične interese. Oni su zamisljali da će doći Mesija koji ih neće pozvati da se obrate nego će im sve odobravati. Isus se njima suprotstavio. To je vječna napast, onda i danas, čast i vlast. Svih struktura društva i nas koji nemamo vlast. Ali smo i mi skloni razmišljati samo zemaljski. To nije dobro“ upozorio je propovjednik, rekavši kako, nažalost, Isus i danas tako prolazi.

„Isus je dobar Bog. Problem je kad mi često

gledamo samo ovozemaljsko. Tko god bude išao Isusu samo iz ovozemaljskih razloga, nikad neće upoznati tko je Isus. On će mu uvijek biti stranac, uvijek će ga odbiti i izdati. To se očituje kad nam u životu nešto ne ide kako mi mislimo da bi trebalo ići. Ne ide nam jer isključivo zemaljski razmišljamo i činimo. Naši zemaljski planovi o nama kad tad će nas odvesti u razočaranje jer ne dolaze od Boga, od onoga što nam Bog želi dati. Pitanje je samo vremena kad će nas razočarati“ upozorio je mons. Kokić, podsjetivši kako ljudskom srcu uvijek nešto treba, nikad nije sasvim zadovoljno.

„Čovjek se može smiriti samo u svom Bogu. Kao dijete kad je u strahu, možete mu dati sve igračke, a ne možete ga utješiti i umiriti. To može samo majčino srce. Kad djetetu dođe majka, kad se nasloni na majčine grudi, ne trebaju više nikakve igračke. Dijete je smireno i sigurno. Mi smo djeca Božja i naš smiraj se

dogaća samo u Bogu“ istaknuo je predvoditelj slavlja. Čovjek je sklon kad mu se nešto dogodi reći da je Bog kriv, pitati gdje je. „Nije Bog kriv, nego mi, naša razmišljanja, očekivanja, planovi i lažne želje, da će nas one učiniti sretnima, a to ne mogu“ rekao je mons. Kokić.

Upozorio je i na opasnost misli koju svijet kaže, da je ljubav Bog, gdje je ljubav, tamo je Bog. „Koja ljubav, čija ljubav je prije Božje? Jesu to naše želje? To želi Božji neprijatelj, zlo i njegovi sljedbenici – sve proglasiti Bogom, Boga poništiti. Bog jest u ovom svijetu, ali je iznad ovog svijeta. Bog nije isto što i ovaj svijet. Zato kažemo da je Bog svet. Kad ljudi kažu gdje je ljubav, tu je Bog, znači ono što smo mi

spremili, skovali, zamislili da je ljubav, tamo je Bog. To nije Bog. Evanđelje kaže, Bog je ljubav.

Isusov učenik Ivan ne kaže, gdje je ljubav tamo je Bog, nego gdje je Bog, tamo je ljubav. Tako kaže i Isus. Isus tumači koje je ishodište ljubavi. Kaže, kao što je mene Otac ljubio i poznaje, i ja vas Očevom ljubavlju ljubim i poznajem. Ljubav je od Oca. Dolazi na Sina, a Sin je dijeli s nama. Zato Isus kaže, Otac voli mene, ja vas, a vi jedni druge“ rekao je mons. Kokić, upozorivši da pastiri koji se tako nazivaju, i kad brinu, čine to radi sebe, da dobiju bolje mjesto. A Bog nas ljubi da daje svoj život za nas i svoju krv, da mi, osposobljeni njegovom ljubavlju, to prenosimo na druge.

„Isus ništa ne može učiniti bez Oca. Moramo uvijek paziti je li to Očevo ili moje, je li me davao prevario. Dolazi li nešto od Oca ili od Zloga koji bi me prevario, zaveo, a ne da mi pomogne i ljubi me, da svoj život da za mene; nego da moj život iskoristi“ potaknuo je mons. Kokić puk na promišljanje.

Zadarski nadbiskup Marijan Oblak crkvu Gospe od Zdravlja 1978. g. proglasio je svetištem sv. Leopolda. Nakon misa puk je ispred velike pokrajnje oltarne slike sv. Leopolda, počastio svečev relikvijar.

120. OBLJETNICA USTOLIČENJA SLUGE BOŽJEGA ANTUNA MAHNIĆA

(preneseno www.biskupijakrk.hr) U nedjelju 14. svibnja u Krčkoj je katedrali svečano obilježena 120. obljetnica ustoličenja i dolaska u Krčku biskupiju sluge Božjega biskupa Antuna Mahnića. Svečanom euharistijskom slavlju koje je predvodio mons. dr. Želimir Puljić, zadarski nadbiskup i predsjednik HBK, prethodio je prigodni program pod naslovom „Dostojan časti oltara“, u kojem su predavanja održali mons. dr. Franjo Velčić, generalni vikar Krčke biskupije, mr. Anton Peranić, predstojnik Katehetskog ureda, Bruno Lončarić, voditelj posebnih projekata Novog lista te mr. Saša Ilijić, postulator u postupku za proglašenje blaženim i svetim sl. Božjega Antuna Mahnića.

Izlaganje mons. Velčića nosilo je naslov „Kako je odjeknulo Mahnićevo imenovanje za krčkog

biskupa?“. Imenovanje Mahnića novim krčkim biskupom, bilo je neočekivano, iznenađujuće a od nekih je novina proglašeno i senzacionalnim. Nepoznavanje Mahnićevog stava prema glagoljici, staroslavenskom bogoslužju i nacionalnom pitanju između Talijana i Hrvata rezultiralo je pretpostavkom da će Mahnić iskorijeniti glagoljicu i staroslavenski jezik iz bogoslužja te pogodovati talijanskoj politici. Poradi toga, talijanski su mediji njegov dolazak podržavali dok su hrvatski i slovenski mediji izražavali zabrinutost i oprez. Upravo zbog toga, ističe dr. Velčić, Mahnićevo učenje glagoljice, njegova zauzetost da upozna narod Krčke biskupije kao i njegovo prvo slavljenje mise na staroslavenskom jeziku, izazvale su veliku radost i iznenađenje među domaćim stanovništvom.

Mr. Anton Peranić u svom je izlaganju predstavio godišnje hodočašće djece na grob biskupa Mahnića. Ideja za ovo hodočašće nastala je prigodom organizacije prijenosa posmrtnih ostataka biskupa Mahnića u Krčku katedralu 2002. godine te se već 15 godina, od proljeća 2003. do danas, neprekidno održava. Hodočašća organizira Katehetski ured u suradnji s vjeroučiteljima. Zajedničko geslo svih hodočašća je „Svijetli trag biskupa Mahnića“ a svake godine dobiva posební naglasak ovisno o aktualnim zbivanjima u Crkvi na nacionalnoj i biskupijskoj razini te ih povezuje s biskupom Mahnićem. Hodočašće redovito uključuje sv. misu koju predvodi biskup ordinarij i pretprogram koji realiziraju vjeroučitelji s djecom. Na hodočašću sudjeluje 20-tak svećenika, te 500-tinjak djece.

Okupljenima se obratio i Bruno Lončarić koji je u prigodi Cvjetnice o. g. uredio posebni prilog Novom listu na 24 stranice posvećen upravo sluzi Božjemu biskupu Antunu Mahniću. Ispričao je kako je, priređujući posebne plakate o Krčkoj biskupiji prigodom biskupskog ređenja mons. Ivice Petanjka, pobliže upoznao Krčku biskupiju a posebno su ga oduševili tekstovi o liturgijskom životu i povijesti te se tom prilikom susreo i s tekstom o značaju biskupa Mahnića. Taj ga je tekst potaknuo da pobliže upozna njegov lik i djelovanje te njegovu pisanu ostavštinu. Sabrana Mahnićeva pisma katoličkim svećenicima bila su za Lončarića otkriće i oduševljenje, te je shvatio koliko je biskup Mahnić bio svestran, sveobuhvatan, pronicljiv i aktualan.

Mr. Saša Ilijić približio je okupljenima značenje postupka za beatifikaciju i kanonizacije sluge Božjega te duhovne plodove koje ona sa sobom nosi. „Sveci ostaju trajni uzori ostvarenog Evanđelja i kao takvi poticaj svim vjernicima da ga nasljeđuju“. A da bi se sveca moglo nasljeđovati potrebno ga je upoznati. „Postulatura bi trebala činiti upravo to: pomoći svima upoznati slugu Božjega i to ne samo informativno već iskustveno i oduševljeno. Također cjelokupni pastoralni rad Krčke biskupije i pastoralno zalaganje treba biti prožeto duhovnošću sluge Božjega“, ističe mr. Ilijić. O biskupu Mahniću dalje kaže: „Imajući u vidu nemjerljive zasluge sluge Božjega u našoj biskupiji kao i u povijesti Crkve u Hrvatskoj i Sloveniji, osjećamo koliko je nama i današnjem društvu potrebna njegova svetost. (...) Ljubav prema Bogu i Crkvi biskupa Mahnića učinila je gorljivim vjernikom, propovjednikom i širiteljem kraljevstva Kristova na zemlji. Njegova ljubav prema bližnjemu bila je nesebična, požrtvovna i stvarna ljubav Kristova pastira.“ Preporučio je svima da svojom molitvom prate ovaj postupak.

Predavanja su bila prožeta i pjesmom pa su tako krčki katedralni i vrbnički župni zbor izveli pjesmu „In cruce salus“ sl. Božjega fra Ive Perana, dječji zbor župe Krk „Kapljice“ izveo je Himnu biskupu Mahniću, za koju tekst potpisuje mons. Anton Toljanić, glazbu Vesna Avsec, tradicionalno se izvodi na godišnjim ho-

dočlašćima djece, a kvintet svećenika pjesmu „Vodi me“ autora mons. Marinka Mlakića, u aranžmanu Saše Ilijića. Program je vodio đakon Anton Budinić.

Uslijedilo je svečano euharistijsko slavlje na kojem su, uz predvoditelja mons. dr. Želimira Puljića, koncelebrirali riječki nadbiskup i metropolita mons. dr. Ivan Devčić i krčki biskup mons. dr. Ivica Petanjak, te 40-tak svećenika i redovnika krčke biskupije. Sudjelovao je i krčki biskup u miru mons. Valter Župan. Pretprogramu kao i misnom slavlju nazočila je pranećakinja sluge Božjega Ana Mahnić Čosić, te predstavnici gradskih i općinskih vlasti otoka Krka.

Biskup Ivica Petanjak na početku misnog slavlja pozdravio je sve nazočne vjernike, štovatelje sluge Božjega. Za biskupa Mahnića rekao je: „Osoba je to takvoga kova oko koje će se i danas lomiti koplja, a mi ga doživljavamo prije svega kao Božjeg čovjeka koji je dostojan časti oltara. Naši suvremenici i generacije koji dolaze mogu od njega učiti kako se ljubi Boga i bližnjega i kako se iz žive vjere i kršćanskih uvjerenja može svestrano izgrađivati društvo u cjelini“.

Nadbiskup Puljić u propovijedi je istaknuo kako je suvremen čovjek ispunjen raznim strahovima. Isusov odgovor na te strahove obećanje je da su u kući Oca nebeskoga pripremljeni stanovi kao mjesta sigurnosti, topline i zajedništva koja su nam cilj nakon svih naših životnih nedaća i križeva koje moramo proći. No ti stanovi obećani su onima koji upoznaju Oca i koji slijede Isusa živeći životom ljubavi, dobrote, razumijevanja, solidarnosti i praštanja. Vjera u Krista ulijeva sigurnost, smisao i snagu,

ona je svjetlo na putu, a Isus zaglavni kamen na kojem počiva.

O biskupu Mahniću rekao je kako je bio „nepomirljiv borac protiv liberalizma“ te kako se u svojoj borbi „nije pogađao sa savješću, nije pravio kompromise već se hrabro borio za pravdu koju je trebalo štititi“. U toj borbi nije se zadržavao samo na pisanoj riječi već je započeo aktivnu borbu: obraćao se laicima, intelektualcima, mladima i dao se na razvoj kršćanske kulture i prosvjete.

Mons. Puljić istaknuo je Mahnićevu dalekovidnost te ga nazvao „ponosom i svjetionikom ne samo (Krčke) dijeceze već čitavog naroda i Crkve Katoličke“. Također, istaknuo je kako je i naše vrijeme slično Mahnićevom pa su nam prijeko potrebni ljudi, od biskupa do vjernika laika, koji će znati usmjeravati, razlučivati dobro i plemenito od lošeg i zavodljivog te hrabro svjedočiti za ono što vjeruju i poput proroka naviještati trajne i vječne evanđeoske vrijednosti.

Na kraju mise, mons. Puljić predvodio je molitvu na novouređenom grobu sluge Božjega.

BENKOVAC: BLAGOSLOVLJEN KIP BL. ALOJZIJA STEPINCA

Kip bl. Alojzija Stepinca na istoimenom trgu ispred župne crkve Rođenja BDM u Benkovcu u subotu 13. svibnja blagoslovio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić. Brončani kip Stepinca sklopljenih ruku u molitvi visok je 2,40 m, a kameno postolje na kojem se nalazi visoko je 1,70 m. U donjem dijelu postolja uklesana je molitva Očenaša, a u gornjem dijelu postolja piše Blaženi Alojzije Stepinac, 1898 – 1960, U tebe se, Gospodine, uzdam, što je Stepinčevo geslo. Autor kipa je akademski kipar Tomislav Kršnjavi iz Zagreba.

„Podizanje kipa Stepinca puno znači s obzirom i na situaciju u kojoj smo se našli glede njegove kanonizacije. Mislim da kult bl. Alojzija ide sve jače i šire. Drago mi je da se podigao taj divan kip koji će svjedočiti Stepinca i dati nam prigodu da češće razmišljamo o njegovim uvjerenjima. Osobito o njegovim stavovima prema zemlji, domovini i Crkvi“ rekao je mons. Puljić,

istaknuvši da je lijepo na Stepinčevom grobu pročitati 'U ljubavi prema svojoj zemlji i svom narodu, ne dam se ni od koga natkriliti'. „Možda to izgleda oholost. Nije, nego to je skromna, uvjerena poniznost koja pokazuje koliko je volio hrvatsku zemlju i narod. To može biti poticaj i primjer nama. Stepinac je radije prihvatio okove u svojoj zemlji, nego slobodu u tuđini, a nuđeno mu je, samo pođi iz ove zemlje i bit ćeš slobodan“ rekao je mons. Puljić.

Blaženi Alojzije je divan lik koji nam je uvijek bio inspiracija, u teškim vremenima komunizma ali i u vremenima pred nama, rekao je nadbiskup, naglasivši da je Stepinac poticaj u razmatranju dva trenutno teška pitanja koja opterećuju hrvatski narod: naš odnos prema životu, narod smo koji odumire i iseljava iz Hrvatske. „Više je grobova, nego obiteljskih kolijevki. Pred time kao vjernici ne možemo ne razmišljati. Sve nas pogađa napuštanje rodni mjesta svoje domovine. Ne pomažu u tome rodoljubne ni poučne pjesme.

Može li nam Stepinac u tome pomoći, dati orijentaciju, da prihvatimo njegov savjet, s obzirom na njegov stav pred onima koji su sve činili da ga udalje iz njegove zemlje i biskupije. Makar i u okovima, Stepinac je ostao u svojoj rodnoj grudi“ potaknuo je mons. Puljić.

O tom gorućem problemu nadbiskup je govo-

rio u propovijedi misnog slavlja koje je predvodio prije otkrivanja kipa, kad je 58 benkovačkih krizmanika podijelio sakrment potvrde, i u kasnijim izjavama za medije uz blagoslov kipa. „Žao mi je što naši ljudi u inozemstvu koji su otišli, prijateljima ne kažu pravu istinu, za težinu kruha u tim zemljama. Svojom šutnjom, nekad zavodljivim riječima i stavovima, bivaju sukrivci unesrećenih obitelji i pojedinaca koji se na njihov nagovor i bajkovite priče otisnu iz očinskog doma u 'bijeli svijet' problema i neizvjesnosti. To govorim jer sam susreo naše ljude i osjetio tugu za rodnim krajem. To nitko ne kaže, nego obećava. Zaboravljaju staru i prokušanu zamolbu, ostanite ovdje, sunce tuđeg neba neće vas grijati kao što vas ovo grije“ rekao je mons. Puljić.

„Stepinac nam u tome može biti poticaj, da dobro razmislimo prije nego donesemo odluku i da se ne damo zavesti kojekakvim reklamama. Znam što znači biti vani, studirao sam u inozemstvu, susreo sam ljude od Amerike, Kanade, diljem Europe. Nisu to sretne okolnosti. Nisu to najbolja rješenja“ upozorio je nadbiskup. Stepinac nam je osobiti poticaj u njegovoj ljubavi prema Crkvi.

„On je naš mučenik, mučenik Crkve. On je zaljubljenik u papu, u svakom pogledu uzor i u tom području. Blagoslov njegovog kipa potiče nas da razmišljamo o tim stavovima koji su jako važni za naše vrijeme. Da i mi, Stepincem nadahnuti, sve više volimo svoj kraj, rod i svoju zemlju. Osobito u situaciji kad ljudi olako napuštaju svoju rodnu zemlju“ poručio je mons. Puljić.

U prigodnom govoru na početku blagoslova, benkovački žuonik i dekan Anđelko Buljat rekao je da je Stepinac duhovni stožer Crkve u Hrvata, djelima je živio vjeru u Boga i ljubav prema narodu. „On je bio dobri pastir svog stada kojeg je nastojao okupljati u teškim vremenima, da ga vuci ne bi uništili. Usprkos napetostima i pritiscima na njegov svećenički i biskupski put, revno se zauzimao za potrebnike svih nacija i vjera“ rekao je don Anđelko, dodavši da je Stepinac bio čovjek duboke vjere koju je primio u rodnom domu, osobito od majke Barbare.

Jedini temelj njegove vjere i cijelog života je Isus Krist, te je Buljat podsjetio na Stepinčeve riječi: „Temelj na kojem počiva istinska i trajna sloboda i sreća jednog naroda nisu prazni ugovori, bombarderi, prijateljstva ni novčana snaga naroda sami po sebi, ako ne prethodi nešto drugo, puno vrijednije. A to je Isus Krist“. Bio je veliki štovatelj Marije, pa je kip blagoslovljen na blagdan Gospe Fatimske. Stepinac, pojedinci i zajednice bili su žrtve totalitarnog režima čiji je početak na blajburškom polju gdje je tog dana obilježena tragedija hrvatskog naroda, rekao je župnik Buljat, istaknuvši da je puk u Benkovcu u duhu i molitvi s njima.

Uz župu i dobročinitelje, don Anđelko je zahvalio Gradu Benkovcu s gradonačelnikom Brankom Kutijom koji je pružio moralnu i materijalnu podršku u podizanju spomenika i uređenju trga ispred župne crkve, gdje je inženjerka Lenka Šaran projektirala trijem. Podsjetio je da je Grad Benkovac podigao i spomenik dr. Franji Tuđmanu, čiji je autor također Kršnjavi, koji je izradio i Stepinčev kip. „Grad Benkovac

može biti ponosan što ima dva stožera hrvatskog naroda, duhovnog, bl. Alojzija Stepinca i dr. Franju Tuđmana, stožera nacionalne svijesti“ rekao je don Anđelko, istaknuvši da taj spomenik znači jer benkovački župljani puno mole zagovor Stepinca i hodočaste na njegov grob.

„Kad sam studirao teologiju i pripremao se za svećenika, kad sam se lomio i bio u krizama, preko Stepinčevog zagovora uvijek sam dobio pozitivan odgovor. To mi je davalo snage i volje da idem naprijed. Tako i mnogi naši vjernici. Stepinca sam uvijek nosio u svom srcu i puno nam znači. Stepinac je bio ustrajan i uzoran u vjeri i svom pozivu. Važno je, čovjek treba težiti za većim idealima, kao što je i on. Bio je čovjek vjere, pravedan i ponizan. Pogled na njega će mi davati volje kao pastiru župe, da se dajem kao što se on kao pastir davao za svoje vrijeme, za narod u Hrvata“ rekao je don Anđelko Buljat.

Akademski kipar Tomislav Kršnjavi zahvalio je župniku i Gradu Benkovcu na povjerenju da izradi taj kip. „U srcu Benkovca želio sam napraviti kip u kompoziciji molitve, koji će pozivati na molitvu i zajedništvo. Zato je uz Stepinčevo geslo uklesana i Isusova molitva Očenaša. Najvažnije je da se duše privode Isusu Kristu. Ovakav stav Stepinca poziva vjernike da mole njegov zagovor. Osobito da mladi rastu pod kolonadama na Trgu uz Stepinca“ rekao je Kršnjavi, poželjevši da se osobito mladi, uz molitve Alojzija, sjete da je najvažnije nadahnuće Svetoga Duha.

Istaknuo je da je Stepinčeva vertikala vezana za zvonik crkve i pripada kretanju u tom prostoru pozivajući sve na molitvu. Ta se ideja kristalizirala i u kiparovom razgovoru sa svećenicima i s fra Stipom Nimcem. Umjetnik je rekao da mu rad nije bio zahtjevan jer se Stepincu molio i prije, za vrijeme izvedbe i nakon nje. „Nadahnjivao me sam Stepinac. On me uvijek posebno nadahnjuje i uz sv. Leopolda zaštitnik je moje obitelji. Neprestano me ispunjava njegov duh. Nadam se da se nešto od tih molitava i duha osjeća u oblikovanju kipa, da zrači mirom na koji molitva poziva, stvarajući ozračje Stepinčevog mira i karizme koju je nosio u trpljenju i

pouzdanju u Boga. Želio sam izraziti Stepinca koj je okrenut prema Bogu i BDM i sve nas poziva da se uzdamo u Gosopodina kao što je on činio, to je i bilo njegovo geslo“ rekao je kipar Kršnjavi.

To je prvi veliki kip Stepinca kojeg je Tomislav Kršnjavi napravio. Izradio je nekoliko Stepinčevih relikvijara i malih Stepinčevih skulptura, a trenutno dogovara izradu Stepinčevog kipa i za druge gradove. Idejna skica benkovačkog kipa Stepinca nastala je prije godinu dana kad ju je autor predstavio i u Briselu na izložbi o Stepincu koji je organizirala zastupnica u europskom parlamentu Marijana Petir. „Drago mi je da je ta skica, dok kipa još nije bilo, bila u Briselu“ rekao je Kršnjavi i zahvalio Ljevačima umjetnina Ujević iz Zagreba koji su napravili

Stepinčev brončani odljev.

„S obzirom na tretman koji je imao u prošlom sustavu, dug benkovačke sredine bio je da se podigne spomenik Stepincu u čast. Na kraju svog mandata, sad sam zadovoljan i sretan čovjek jer smo podigli tri spomenika: poginulim braniteljima, prvom hrvatskom predsjedniku kao tvorcu države i sad moralnoj vertikali, Stepincu“ rekao je benkovački gradonačelnik Branko Kutija u prigodi blagoslova.

Gradu Benkovcu na tim pothvatima čestitao je i nadbiskup Puljić. „Da nije bilo Tuđmana i njegove strategije, njegove odanosti i ljubavi prema domovini i narodu, bojim se kakvu bismo slobodu imali. Važno je biti zahvalan generacijama prije nas i brojnim mučenicima koji su za to trpjeli, radi imena i vjere. Neka nas Stepinac sve štiti i zagovara“ poručio je mons. Puljić.

Na benkovačkom području živi 11 026 stanovnika, a samo naselje Benkovac ima oko 3000 stanovnika, sad dosta naseljeno prognanima iz BiH. Prije Domovinskog rata u kojem je jako stradalo, tu je bilo puno srpskog stanovništva. Prema službenom popisu, sad je u Benkovcu oko 1 100 stanovnika srpske nacionalnosti, no u stvarnosti taj je broj znatno manji, rekao je gradonačelnik Kutija.

NIN: SUSRET MLADIH ZADARSKE NADBISKUPIJE

Susret mladih Zadarske nadbiskupije održan je u subotu 20. svibnja u Ninu. Misno slavlje u župnoj crkvi sv. Anselma predvodio je o. Franjo Kowal, nadbiskupijski povjerenik za mlade. „Naše hodočašće Gospi od Zečeva upisuje se u povorku hodočasnika diljem katoličkog svijeta. Sv. papa Ivan Pavao II. je bio veliki hodočasnik koji je pohodio mnoga Marijina svetišta diljem svijeta“ rekao je o. Franjo u propovijedi, podsjetivši na papine molitve na Trsatu i u Mariji Bistrici, „gdje je pod nježnim pogledom Gospe proglasio blaženim velikog kardinala Alojzija Stepinca“.

U zadnjem pohodu Fatimi, papa Franjo je rekao „Dolazim pred Gospu ponuditi joj buket najljepšeg cvijeća“. „To cvijeće su vjernici, što-vatelji Kristove majke Marije. Pohodom u Nin i

mi smo se uključili u povorku hodočasnika Zadarske nadbiskupije koji su kroz stoljeća dolazili u Nin s molbama i zahvalama Gospi od Zečeva. U najljepšem mjesecu godine, dolazimo se pokloniti Kraljici svibnja, Kraljici Hrvata. Majci Isusa Krista i našoj nebeskoj majci donosimo čežnje mladenačkog srca, svoje radosti i probleme, molitve i nakane“ rekao je o. Franjo, potaknuvši da, svjesni otajstvene povezanosti u Kristu, preporuče Gospi od Zečeva roditelje, prijatelje i sve mlade.

„Na poseban način želim zahvaliti na iskustvu zajedništva u vjeri, nadi i ljubavi, koje smo doživjeli za vrijeme nacionalnog susreta hrvatske katoličke mladeži u Vukovaru. Neka to bude naš duhovni buket najljepšeg cvijeća. ‘Kraljice svete krunice, beskrajne sreće more, tebi se puci klanjanju, anđeli tebe dvore’. Neka nas riječi te pjesme podsjetu kako je važno moliti krunicu, jer to čineći, pridružujemo se anđelima koji Mariju dvore, koji donose svaku našu molitvu Marijinom prijestolju na nebu. Neka nas riječi te pjesme hrabre u svakodnevnom životu. Gospe od Zečeva, kao što si uslišavala vjerni puk kroz stoljeća, usliši i naše molitve“ zaključio je o. Franjo u propovijedi, istaknuvši da Marija kraljuje srcem svoga sina Isusa Krista.

Večer prije susreta mladih, u petak 19. svibnja, u župnoj crkvi sv. Anselma u Ninu održan je duhovno-glazbeni susret ‘Klape Gospi’, kad su marijanske pjesme izvele muške klape Condura (Nin) i Ponistra (Crno), ženske klape Uzorita (Sukošan), Candelora (Zemunik), Libar (Privlaka) i Karmel (Turanj) te mješovita klapa Puntadura (Vir). U čast Gospe od Zečeva nastupio je i Tamburaški orkestar iz Nina.

NIN: SVEČANIM MISNIM SLAVLJEM ZAVRŠEN JEDNOGODIŠNJI JUBILEJ 500. GODIŠNJICE UKAZANJA GOSPE OD ZEČEVA

Jubilarna proslava spomena 500. godišnjice ukazanja Gospe od Zečeva u Ninu koja se na osobit način obilježila proteklih godinu dana (1516.-2016.) zaključena je večernjim koncelebriranim slavljem koje je na zavjetnu svetkovinu Gospe od Zečeva u ponedjeljak 22. svibnja u župnoj crkvi sv. Anselma u Ninu predvodio zadarski nadbiskup Želimir Puljić.

Ta je svetkovina spomen na Gospino ukazanje 5. svibnja 1516. g. udovici i pastirci Jeleni Grubišić. Godinu dana poslije, 1517. g., tadašnji ninski biskup Juraj Divnić ukazanja je proglasio autentičnima, potaknut i svjedočanstvima uslišanja po Marijinom zagovoru te je utemeljio blagdan Gospe od Zečeva kojeg se svake godine slavi prvog ponedjeljka prije blagdana Uzašašća Gospodinova.

„Došli smo zahvaliti Gospi od Zečeva za sve što je učinila hrvatskom narodu i Zadarskoj nadbiskupiji kroz prošlih pet stoljeća. Bez Marije, Zvijezde mora, nade čovječanstva, naše zore svagdanje, potonuli bismo u gluhoj noći. Majka je uvijek bila bliska, nju se posebno štuje i voli. Kad imamo osjećaj da su nas svi zaboravili, sigurni smo da nas Majka Marija neće napustiti. Majku se spominje i zove kad nam je najteže. Sretni smo dok imamo majku. Zahvalni smo Bogu za svjetlo dobrote koje nam je preko Marije zasjalo u likovima tolikih žena i muževa“ rekao je mons. Puljić u propovijedi, istaknuvši da je puk u Ninu okupljen s Marijom i oko Marije kao što su u zajedništvu bili

apostoli s Marijom u Jeruzalemu. „Ponavlja se slična scena. Isus je u središtu, ali Marija nas je dovela k njemu i vodi nas k njemu. Zato vjernici s posebnim veseljem slave Marijine svetkovine koje im donose milinu, radost, utjehu zbog molitvenog ozračja koje tamo vlada“ rekao je nadbiskup.

To je potvrdilo mnoštvo vjernika iz cijele Zadarske nadbiskupije koji su pohodili Nin cijelog dana, sudjelujući na pet misnih slavlja. Vrhunac je bila večernja misa, potom i procesija s čudotvornim Gospinim kipom središtem mjesta povijesnom jezgrom po otočiću, koju je nakon mise predvodio nadbiskup Puljić u kojoj je sudjelovalo nepregledno mnoštvo vjernika. Toliko više tisuća hodočasnika, obitelji s djecom, mladih, starih i KUD-ova u narodnim nošnjama iz Zadarske županije, svojom brojnošću podsjetilo je na duh masovnog pohoda Gospi u Nin u vremenu prije Domovinskog rata.

Dolazak rijeke ljudi baš na završetak jednogodišnjeg jubilarnog polutisućljetnog spomena Gospe od Zečeva pod geslom 'Evo ti Majke' kao da je najavio ohrabrujuću budućnost žive povezanosti vjernika s Marijom, a plod je ustrajne molitve molitvene zajednice Gospe od Zečeva koja okuplja ninske žene svakog ponedjeljka na molitvu krunice u kapeli Gospe od Zečeva u ninskoj župnoj crkvi. Ta zajednica u četvrtoj godini svog djelovanja pred Gospinim kipom moli da vjernici diljem nadbiskupije i domovine dožive milosti po zagovoru Gospe od Zečeva, da se širi Gospino štovanje, a Ninu, kao drevnom hrvatskom i središnjem marijanskom svetištu Zadarske nadbiskupije, da se vrati povijesno zaslužni pripadajući tretman i

nekadašnji sjaj, i po brojnosti puka koji će Mariji hodočastiti sa svih strana.

„Hodočasteći Gospi od Zečeva, izričemo pohvalu: Veličam te, Gospodine, za milost krštenja koju si mi dao, za vjeru koju sam naslijedio, dobio od svojih roditelja i naroda. Veličam te za mjesto u kojem je Gospa nazočna i što si nam je i u povijesti dao, a osobito za dar vjere, milosti, svega što imamo i jesmo“ poručio je nadbiskup Puljić, poželjevši da svaki hodočasnik bude u ulozi Elizabete koju je Marija posjetila i pomogla joj. „Da svatko od nas poput Elizabete kaže, 'Marijo, ti si blagoslovljena. Blagoslovljen je plod utrobe tvoje Isus kojeg si rodila i po kojem nam je došlo spasenje', potaknuo je mons. Puljić, istaknuvši: „Našem društvu i Crkvi kao zrak i voda potrebni su uzorne majke i očevi koji se nadahnjuju Gospinim primjerom“.

Mariji „koja je uvijek razumjela naše jade“, nadbiskup je povjerio s čime se naši ljudi osobito suočavaju. „To je naš temeljni odnos prema životu. Statistički gledano, narod smo koji odumire. Porazni su podaci kako je u mnogim mjestima diljem naše zemlje više umrlih nego rođenih, više grobova nego obiteljskih kolijevki. Tome se dodaje i činjenica napuštanja rodnog mjesta svoje grude i domovine“ upozorio je mons. Puljić, istaknuvši u Gospinom svetištu primjer njenog učenika, bl. Alojzija Stepinca, „koji nije prihvatio otići iz svoje zemlje i biskupije, zbog ljubavi prema svojoj zemlji i narodu.

Zato mu stoji na grobu 'U ljubavi prema svojoj zemlji i svom narodu ne dam se ni od koga natkriliti'. Radije je prihvatio okove u svojoj

zemlji, nego slobodu u tuđini“ istaknuo je nadbiskup, izražavajući žaljenje što „naši zemljaci u inozemstvu ne kažu rodbini i prijateljima punu istinu o kruhu u tuđem zavičaju. Svojom šutnjom, zavodljivim riječima i stavovima, sukrivci su unesrećenih obitelji i pojedinaca koji se na njihov nagovor i bajkovite priče otisnu iz očinskog doma u svijet problema i neizvjesnosti. Bolni su rastanci od najmilijih, bolna su i trpljenja i nostalgija od kojih pate naši ljudi u tuđini“ rekao je mons. Puljić.

Smatra da treba pomoći ljudima da „prosvijetljenim očima srca i razuma gledaju na te suvremene izazove“. „Za to su nam potrebni vjera i zdrav razum. Potrebni su nam pravi i prosvijetljeni očevi i majke“ poručio je nadbiskup; tome pomažu Bog, vjera, pobožnost, molitva, milosni i sakramentalni život. U tom smislu pohvalio je sudionike Hoda za život koji „poticani prosvijetljenim duhom žele reći, ‘Ljudi, život je svetinja. Branimo svim snagama život. Ne dopustimo da nas zavode lažljive i opasne ideologije’. Potrebni su nam roditelji koji hodočaste Gospi, kleče pred oltarom i mole njen blagoslov za sebe i djecu“ potaknuo je mons. Puljić.

Pozvao je na molitvu za očeve i majke u našem narodu kako bi bili dostojni svog roditeljskog poziva. Potaknuo je mlade da Gospi od Zečeva zavjetuju svoju mladost kako bi bili puni strahopoštovanja pred Bogom, životom i vječnošću. Podsjetio je na duh zavjeta Branimirove godine koji je učinjen u Ninu, da se u domove vrati molitva. „Želimo čuti Gospin pozdrav i osjetiti kako nam nosi Isusa, blagoslovljeni plod utrobe svoje. Neka njenim pohodom zaigraju čeda u utrobama naših majki i obitelji

diljem domovine“ poželio je mons. Puljić.

Istaknuo je da Marija i danas kao duhovna majka rađa mistično tijelo Kristovo. „Temelj jedinstva prve zajednice i danas opisan je rečenicom: ‘Bijahu jednodušno postojani u molitvi s Marijom, majkom njegovom’“ rekao je nadbiskup. Tragom navještenog evanđelja podsjetio je da Luka donosi imena povlaštenih osoba, apostola i žena koje su pratile Isusa.

„Tako imamo prvu jeruzalemsku zajednicu u kojoj posebno mjesto zauzima Marija, majka Isusova. Naša vjera se temelji na četiri velika događaja: na Posljednjoj večeri na kojoj je Isus s učenicima sklopio novi savez. Drugi događaj je njegovo uskrsnuće, najveće čudo povijesti s kojim je potvrdio svoje božansko poslanje. Treće je slavno uzašašće, prije kojeg je učenicima rekao neka idu i krste ljude u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Četvrti događaj koji mlada zajednica propovijeda je događaj pedesetnice kad se zbilo što je Isus obećao: ‘Neću vas ostaviti same, poslat ću vam duha koji će vas snažiti, voditi, okupljati’.

Tim zadnjim događajem je postalo očito kako je nastalo novo doba, a zajednica Isusove braće postala je nova stvarnost koju nazivamo Crkvom. To je početak Božjeg kraljevstva“ rekao je nadbiskup Puljić, istaknuvši da su se sva ta četiri dogodila u Jeruzelemu, svetom mjestu u kojem se dovršilo djelo spasenja, rodila Crkva i gdje je počelo širenje Radosne vijesti. Potaknuo je vjernike da zahvale Bogu što su članovi tog kraljevstva, njegove Crkve. „To nije naša zasluga. Nitko od nas ne može reći, ja sam to zaslužio. To je Božji dar, Božja milost pred kojom teba sklopiti ruke i reći, ‘Hvala ti, Bože’“

zaključio je mons. Puljić, moleći Marijin zagovor da u srca i domove donosi Isusa Krista.

Među suslaviteljima svećenicima, ninski župnik i dekan Božo Barišić i nadbiskup osobito su pozdravili mons. dr. Matthew Kwasi Gyamfija, biskupa iz Gane koji će sudjelovati u Zadru na znanstvenom simpoziju o evangelizaciji u suvremenom svijetu. U njegovoj mladoj biskupiji ima 300 000 katolika, 65 svećenika, potrebni su im misionari.

U Gani je evangelizacija počela prije osamdeset godina. Svetkovina Gospe od Zečeva bila je prigoda da afrički biskup upozna Nin kao povijesni krsni zdenac odakle je hrvatski narod primio kršćanstvo po navještaju i evangelizaciji učenika iz prvih Isusovih vremena, poput svetog biskupa Anselma, naslovnika ninske župe.

Tijekom cijelog dana puk je činio zavjet i na tradicionalno vidljivi izvanjski način, tri puta obilazeći oko Gospinog kipa koji bude uzdignut na glavni oltar u svetištu župne crkve.

ZADAR: MEĐUNARODNI SIMPOZIJ UZ PROSLAVU 25 GODINA TEOLOŠKO-KATEHETSKOG STUDIJA U ZADRU – POZDRAVNI GOVORI (I. DIO)

”Misijsko i evangelizacijsko poslanje Crkve u suvremenom multikulturalnom i multikonfesionalnom društvu” naziv je dvodnevnog međunarodnog simpozija koji je počeo u četvrtak 25. svibnja u svečanoj dvorani Sveučilišta u Zadru. Simpozij se održava povodom 25. obljetnice teološko-katehetskog studija u Zadru i na njemu sudjeluju 24 predavača. Organizatori simpozija su Teološko-katehetski odjel Sveučilišta u Zadru, Fakultet misiologije Papinskog sveučilišta Urbaniana i Zadarska nadbiskupija.

Uvodno je doc. dr. Elvis Ražov, pročelnik Teološko-katehetskog odjela na zadarskom sveučilištu, opisao povijest tog studija. Bogata tradicija visokog školstva u Zadru seže u 14. st. kad je 1396. g. osnovano dominikansko generalno učilište ‘Studium generale’. God. 1553. to sveučilište pod nazivom ‘Universitas Iaderina’, kao povlašteno sveučilište ima pravo dodjeljivati najviše akademske naslove. Sveučilište je ukinuto 1807. g. u vrijeme francuske okupacije Dalmacije. Neprekinuti kontinuitet visokog školstva u Zadru nastavlja teološki studij do 1970.-ih godina, kad je prestala s radom Visoka bogoslovna škola koju je 1959. g. osnovao zadarski nadbiskup Mate Garković. U novim demokratskim uvjetima obnovljene hrvatske državnosti, radi potrebe školovanja novih vjeroučitelja, nadbiskup Marijan Oblak 1992. g. osniva Visoku teološku katehetsku školu. Kongregacija za katolički odgoj, u vrijeme nadbiskupa Ivana Prende, 2002. g. stavlja je pod pokroviteljstvo KBF-a Sveučilišta u Zagrebu.

Zbog provedbe bolognskog procesa na crkvenim učilištima i studijskim programima, 2011. g. osniva se Teološko – katehetski odjel Sveučilišta u Zadru koji ak. god. 2013/2014. započinje s izvođenjem dvopredmetnog teološko-katehetskog programa. „Svrha simpozija je istražiti aktualnost i mogućnosti autentičnog misijskog i evangelizacijskog poslanja Crkve u svijetu koji je sve više povezan s procesom globalizacije, poštujući različitost vjera i kultura, ali bez žrtvovanja istinskog navještaja kršćanskog spasenja“ rekao je u pozdravnom govoru dr. Ražov, poželjevši da iznesene ideje budu pretočene u nove modele autentičnog navještaja evanđelja za današnji svijet.

Prof. dr. Ana s. Thea Filipović, izaslanica prof. dr. Maria Cifraka, dekana KBF-a u Zagrebu, rekla je da zagrebački KBF od osnutka VTKŠ-a u Zadru jamči kvalitetu programa i nastave tog studija. „Mnogi su kroz zadnjih 25 godina, a Odjel ima ponosnu povijest, uložili svoj rad kako bi ta institucija stasala u današnji status Teološko-katehetskog odjela s mogućnošću suradnje s drugim studijskim smjerovima, nudeći polaznicima mogućnost dvopredmetnog

studija. Time je ova institucija kao prva uspjela ostvariti ono što u drugim sredinama još nije moguće“ rekla je dr. Filipović i čestitala svima koji su tome doprinijeli. „Organizacijom tog simpozija Odjel pokazuje vitalnost, u stanju ste globalno misliti. Tema simpozija, obuhvatnost i perspektiva pokazuju njegovu osjetljivost za potrebe vremena. Neka nastavi pružati usmjerenje mladim naraštajima, pokazivati značenje teologije u društvu i tražiti puteve dijaloga na koje nas poziva kršćanska vjera. Neka nas sve u tom nastojanju u budućnosti te dične ustanove prati Božji blagoslov“ poručila je dr. Filipović.

Prof. dr. Josip Faričić, prorektor Sveučilišta u Zadru i izaslanik prof. dr. Dijane Vican, rektrice zadarskog sveučilišta, rekao je da je ono svojom tradicijom ukorijenjeno u sustav znanosti, a na poseban način se razvijalo od 14. st. zahvaljujući svojim počecima koji su povezani uz religiju, katoličku teologiju. „Zato nam je drago pridružiti se nastojanjima koji će oživjeti tu tradiciju u obliku teološko-katehetskog studija u okviru Sveučilišta u Zadru. Na taj način Sveučilište u Zadru se povezalo sa svojim korijenima“ rekao je dr. Faričić, istaknuvši da postoji 25 sveučilišnih odjela iz gotovo svih znanstvenih područja. Svaki taj odjel sa svojim studijima i znanstvenom aktivnošću obogaćuje znanstvenu i visokoškolsku zajednicu u Hrvatskoj i šire.

„Sveučilište u Zadru njeguje bliske odnose s hrvatskim akademskim ustanovama i s brojnim sveučilištima u Europi i svijetu, na što smo i pozvani. Jer načelo universitas koje se odnosi na zajedništvo profesora i studenata unutar akademske zajednice, možemo šire zahvatiti u

smislu universitatis koje objedinjuje zajednicu univerzalnih razmjera“ rekao je dr. Faričić, dodavši da okupljanja poput tog simpozija pridonose razmjeni spoznaja, ideja i metodologija u različitim znanstvenim disciplinama, tu u okviru teologije i njenog isprepletenog dijela u odnosu na misije i evangelizaciju.

Prof. dr. Ivan Antunović, pročelnik Filozofsko – teološkog instituta Družbe Isusove u Zagrebu i ravnatelj teološkog studija na Institutu, kao izaslanik prof. dr. Ivana Kopreka, dekana Fakulteta filozofije i religijskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, rekao je da su teme simpozija nadahnuće za promicanje Božje dobrote među svim ljudima. Istaknuo je povezanost i podršku zadarskom studiju od strane Filozofskog fakulteta Družbe Isusove, jer je dr. Pero Vidović, SJ bio prvi vršitelj dužnosti pročelnika Teološko-katehetskog odjela u Zadru (2013.) a njemu predaje i dr. Dražen Volk, SJ.

Zadarski nadbiskup dr. Želimir Puljić u pozdravnom govoru pohvalio je odabir teme simpozija naglasivši da je Katolička Crkva po naravi misionarska. „To je rečeno na Drugom vatikanskom saboru prije pola stoljeća, kad se na neki način Crkva predstavila svijetu i rekla što jest. Uz primat Božje riječi, tada je naglašena važnost ekumenizma, osobito misionarskog duha i potaknut je dijalog s drugim religijama i kulturama. Crkva se tada nije zatvorila, nego otvorila. Ali je zatvorila vrata mogućim lomovima, ekskomunikaciji i sukobima. Progovorila je o ljudskom dostojanstvu, savjesti i slobodi. Rekla je što vjeruje i što misli o sebi, ali rekla je i što misli o svijetu koji bježi od Boga i kojem treba navijestiti Kristovo evanđelje“ naglasio je mons. Puljić, dodavši da je o tome osobito progovorila u dekretu 'Ad Gentes' o misijskom djelovanju Crkve, 1965. g. Od svih objavljenih dekreta, taj je najobimniji, imao je sedam redakcija. Bio je najprihvatljiviji jer su 2 394 glasa bila za, samo pet protiv.

„Biskupi su u tom dekretu progovorili o misijama, o Očevoj zamisli spašavanja ljudi po Isusu Kristu, jedinom Otkupitelju čovjeka. Crkva kao produljeno Kristovo utjelovljenje u vremenu i prostoru po naravi je misionarska i valja joj biti i ostati u takvom misionarskom stanju“ rekao

je nadbiskup, dodavši da je to lijepo obrazložio Pavao VI. u pobudnici 'Evangelii Nuntiandi' 1975. g., povodom obljetnice 'Ad Gentes' i Ivan Pavao II. 1990. g. u svojoj enciklici 'Redemptoris Missio'.

„Umirovljeni papa Benedikt XVI. ponavlja misao Drugog vatikanskog sabora, kad u svojoj enciklici 'Deus caritas est' poziva da se svi uputimo u misijsko poslanje Crkve. Kaže da kršćanstvo nije neka nova filozofija ili moralka, već život u Kristu. Tu je misao osobito razradio papa Franjo u pobudnici 'Evangelii Gaudium' za koju kaže da je napisana pod motom, Crkva otvorenih vrata radosno svjedoči i navješta. Mišljenje pape Franje je da Crkva nije carinarnica u kojoj se kršćani ponašaju kao kontrolori milosti, nego svima treba otvoriti vrata da osjete kako su prihvaćeni i ne smiju naići na hladnoću zatvorenih vrata. Mnogi kažu da je to pismo u pravom smislu riječi pobudnica kojom se u nama želi nešto probuditi, pozvati, potaknuti, preporučiti“ rekao je nadbiskup Puljić. Istaknuo je da smo kao misionari, Isusovi učenici, „opečaćeni poslanjem da blagoslivljamo, tješimo, liječimo, oslobađamo i ljubimo ono što je on ljubio te živimo na hvalu slave njegove milosti. To je trajno aktualna tema da nam se, kako kaže papa Franjo u pobudnici, ne bi ukrao misionarski zanos i radost evangelizacije“.

Nadbiskup je čestitao Teološko-katehetskom odjelu s pročelnikom dr. Elvisom Ražovom što je u suradnji s Urbanianom organizirao taj simpozij. Poželio je da probudi u svima ponos i radost zbog dioništva u sakramentalnom životu i misijskom poslanju Crkve, zbog druženja i izmjene iskustava. Zahvalio je Sveučilištu za domaćinstvo prostorom održavanja. Poželio je svima plodan boravak u Zadru koji se naziva Iadera cristiana.

Dr. Ražov je pozdravio predavače, sve profesore na katoličkim bogoslovnim fakultetima u Splitu, Sarajevu i Đakovu, Hrvatskog katoličkog sveučilišta u Zagrebu, Instituta Ivo Pilar i Sveučilišta u Zadru, studente, sve prisutne i istaknute sudionike, među kojima su prof. dr. Carmelo Dotolo, dekan Fakulteta misiologije Papinskog sveučilišta Urbaniana koji je i suor-

ganizator simpozija, mons. dr. Matthew Kwasi Gyamfi, biskup u Sunyani u Gani, prof. dr. Mario Oscar Llanos, SDB, dekan Fakulteta odgojnih znanosti Papinskog sveučilišta Salesiana i prof. dr. Giuseppe Biancardi s tog fakulteta, prof. dr. Zbigniew Jan Wesolowski, SVD, prof. religije u St. Augustinu u Njemačkoj. Pozdravio je i fra Andriju Bilokapića, provincijala Franjevačke provincije sv. Jeronima u Zadru i zahvalio o. Franji Kowalu, redovniku Družbe Riječi Božje Verbiti koji je također doprinio organizaciji simpozija.

SVEUČILIŠTE U ZADRU, I. dan, 25. svibnja 2017.: SIMPOZIJ, MISIJSKO I EVANGELIZACIJSKO POSLANJE CRKVE – Biancardi, Bodrožić, Garmaz

Na međunarodnom simpoziju o misijskom i evangelizacijskom poslanju Crkve u svečanoj dvorani Sveučilišta u Zadru u četvrtak 25. svibnja prof. dr. Giuseppe Biancardi, SDB, s Papinskog sveučilišta Salesiana, izlagao je o temi „Misijsko 'obraćenje' kateheze, između prošlosti i sadašnjosti, u Europi“. Dr. Biancardi

je govorio o katehezi zauzetoj oko kerigmat-skog navještaja u susretu s dekristijanizacijom Europe. Korijeni misijske kateheze u Europi su Njemačka, Austrija i Francuska. To 'obraćenje' kateheze događa se 1930. g. u Austriji i Njemačkoj. Razvija se teologija kerigme koja postaje kerigmat-ska kateheza. Javlja se u suočavanju s nedostatnošću tradicionalne kateheze koja je zauzeta samo oko prenošenja doktrine. Kerigmat-ska kateheza koju je promicao J. A. Jungmann zauzima se za prijem, to je misionar-ska pažnja, temeljena na Bibliji i liturgiji koji postaju glavni principi te kateheze, a ne više teologija, kako je bilo u tradicionalnoj katehezi. Ta je promjena osobito vidljiva u Francuskoj 1940.-ih godina. Tada se javljaju prva sociološka istraživanja o dekristijanizaciji Francuske, uočavanje pravih misijskih zona, uz tradicionalno kršćanske i one koje postepeno gube kršćansko obilježje; provode se istraživanja u selima i gradovima (1945). Pojedinci potiču na pripremu svećenika za rad u radničkim kvartovima (radnički svećenici), pastoral se promišlja u duhu 'missio ad gentes', ponovno se otkriva potreba katekumenata i uloge zajednice.

Misijska orijentacija postaje temeljno nadahnuće katehetskog djelovanja, a još je nerazrađena metodologija katehizacije. Od starog katekizma ide se prema misijskoj katehezi usmjerenoj na iskustvo katehiziranih i potrebu da se kršćanski živi u svom kvartu. Pastoral treba obuhvatiti ne samo župnike, nego sve laike. Javlja se potreba za novim tipom župe. Posljedice tog pristupa prilagodbe kateheze s obzirom na 'milje', Biancardi je protumačio kroz pojmove prve evangelizacije, pred-kateheze i pred-evangelizacije. Prvu evangelizaciju

1950.-ih karakterizira povratak kerigmi. Navještaj prethodi pravoj katehezi. Od 1960.-ih godina misijska kateheza je zauzeta oko biblijsko-liturgijskog navještaja i primanja navještaja od onih koji ne vjeruju, a pred-kateheza je duhovni dijalog koji prethodi pravoj katehezi. U misijskim krajevima pred-evangelizacija pazi na antropološku dimenziju i materijalnu narav, a u krajevima kršćanske Europe biblijsko-liturgijska kateheza naglašava antropološko-iskustvenu dimenziju i biva svjesnija procesa dekristijanizacije. Od 1970.-ih godina termin evangelizacija se proširuje i doživljava svoj vrhunac. U užem smislu znači kerigmu (ili evangelizacijsku katehezu). Ističe se njena važnost koja prethodi sakramentalizaciji.

Ivan Pavao II. prvi put upotrebljava termin Nova evangelizacija 1979. g. u Nowoj Huti i na tome inzistira i na kasnijim skupovima u svijetu. Pojava termina 'prvi navještaj' krajem 1990.-ih godina ne znači 'prvi' u kronološkom smislu, nego jer je temeljan za vjeru. Ključ je za europsku situaciju te je Biancardi izložio pogled na europski kontekst. Tumačeći geografiju vjere u Europi, predavač je istaknuo četiri područja: extrakulturacija vjere (Francuska, Belgija) gdje se događa prekid prenošenja vjere a katoličanstvo postaje strana pojava; kršćanska tradicija (Italija, Španjolska, Portugal, Poljska) gdje postoji sociološki kontinuitet i rastuća sekularizacija, očuvanje kršćanske memorije i religiozne socijalizacije; osobna izražavanja vjere, pobožnosti i rituala (neke bivše sovjetske zemlje), uvjetovano posljedicama komunizma, s malim utjecajem u političkom životu te specifična nereligioznost (Istočna Njemačka, Češka) gdje nema tragova pozitivnosti vjere. Na ponovno otkrivanje misijske kateheze potaknuo je Treći kongres CCEE-a (Vijeće europskih biskupskih konferencija) u Rimu 1986. g., a VI. kongres CCEE-a u Freisingu 1993. g. govori o katehezi katekumenalnog nadahnuća.

Dr. Biancardi je istaknuo i značaj dva dokumenta koji naglašavaju prvi navještaj kao temelj svega i dijalog s aktualnom kulturom. U 'Ecclesia in Europa' papa Ivan Pavao II. (2003.) ističe Novu evangelizaciju, prvi navještaj nekrštenima i ponovni navještaj krštenima. Tema

XI. Kongresa CCEE-a u Rimu 2009. g. je Kršćanska zajednica i prvi navještaj. Poticaj na odlučujuću ulogu prvog navještaja donosi i papa Franjo u pobudnici 'Evangelii Gaudium', gdje ističe da 'prvi' navještaj nije u značenju kronološki, nego u smislu vrsnosti; to je glavni navještaj koji uvijek iznova treba slušati na razne načine i nastojati oko njega u cijelom pastoralu. To podrazumijeva razvijeniji sadržaj kerigme i izlazak Crkve na društvena mjesta zabave, rada i kulture. „Prvi navještaj je ponuda slobodi, nastojanje da se od konvencionalne vjere dođe do vjerskog uvjerenja. Događa se u darovanosti, važno je sijati, a ne vidjeti odmah plodove. Nudi se jedinstvenoj i cjelovitoj osobi (podrazumijeva pluralnost ponude i načina govora) i bira iskustvenost, kako bi pokazala egzistencijalnu vrijednost poruke“ rekao je dr. Biancardi, navodeći i praktične primjere gdje se to i kako čini. Zaključio je riječima pape Franje: „Crkva koja izlazi zajednica je učenika misionara koji preuzimaju inicijativu, koji se uključuju, prate, daju ploda i raduju se. Evangelizacijska zajednica doživljava da je Gospodin preuzeo inicijativu, prethodio joj u ljubavi (usp. 1 Iv 4,10) i zbog toga ona zna učiniti prvi korak, zna preuzeti inicijativu bez straha, ići ususret, tražiti one koji su daleko i poći na raskrižja putova da pozove isključene (EG, 24)“.

U izlaganju 'Razumijevanje misijskog djelovanja Crkve od apostolskog i otačkog vremena', izv. prof. dr. Ivan Bodrožić rekao je da riječ misija dolazi od latinskog glagola mittere (uputiti, poslati, slati). Kod nas se prevodi s misija ili poslanje. Misija je evangelizatorsko djelo Crkve među narodima koji još nisu upoznali evanđelje. „Isus je svojim učenicima dao nalog da idu, navještaju, da putuju od mjesta do mjesta, kamo je on kanio doći. To u sebi sadržava radikalnu novost utoliko što Židovi nisu uvijek bili otvoreni navještaju drugima, i kad su imali neku vrstu svoje itinerancije. Često su se zatvarali u svoj nauk i samodostatnost. Druge koji su se njima približavali primali su uvjetno i s rezervom, premda im je bilo drago da su im se približavali, da su poštovali njihovu religioznost“ rekao je dr. Bodrožić, podsjetivši da apostole u prvom dijelu navještaja, u preduskrsno razdoblje, Isus šalje najprije ovcama

doma Izraleova. „Nakon uskrsa će odjeknuti navještaj da idu svima. Biti apostol znači biti misionar. Isti je glagol, u grčkom znači apostol, a u latinskom misionar. Nakon uskrsnuća nalog se promijenio. Nije više samo među Židovima, nego za apostole misija i poslanje poprimaju univerzalni oblik. Promijenio se naslovnik kojem su trebali navijesti, od židovske zajednice postaje svijet“ rekao je dr. Bodrožić, dodavši da apostoli snagom poslanja koje im Isus daje pristupaju poganskom svijetu te će izvršiti navještaj. Ići će ad gentes, među narode. „To nije bilo automatski. U prvim godinama navještaja, dok nije među židovima počeo progon kršćana, uglavnom su navještali samo židovima. Promjena će se dogoditi u Antiohiji gdje će prvi put primiti ime kršćani, kao zajednica okupljena ne samo od onih koji vjeruju u Krista kao židovi, nego i oni iz poganstva. Prošlo je nekoliko godina, progon protiv Crkve, kamenovanje Stjepana, da se učenici odvaže ići u svijet, da ne buduzatvoreni u granice misionarenja“ rekao je dr. Bodrožić.

Pavao je spojio dimenzije da je pošao u cijeli svijet i bio je itinerant. Sam je hodio i osnivao zajednice. Nije se zadržavao kod židova, riječ je upravljao i drugima. „Itinerancija govori kako su apostoli imali spremnost sve napustiti, ne imati čvrstog uporišta na zemlji, ići od zajednice do zajednice i tražiti one koji će prihvatiti navještaj. To je davalo poseban dinamizam njihovom navještaju“ rekao je dr. Bodrožić, istaknuvši da su postojali problemi, ali i uzvišenost apostolskog poslanja tj. misionarskog itinerantskog poslanja. Naime, prave i lažne proroke prepoznavalo se po nauku, ali i po osobnim djelima. Upute apostolske u smislu suzbijanja zlouporaba su konkretne. Apostol

neće ostati dulje od jednog dana; ako ostane tri dana, lažni je prorok. Na odlasku, apostol neka ništa ne uzima, osim kruha do sljedećeg svratišta; ako traži novac, lažni je prorok. „Tako će se uspostaviti ravnoteža između ispravnog nauka i ispravnog ponašanja, jer se po tome prepoznaje lažni i pravi prorok, sukladno onome što je Isus rekao da će ih se po djelima prepoznati, tj. stablo po plodovima. Ponašanje se najbolje otkrivalo pri blagovanju i u odnosu prema novcu, prema Didahistu“ rekao je dr. Bodrožić. Jedino obilježje apostolskog života nije bilo hoditi okolo, nego i svjedočiti dosljednošću života. To je konstanta svih pretpostavki i zahtjeva misionarskog života, rekao je dr. Bodrožić, poručivši: „Nije bilo dovoljno prenijeti samo nauk u smislu propovijedi, trebalo je svjedočiti. Navjestitelj mora biti svjedok, ne samo putnik, svjedočiti svojim životom“.

Četvrto i peto stoljeće je zadnje razdoblje prodora dok Crkva nije ušla u pore društva i institucije, rekao je predavač. Tada je poteškoća rušenje zapadnog rimskog carstva. Nadiru poganska plemena iz drugih krajeva carstva. Društvo je bilo oslabljeno, drugi narodi su preuzeli vlast. „Crkva reagira pozitivno iz misionarske perspektive. Uspostavlja kontakte s drugim narodima, diplomatske i druge, vrši misionarenje, kreće se prema drugim narodima i šalju se misionari. Taj se proces dovršio u vrijeme pape Grgura velikog koji je bio veliki misionar, da su se i anglosaksonski i germanški narodi obratili. To je bio posljednji val misionarenja takvog tipa gdje je Crkva imala hrabrost, kad je izgubila potporu društva, izaći u društvo, javnost, pred te narode i prenijeti im što je osjećala da je pozitivno, snažno. U isto vrijeme, dok je navještala, promicala je i rimsku kulturu, civilizaciju, latinski jezik, i tako je obnovila lice zemlje, do trenutka kad će se s Karlom velikim ponovno uspostaviti zapadno carstvo“ zaključio je dr. Bodrožić.

U izlaganju 'Postkoncilski poticaji misijskom i evangelizacijskom djelovanju Crkve', izv. prof. dr. Jadranka Garmaz predstavila je misijsko poslanje Crkve prema dokumentima učiteljstva. Drugi vatikanski sabor dekretom *Ad Gentes* donosi novo shvaćanje misije, njenih

teoloških temelja i praktične provedbe. „Najvažnija teološka tvrdnja tog dokumenta je bazirana na *Lumen Gentium* 1, tj. tvrdnji da je Crkva sakrament spasenja te svoje izvore ima u trinitarnom spasenjskom planu. Svrha misijske djelatnosti je evangelizacija. Crkva je odgovorna za misijski rad. Njegovanje dijaloga s različitim religijskim grupama nova je paradigma tog dokumenta“ ističe dr. Bakmaz. Predstavila je postkoncilsko shvaćanje misija u dokumentima *Evangelii nuntiandi* i *Redemptoris missio*. „Nakon koncila nastupa vrijeme nejasnoća treba li se više brinuti oko širenja Crkve ili njenog odnosa s nekršćanskim religijama. Ako se u njima može pronaći spasenje, kakav je njihov odnos s Katoličkom Crkvom i njenim misijama? Budući da Koncil ne posvećuje nijedan dokument izravno evangelizaciji, deset godina iza Sabora izdaje se dokument 'Evangelii nuntiandi' u kojem papa Pavao VI. izraz misija koristi kad govori o trinitarnom utemeljenju i poslanju Crkve. Jedno poslanje postoji u dvije forme: opće poslanje i usmjerenost cijele Crkve, a konkretnije poslanje tiče se mjesne Crkve i zove se evangelizacija“ kaže dr. Bakmaz.

Ivan Pavao II. 1990. g. izdaje dokument *Redemptoris missio* u kojem papa rijetko rabi riječ evangelizacija. Prema tom dokumentu, misijsko poslanje Crkve je trodimenzionalno. Najprije je upućeno onima koji još nisu upoznali kršćanstvo (*ad gentes*), drugo je upućeno onima koji su obuhvaćeni pastoralnim radom i dobro poznaju Krista i Crkvu a treće onima koji su raskršćanjeni i trebaju novu evangelizaciju. „Papa razlikuje pojam misija i polja ili ambijenti misijskog djelovanja: postoje teritorijalni ambijenti, novi društveni svjetovi te kulturni prostori i moderni aeropazi. Papa ističe osobite misijske izazove: medije, urbana sredšta i velike gradove“ poručuje dr. Bakmaz ističući da je i pozdrav pape Franje u večeri njegovog izbora za papu, kad je s balkona pozdravio puk s 'Buona sera', označio novu vrstu dijaloga Crkve sa svijetom.

Taj *Buona sera* nagovješta misijsku zadaću Crkve koaj izlazi. Papa u 'Evangelii gaudium' kaže da sanja o misionarskoj odlučnosti i da Crkva

ne raste kroz prozelitizam, nego privlačnošću: strpljenje, poslušnost, služenje je važnije od normativnog, imperativnog i nestrpljivog govora koji želi da drugi preuzme naša uvjerenja, smatra papa Franjo. Otvorenim pitanjima misijskog djelovanja dr. Bakmaz navodi da je Crkva na raskrižju između obnove i samosekularizacije. Otvorena pitanja misijske teologije u današnje doba su migracije i imigracije većinom muslimanskog naroda, dijalog i navještaj Kraljevstva Božjeg u velikim gradovima i nova evangelizacija u uvjetima indiferentnosti.

SVEUČILIŠTE U ZADRU: SIMPOZIJ, MISIJSKO I EVANGELIZACIJSKO POSLANJE CRKVE – Gyamfi, Krasicki, Filipović, Vujica

Na međunarodnom simpoziju 'Misijsko i evangelizacijsko poslanje Crkve u suvremenom multikulturalnom i multikonfesionalnom društvu' na Sveučilištu u Zadru u četvrtak 25. svibnja izlaganje 'Misionarske i evangelizacijske aktivnosti Crkve u Africi' održao je mons. dr. Matthew Kwasi Gyamfi, biskup u Sunyani u Gani. Temeljna misijska i evangelizatorska djelovanja prvih i današnjih misionara u Africi je otvaranje škola, poučavanje kršćanskog nauka i briga za zdravstvenu skrb. Međutim, takva praksa ne vodi nužno ljude obraćenju i duhovnom iskustvu, rekao je mons. Gyamfi. Zbog te

situacije Crkva u Africi treba novi misionarski pristup i novu evangelizaciju koja vodi dubljem vjerničkom iskustvu koje se treba očitovati u crkvenom i društvenom životu. Dvije afričke Sinode, Ecclesia in Africa i Africae Munus nude smjernice za novi misionarski pristup i evangelizaciju Crkve u Africi.

Bitan učinak škola na širenje vjere je mogućnost pristupa novih vjernika temeljima njihove vjere, omogućile su im čitanje Svetog Pisma. Danas protestantizam dominira u mnogim područjima Afrike, rekao je mons. Gyamfi, dodajući da su afrički obraćenici na katoličanstvo rano stupili u kontakt s Biblijom, zahvaljujući protestantskim susjedima koji su u isto vrijeme kao i katolički misionari stigli u Afriku, od 18. do 20. st. Posljedica toga bila je prihvaćanje protestantskog tumačenja biblijskih poglavlja od strane katolika. Škole su bile velika prednost misionarskih pothvata, no one su uzrokovala da misionarski govor o vjeri riskira redukciju navještaja na poučavanje te zamjenu obraćenja i vjerničkog iskustva spekulativnim znanjem o vjerskim istinama. Ulazak u Crkvu je bio označen katehetskim instrukcijama, pa je postojala mogućnost da ljudi nauče članke vjere bez znanja i iskustva o potrebi promjene života.

Kako bi pomogao mjesnim Crkvama u Africi vjerno prenijeti navjesticu misiju u duhu Drugog vatikanskog sabora, papa Ivan Pavao II. sazvao je Prvu afričku sinodu 1994. g. Duboko evangelizirane i obnovljene, mjesne afričke Crkve trebale su razumjeti navjesticu zadaću kao službeni navještaj, u punom smislu, radosne vijesti spasenja u Kristu.

Afričke sinode pozivaju mjesne Crkve na inkulturaciju, otvaranje dijaloga s drugim kršćanima i religijama, uvođenje u društvene aktivnosti i zauzetost za pravdu i mir. Naime, u vrijeme Druge Sinode 2009. g., Afrika je napredovala, ali je afrički ambijent bio plijen onima koji su opljačkali bogatstva zemlje s ili bez tajnog sporazuma s ljudima na vlasti, dok su Afrikanci bili u siromaštvu. To je bio poziv za novu ili postupnu evangelizaciju u službi pomirenja, pravde i mira u Crkvi i društvu. Inače, prve misijske i evangelizacijske aktivnosti u

Africi južno od Sahare počinju sredinom 15. i ranog 16. st.

O temi 'Misijski nalog Uskrsloga (Mt 28, 16-20) u svjetlu izabranja, poziva i poslanja apostola' govorio je dr. Arkadiusz Krasicki, CSSp. Bog otac u prostoru i vremenu šalje svog Sina. Isus to izričito kaže, 'Kao što mene posla Otac, tako ja vas šaljem'. Ta misija, poslanje Isusa Krista koje je dobio od Oca, prelazi na apostole, rekao je Krasicki, istaknuvši da je u središtu Isusovog naučavanja Božje kraljevstvo. "Isus šalje, poziva ali prvo im prenosi vlast, daje snagu. U toj sili oni kreću po cijelom svijetu. Isus svoju vlast dijeli s apostolima. Apostoli obučavaju nove učenike, ali ne u svojoj vlasti, nego u vlasti koju su dobili od Isusa, koja odlazi nakon njegovog uskrsnuća" rekao je Krasicki, istaknuvši da misijski nalog Uskrsloga ne sadrži isključivo teoriju Isusovog nauka.

Isus prvo želi da apostoli prenesu iskustvo koje imaju u sebi, jer drugačije neće drugi povjerovati. "Međutim, ne možemo izdvojiti nauk prenošenja kršćanskog znanja od vjere ili od osobnog iskustva, svjedočenja. Učenik postaje tko primi od apostola Isusov nauk, krštenje s trinitarnom formulom" rekao je predavač, istaknuvši da se misijski nalog Uskrsloga temelji na glagolima pođite, učinite učenicima, krstite, učite sve što je Isus naučavao. To je bit svega što je Isus htio reći o novoj evangelizaciji, poručio je Krasicki. Tu je i činjenica Isusove prisutnosti, rekao je apostolima da neće biti sami, da će stalno biti s njima.

"Apostoli ne idu u svoje ime, nego u Isusovo ime. Utemeljuju nove zajednice, Crkve i naučavaju. Ne možemo dijeliti naučavanje od isku-

stva vjere. Uloga učenika, apostola je u tome da su oni odgovorni za uspostavljanje i polaganje temelja kršćanskom nauku. I Sveučilište u Zadru je na tom putu uspostavljanja učeničkog odnosa nauka i vjere. To je neopoziva točka u nalogu uskrslog Gospodina" rekao je Krasicki.

Izlaganje 'Papa Franjo i socijalna dimenzija evangelizacije' priredili su izv. prof. dr. Ana s. Thea Filipović, DSNG i lic. catech. Antonia Miočić. Socijalna dimenzija je konstitutivna di-

menzija kršćanske vjere vidljiva kroz povijest Crkve, a u novije vrijeme tu nam je dimenziju osobito otkrila Crkva u Latinskoj Americi koja je dala doprinos novom osvješćivanju socijalne i preobrazbene snage vjere u društvenom kontekstu, rekla je Filipović. Iz tog konteksta dolazi papa Franjo koji od početka svog pontifikata stavlja naglasak na preobrazbenu snagu evanđelja koja mijenja čovjeka, ne samo kao pojedinca, nego i njegovu socijalnu stvarnost. "To čini papa svojim gestama i govorima. Dolazeći, kako za sebe kaže, s kraja svijeta, s drugog kontinenta i iz druge kulture, papa Crkvu kao cjelinu i njeno poslanje gleda iz drugačije perspektive. Stvarnost se bolje razumije iz periferije nego iz centra, ustvrdio je papa prije četiri godine" rekla je Filipović, istaknuvši da se naše vrijeme može nazvati vremenom periferija. Zato je periferija ključ interpretacije našeg vremena.

"Papa koji dolazi iz megapolisa južne hemisfere, iz Buenos Airesa, zna o čemu govori, jer u konglomeratima periferija živi ogroman broj svjetskog stanovništva. Više nego kao geopolitički i ekonomski koncept, pojam periferija kod pape Franje omogućuje dublju spoznaju o čovjekovoj isključenosti i otuđenosti. Egzisten-

cijalna periferija uključuje grijeh, nepravdu, svaku bijedu. Periferije nisu samo nova mjesta pastoralnog i evangelizacijskog djelovanja, već novo polazište gledanja na svijet” rekla je Filipović, dodavši da takva promjena perspektive proizlazi iz srca evanđelja. To pokazuje papina enciklika ‘*Evangeli gaudium*’ o navještanju evanđelja u današnjem svijetu te je Filipović predstavila njeno četvrto poglavlje koje govori o socijalnoj dimenziji evangelizacije.

Tumačeći socijalni učinak kerigme, istaknula je papinu misao da je evangelizacija uprisutnjivanje Božjeg kraljevstva u svijetu. “Kraljevstvo Božje i svijet su prvotne perspektive vjerničkog djelovanja. Sve drugo je tome podređeno i sredstvo je ostvarivanja kraljevstva, pa i Crkva. Kerigma ima neizostavni socijalni sadržaj. U srcu evanđelja je zajednički život i zauzimanje za druge. Sadržaj prvog navještaja ima moralnu posljedicu čije je središte ljubav” istaknula je Filipović, dodavši da “evangelizacija nije samo širenje Isusovog nauka kao individualne duhovne pomoći za život niti pridobivanje novih članova Crkve, nego preobrazba vladajućih odnosa, vrijednosti koje utjelovljujemo u kulturu. Papa žali što je ta činjenica u uobičajenom crkvenom životu malo osvještana”.

“Ako se društvena dimenzija evangelizacije ispravno ne protumači, postoji opasnost da se izobličiti autentično i cjelovito značenje evangelizacijskog poslanja. Socijalni angažman proizlazi iz ispovijedanja vjere” poručila je predavačica, istaknuvši da svi članci i otajstva vjere imaju socijalnu dimenziju u odnosu na međuljudske odnose. “Papa Franjo preokreće optiku u smislu da se briga vjernika ne usmjerava prvenstveno na vlastito spasenje, nego je usmjerena na dobro drugih, konkretna je u ljubavi prema bližnjemu a istovremeno se događa i ljubav prema Bogu. Vjera nije samo osobni odnos s Bogom, već obećanje da tamo gdje Bog vlada, bivaju izokrenuti vladajući odnosi te se preobražavaju u život u solidarnosti, miru i pravdi” rekla je Filipović. Biblijsko razumijevanje Kraljevstva Božjeg nije samo osobno posvećenje i ne bez posljedica, nego ljubav prema Bogu čija se slava sastoji u tome da svi ljudi imaju život.

“Kraljevstvo Božje usmjereno je na univerzal-

no obećanje da Otac hoće da se svi ljudi spase. Ta univerzalnost ne znači kolonijalnu ni patronatsku misiju, već spasenje svih ljudi za život u punini. U nalogu poslanja riječ je o nalogu uspostavljanja pravednih odnosa prema Isusovoj zapovijedi ljubavi i solidarnosti” rekla je Filipović, upozorivši da “istinska vjera nije lagodna ni individualistička, nego podrazumijeva želju za promjenom svijeta prenošenjem vrednota. Nauk Crkve pritom ne može ostati uopćen, nego treba imati hrabrost za konkretizaciju, kako bi imao utjecaja na društvo i povijest.

Papa Franjo ističe tri područja konkretizacije, kao ispit postojećih odnosa u svijetu: uključivanje siromašnih u društvo, a taj pojam se širi na sve diskriminirane i isključene, mir i socijalni dijalog. Papa govorima i gestama pokušava dati primjer tog dijaloga. U situaciji dijaloga s islamom, papa pokazuje svojim primjerom: odlazi u zemlje s većinski islamskim stanovništvom. Tamo pokazuje respekt prema islamu, ističe vrijednosti islama u štovanju Boga, ali jer s tog polazišta kreće, kaže, dužni ste štititi manjine. Dati prava manjinama. To je put društvenog dijaloga, put uključivanja koji predlaže papa, a taj put uvijek ide preko križa, preko pashalnog otajstva” poručila je Filipović.

Temu ‘Izazov islama za misijsko i evangelizacijsko djelovanje Crkve’ priredili su dr. Tomo Mlakić i mr. Vikica Vujica. „Promatrajući povijest, vidimo da tamo gdje je došao islam, kršćanske zajednice lagano, a negdje progresivno, nestaju ili su već stoljećima nestale“ rekla je Vujica, gledajući na evangelizaciju u smislu obraćanja pojedinca, gdje evanđelje mijenja osobe, kulture na način kojega ni jedni ni drugi nisu svjesni. „Gledajući u toj perspektivi, vjerujemo da evangelizacija i danas ima smisla, a da nas

islam 'provocira'. On nam je izazov u smislu njegove revnosti. Naše je živjeti i svjedočiti" rekla je Vujica, istaknuvši da je međureligijski dijalog jedan od najljepših i najizazovnijih vidova evangelizacije. Dijalog ne gleda u smislu prozelitizma, nego svjedočenja vjere.

Papa Franjo kaže da se evangelizacija i dijalog ne isključuju. „Izazov islama za kršćanstvo nije strah od njihovog širenja i traženje načina kako ih blokirati. Izazov je u tome da mi kršćani probamo ponovno otkriti svu ljepotu naše vjere i otvoreno je živjeti. Stoga smatram da je puno veći izazov za nas vjerski indiferentizam koji je dobro zagazio na zapadu i kroz kojeg nas promatraju terorističke skupine“ rekla je Vujica.

Dr. Mlakić ističe da Drugi vatikanski sabor predstavlja prekretnicu u odnosu Crkve prema drugim religijama. Nikad prije toga crkveno učiteljstvo se nije oglasilo o islamu, još i pozitivno. U Lumen Gentium 16 stoji da „naum spasenja obuhvaća i one koji priznaju Stvoritelja, među koje pripadaju u prvom redu muslimani; priznavajući da drže Abrahamovu vjeru, oni se s nama klanjaju Bogu jedinomu i milosrdnomu, koji će suditi ljude na Sudnji dan“.

Koncilski dokument Nostra Aetate 3 je magna charta kršćansko-muslimanskog dijaloga, gdje se kaže da Crkva s poštovanjem gleda i muslimane koji se klanjaju jednom Bogu. Nakana Sabora nije bila zalaziti u doktrinalna neslaganja, nego naglasiti ono što kršćane i muslimane može približiti. Mlakić podsjeća da je sekcija za islam Tajništva za nekršćane objavila knjižicu Smjernice za dijalog između kršćana i muslimana (1981.) u kojem navode četiri oblika dijaloga: dijalog srdaca (bratske ljubavi), dijalog (su)života (za unaprijeđenje ljudskih vrijednosti), dijalog riječi (teološki) i dijalog tišine (duhovni), koji se međusobno nadopunjuju.

**SVEUČILIŠTE U ZADRU, SIMPOZIJ:
'INKULTURACIJA I INTERKULTURACIJA
KAO PREDUVJET MISIJSKOG DJELOVANJA
CRKVE' – dr. Elvis Ražov**

„Susret kultura, njihovo unutarnje oplodivanje omogućuje samo istina o čovjeku, gdje je na djelu i istina o Bogu i zbilji u cjelini. Joseph

Ratzinger kaže, što je neka kultura čovječnija, humanija, to će biti pristupačnija za istinu, sposobnija da je usvoji i da se s njome suobliči. To je tema njegovog govora o međuvjerskom dijalogu, a on preferira i međukulturalni dijalog“ istaknuo je doc. dr. Elvis Ražov u svom izlaganju 'Inkulturacija i interkulturacija kao preduvjet valjanog misijskog djelovanja Crkve' koje je održao na simpoziju o misijskom i evangelizacijskom poslanju Crkve na Sveučilištu u Zadru u četvrtak 25. svibnja. U izlaganju je Ražov razlagao pojam inkulturacije prema Ratzingerovom poimanju, jer je to 'njegov' termin. Istaknuo je značaj primjene vjere u kulturi, u onome što vjeru čini vidljivom, što je tijelo jedne vjere; a kultura se može uspoređivati, koja je humanija. „Pojedini kršćanski kulturalni oblici potrebni su čišćenja i otvaranja jer je jezgra vjere istina i otkupljenje. Zatamnjenje istine otuđuje, suprotstavlja jedne drugima te odjeljuje od temelja ljudskog bića, od Boga“ upozorio je Ražov, istaknuvši da zajedničko mjerilo svih kultura ne čini nasilje nijednoj kulturi, nego je vodi prema njenom vlastitom središtu – jer je svaka kultura u konačnici očekivanje istine. „To ne vodi uniformnosti, nego komplementarnosti kultura. Isus je uosobljena istina, put za biti čovjek, iz čega proizlazi obaveza i zahtjev kršćanske vjere da se priopći svim kulturama. Nikakva okupacija, porobljavanje naroda mačem i križem. Sama vjera jest kultura, što znači da je ona svoj vlastiti subjekt zajednice života i kulture koju nazivamo narod Božji, čime se izriče povijesni karakter subjekta kulture“ rekao je Ražov. U predkršćanskom svijetu i u velikim kulturama Indije, Kine, Japana postoji nedjeljivost identiteta i kulturnog subjekta. Nije moguća dvostruka pripadnost, osim u budizmu. „Tek u kršćanstvu je moguće u punoj dosljednosti živjeti to podvostručenje, gdje kršćanin živi u dva subjekta kulture: povijesni subjekt (da je pripadnik jednog naroda) i novi subjekt vjere susreću se i prožimaju u kršćaninu“ istaknuo je Ražov.

Crkva je za vjernika vlastiti subjekt kulture, koji se nikad ne podudara ni s jednim povijesnim kulturnim subjektom, nego uvijek zadržava svoje kulturno obličje. „U susretu kultura, to dvojstvo subjekata ne može se razriješiti u

korist jedne od strana. Postoji plodna napetost koja obnavlja vjeru i ozdravlja kulturu. Isto tako, bilo bi besmisleno ponuditi neko kulturno ili razkultuirano kršćanstvo, bez njegove povijesne snage, što bi ga svelo na puki zbir ideja“ upozorio je Ražov, dodavši da u tom smislu Ratzinger navodi Izraelovu vjeru i primjer Abrahama. „Izraelova vjera se oblikovala u borbi s egipatskom, sumerskom, babilonskom, perzijskom i grčkom kulturom koje su ujedno bile i religije. Sve su one kroz patnju prihvaćene i preobražene, kako bi bile sve čišća posuda za objavu Boga u Isusu Kristu. Time su i te kulture same došle do svog trajnog ispunjenja jer nisu nestale u povijesnom zaboravu, nego su pročišćene i uzdignute u sadašnjost“ rekao je Ražov. Taj proces Ratzinger oslikava likom Abrahama koji svoj hod vjere započinje s prekidom kulture, vlastite pretpovijesti. „Čini egzodus, izlazak koji je uvijek početak novog časa povijesti i vjere koja se pokazuje kao snaga ozdravljenja koja stvara novo središte. Za Ratzingera je to novo središte ono koje privlači k sebi sve što je uistinu ljudsko i božansko. To je križ! „A ja, kad budem uzdignut sa zemlje, sve ću privući sebi“ (Iv 12,32), kaže Isus“ poručio je predavač, istaknuvši da je križ lom, prekid, izbačenost. Uzdignutost iznad zemlje, ali postaje nova gravitacijska točka svjetske povijesti koja sve privlači prema gore. Križ postaje sabiranje razasutog i odijeljenog. „Crkva je vlastiti subjekt kulture koja ima vlastitu povijest i usvojenu međukulturalnost, što kršćanina dovodi do egzodusa koji preokreće njegov život u odnosima“ rekao je Ražov, podsjetivši da se i Bog svojim utjelovljenjem vezao uz jednu povijest koja je sad i njegova, jer ostaje čovjek s tijelom zauvijek; to uključuje povijest i kulturu.

„Događaj utjelovljenja se ne može ponavljati, da bi Krist uvijek iznova imao neko novo tijelo. Narod Božji ne tvori neko pojedinačno kulturno obličje, nego je sabrano iz svih naroda. U njemu ima mjesta i onaj prvi identitet koji je nužan za utjelovljenje, kako bi se moglo doći do svekolike punine. Ta napetost mnogih povijesnih subjekata u jednom subjektu naroda Božjeg pripada nezavršenoj drami utjelovljenja. Ta drama je unutarnja dinamika, povijest koja nužno stoji pod znakom križa u borbi pro-

tiv sila koje vuku prema zatvaranju i odbijanju“ naglasio je Ražov.

Predavač je razložio zašto Ratzinger preferira pojam interkulturalizacija, koji je za njega preduvjet valjanog misijskog djelovanja Crkve unutar naroda i kultura koji Krista još ne poznaju. Pritom je pojasnio tri pojma: 1. Akomodacija ili adaptacija znači ući u um i srce vjere i kulture naroda kojem treba priopćiti evanđeosku poruku spasenja. Prepoznati u njegovoj vjeri i kulturi ono što je zajedničko s kršćanstvom te kršćanski, vjerski sadržaj izreći jezikom i logikom kulture naroda kojim se on služi. 2. Inkulturacija ne znači da se evanđeoska poruka treba prilagoditi ljudskoj kulturi, nego da se onom najbitnijem u evanđelju dopusti da preuzme oblik neke lokalne kulture. Taj proces opisuje slika sjemena koje se sadi u zemlju neke kulture iz koje crpi hranu i raste. Inkulturacija evanđelja znači dopuštanje Riječi Božjoj da snažno djeluje u ljudskim životima, bez da se nameće neka strana kultura koja bi otežala istinsko primanje Riječi. 3. Interkulturalizacija znači susret različitih potencijalno otvorenih kultura čija međukulturalnost može dovesti do plodnih oblika nove kulture. Tu se nameće pitanje odnosa vjere i kulture. „Ratzinger primjećuje da se tek u novovjekovnoj Europi razvija pojam kultura kao područje koje se razlikuje od religije ili koje joj je čak suprotstavljeno. U svim poznatim povijesnim kulturama, religija je odlučujuće središte kulture. Ona određuje vrijednosti i organizacijski sustav kultura. Tu je poistovjećivanje religije i kulture. Religija je kultura i obrnuto“ rekao je Ražov. Zato Ratzinger definira kulturu kao povijesno izraslo obličje neke zajednice koje izražava spozna-

je i vrijednosti dotične zajednice. No, nastaje poteškoća s pojmom inkulturacija. Kako je moguće kršćansku vjeru inkulturirati u neku drugu kulturu? Za to Ratzinger koristi pojam transplantacije. Kao da se srce jednog čovjeka usadi u organizam drugoga, kojemu je to srce strano. „Treba se zapitati o sukladnosti religija koje animiraju obje kulture. Za Ratzingera kultura ima veze sa spoznajom i vrijednostima, s logosom i etosom. Razumjeti svijet i čovjeka u njemu nije individualistički, nego komunitarni zadatak. Tiče se pravog uređenja zajednice. Razumijevanje i ispravno življenje nije moguće bez pitanja o božanskome. Jer i sve velike kulture tumače svijet dovodeći ga u odnos prema božanskome“ istaknuo je Ražov.

Prema Ratzingeru, kriza kulture nastupa kad subjekt kulture više ne uspijeva dovesti do uvjerljive povezanosti nadracionalne datosti s novom kritičkom spoznajom te počinje sumnjati u tu datost, postaje navika koja gubi životnu snagu. „Kultura ima veze s poviješću. Ona je otvorena u dinamici vremena i prihvaća promjene u susretu s drugima. Primanje tuđega i promjena vlastitog moguća je zbog potencijalne univerzalnosti svih kultura“ rekao je predavač, dodavši kako Ratzinger smatra da se ne bi trebalo govoriti o inkulturaciji, nego o interkulturaciji kao susretu kultura ili međukulturalnosti. „Jer ne postoji neka kulturalno gola vjera koja se premješta u neku religijski indiferentnu kulturu, pa dolazi do susreta dva strana subjekta koji nastoje stvoriti sintezu. Jer nema vjere bez kulture i nema kulture bez vjere“ istaknuo je Ražov. Razlog za univerzalnost različitih kultura i mogućnost uzajamnog stapanja Ratzinger nalazi u metafizičkome, „u čovjeku u svim kulturama koji je u dubini svoje egzistencije dodirnut istinom“.

„Različitost kao znak konačnosti ljudskog duha pokazuje komplementarnost kultura, ali može biti i zaprekom, kad potencijalna univerzalnost kultura treba prijeći u stvarnu univerzalnost. Tu dolazi do negativnog čimbenika, koji sprječava spoznavanje istine i rastavlja ljude jedne od drugih. Tu se Ratzinger suprotstavlja dvama ekstremima: u religijama vidjeti samo idolopoklonstvo ili samo pozitivno vrednova-

nje religija, bez kritičkog pristupa“ upozorio je Ražov, zaključivši: „Ratzinger preferira pojam interkulturacije jer smatra da je to prikladniji pojam koji vjeri ne oduzima njeno tijelo (kulturu), a kulturi ne odstranjuje dušu (vjeru). Poštuje se stvarnost utjelovljenja vrednovanjem povijesnog kulturnog oblića, a otvara se put prema komplementarnosti, obogaćenju i čišćenju kultura u Božjem narodu koji je vlastiti subjekt kulture“.

NIN: ZLATNA HARFA ZADARSKE NADBISKUPIJE

Zlatna harfa zadarske nadbiskupije, susret dječjih župnih zborova, održana je u župnoj crkvi sv. Anselma u Ninu u subotu 27. svibnja. Pjesmu o ovogodišnjoj temi harfe, 'Kličite Bogu glasom radosnim' (Ps 47) izvelo je devet zborova iz sljedećih župa: Rođenje BDM Benkovac s voditeljicom s. Leopoldinom Đurić, sv. Roko Bibinje (Duška Lisica), Uznesenje BDM Pag (Antony Buljanović) a zborovi iz zadarskih župa su sv. Josip, Plovanija (Nataša Pirc), Bezgrešno začeće BDM, Puntamika (s. Marija Beroš), sv. Antun Padovanski, Smiljevac (s. Antonela Malenica), Srce Isusovo, Voštarnica (s. Violeta Jukić), sv. Petar, Ploče (Lucija Stipčević) i Kraljica Mira, Zemunik (s. Vladislava Terzić).

Nastupu zborova prethodilo je misno slavlje koje je predvodio ninski župnik Božo Barišić, a propovijedao je don Zdenko Dundović, župnik Ploča. Protumačio je crkveni i povijesni značaj Nina, u kojem se Harfa održala zbog završetka jednogodišnje jubilarne proslave 500.

godišnjice ukazanja Gospe od Zečeva. Djecu je upoznao s poviješću tog drevnog marijanskog svetišta i čašćenjem Majke Božje u spomen na Gospino ukazanje 5. svibnja 1516. g. pastirci Jeleni Grubišić. Ninski biskup Juraj Divnić 1517. g. utemeljio je blagdan Gospe od Zečeva kojeg se slavi prvog ponedjeljka prije blagdana Uzašašća Gospodinova.

Tijekom nastupa zborova susret je prigodno animirao i vodio mr. don Gašpar Dodić, predstojnik Katahetskog ureda zadarske nadbiskupije. Istaknuo je vrijednost dječjeg pjevanja: njeguju hrvatske pučke misne pjesme, a to je i cilj Zlatne harfe, da do izražaja dođu liturgijske pjesme kojima djeca slave, blagoslivljaju i navještaju Boga. „Liturgijsko pjevanje treba poživjeti na hvali i blagoslivljanju Boga, poticati druge da pjesmom slave Boga.

Vlastitost liturgijskog pjevanja je staviti srce u suzvučje Božje slave, u suglasju s obredom“ rekao je don Gašpar, pohvalivši redovita okupljanja djece na probama u župi.

„Po župama u katehetskopolastoralnom djelovanju postoje razne katehetske skupine. Neke su izravno povezane s misom, liturgijom: čitači, pjevači, ministranti. Svatko na svoj način posluhuje u liturgiji. Sudionici Harfe su izvanredni njegovatelji liturgijskog pjevanja i raspjevani poslužitelji kod euharistijskog slavlja. Služe najprije Bogu, potom i narod potiču da aktivno sudjeluje u liturgiji. Da potaknuti lijepim pjevanjem uzdignu dušu Bogu“ rekao je don Gašpar.

Tragom teme Harfe o klicanju Bogu, don Gašpar je podsjetio da je Marija klicala ‘Velika duša moja Gospodina i klikće duh moj u Bogu mome Spasitelju’. „U liturgiji molimo: Primi Bože darove svoje raspjevane Crkve. Ti si uzrok tolikom veselju, daj da nam prijede u vječnu radost“ rekao je Dodić, podsjetivši na misao sv. Augustina: „Bogu pjevati dobro znači u klicanju pjevati. Ono što srce pjeva nije moguće razumijeti ni riječima iskazati. Oni što pjevaju kod žetve, u vinogradu ili prigodom nekog oduševljenog posla, kad počnu klicati, ispunjeni su tolikim veseljem da ga ne mogu izraziti riječima“.

Don Gašpar je naveo sveto-pisamske primjere kako se sve slavi Boga: glazbenim instrumentima: „Hvalite ga zvucima roga, slavite ga harfom i citrom! Hvalite ga igrom i bubnjem, slavite ga glazbalima zvonkim i frulom! Hvalite ga cimblima gromkim! Sve što god diše,

Gospodina neka slavi“ (Ps 150); pjesmom: „Hvalite Gospodina jer je dobar, pjevajte Bogu našem, jer je sladak; svake hvale on je dostojan“ (Ps 147); podizanjem ruku: „Tako ću te slaviti za života, u tvoje ću ime ruke dizati“ (Ps 63); pljeskanjem i klicanjem: „Narodi svi, plješćite rukama, kličite Bogu glasom radosnim“ (Ps 47); plesom: „Neka u kolu hvale ime njegovo“ (Ps 149), „David i sav dom Izraelov igrahu pred Gospodinom iz sve snage“ (2 Sam 6,5).

O pjevanju u jezicima piše papinski teolog Ranniero Cantalamessa, citirajući sv. Pavla: „Molit ću se Duhom, molit ću se i umom; pjevat ću hvalospjeve Duhom, ali pjevat ću ih i umom“ (1 Kor 14,15). „Pjevanje u Duhu je vrsta govora u jezicima, prenesenog u glazbeno područje. To je pjevanje po nadahnuću, bez riječi ili napisanih nota, modulirano toga časa, prema nutarnjem nadahnuću Duha, u nizu slogova“ rekao je don Gašpar.

Pred čudotvornim kipom Gospe od Zečeva u njenom svetištu potaknuo je djecu na zahvalnost Bogu za dar Marije iz Nazareta po kojoj je Bog ispunio svoj vječni naum spasenja. Sudionike Harfe je pohodio i na sudjelovanju im čestitao i zadarski nadbiskup Želimir Puljić. Za imendansku čestitku djeca su nadbiskupu otpjevala prigodnu pjesmu.

ZADAR: ODRŽANA PRVA LIKOVNA KOLONIJA 'ZMAJEVIĆ' U NADBISKUPSKOM SJEMENIŠTU 'ZMAJEVIĆ'

Prva likovna kolonija 'Zmajević' završena je u svom trodnevnom održavanju u nedjelju 28. svibnja u Nadbiskupskom sjemeništu 'Zmajević' u Zadru. To je dosad još na takav način nikad održani duhovno – likovni susret trideset vrhunskih umjetnika iz Hrvatske i BiH koji su održali koloniju u sjemeništu i njegovoj baštini darovali sedamdeset radova koje su slikali u dvorištu i dvorani sjemeništa. Voditelj kolonije bio je akademski umjetnik Mate Ljubičić, prof. likovne umjetnosti u Klasičnoj gimnaziji Ivan Pavao II. Zadar. Ideja za takvim jedinstvenim događajem inicijativa je prof. Ljubičića koja se javila u razgovoru s rektorom sjemeništa don Antom Dražinom, u želji da se unutrašnjost vrijedne zgrade ispuni umjetničkim radovima prepoznatljivih akademskih potpisa.

„Svrha kolonije primarno je slavljenje Boga kroz umjetničko stvaranje, zatim promoviranje svećeničkog poziva i svećeništva uopće. Događa se u sjemeništu i na taj način sjemenište se otvara svijetu. Treća razina je i uljepšati unutrašnjost sjemeništa, da se podigne na veću razinu. Svi su ti radovi na čast i ukras kući, ali i svima koji budu dolazili u sjemenište“ rekao je rektor don Ante, u zahvalnosti Bogu i umjetnicima na darovanom pohodu i stvaranju, s ciljem da se sve čini na Božju slavu, ali i promiču svećeništvo i duhovna zvanja. Umjetnicima je prepušteno na osobnu volju odabir motiva, a svi su duhovne, crkvene i prirodne tematike.

Sudionike je prvog dana održavanja kolonije u petak 26. svibnja pozdravio i na sudjelovanju zahvalio i zadarski nadbiskup Želimir Puljić. Podsjetio je na velikog papu, sv. Ivana Pavla II., „zaljubljenika umjetnosti koji je i sam bio umjetnik, pjesnik, glumac; imao je poseban osjećaj za svijet umjetnika“ rekao je nadbiskup, istaknuvši papinu misao iz njegovog Pisma umjetnicima da „nitko bolje od umjetnika ne može osjetiti titraj Božjeg stvaralaštva kad pogleda na djelo svojih ruku“.

„To je neopisivo riječima, ali se može doživjeti, osjetiti. Blago vama koji ste u tom svijetu i osjećate titraje. Božja knjiga s križem nadahnjuje našu zemaljsku knjigu. Mi, razapeti između neba i zemlje, nekad smo pod pritiskom zemaljskoga, ne vidimo iznad sebe. Umjetnici su ljudi koji imaju osjećaj za iznad, doživljavaju i to pretvaraju u djelo. Čuli su u svojoj duši, u mašti su bili otvoreni prema gornjoj, nebeskoj knjizi i harmoniji. Pod utjecajem nebeskoga, pustili su da to nađe odraza u njihovoj duši i djelu“ rekao je mons. Puljić, dodavši da su slike, note, kipovi veličanstvena djela, plod nadahnuća u datom trenutku. Poželio je umjetnicima da im vrijeme kolonije bude prigoda da što više osjete titraje koji dolaze, potiču ih, nadahnjuju i pretvaraju se u djelo.

Sudionici kolonije su Ana Marija Botteri Peruzović, Hrvoje Marko Peruzović, Karin Grenc, Boris Šitum i Sanja Taraš Praničević (Split), Anto Mamuša i Zdenko Jurišić (Novi Travnik), Ilija Kegelj, Dario Pehar i Nikolina Gvozden (Mostar), Ante Brkić (Čapljina), Antonio Džolan (Bugojno), Mišo Baričević i Josip Škerlj (Dubrovnik), Mirjana Barbarić i Ivona Stojić (Međugorje), Anđelko Mikulić (Široki Brijeg).

Iz Zadra su sudjelovali Mate Ljubičić, Antun Boris Švaljek, Dragan Jelavić, Silvijana Dražović, Ines Jurin, Barbara Ivković, Ane Denona Kaćunić, Mateo Kaćunić, Dino Surać, Tomislav Košta, Boris Žuža, Karolina Čulina i Miljana Čavar Radić. Josip

Botteri Dini nije mogao doći jer radi mozaik u crkvi u Sesvetama, ali je poslao svoju sliku da uljepša prostore sjemeništara.

Prof. Ljubičić je istaknuo da su se svi umjetnici rado i sa zadovoljstvom odazvali. Sjemenište im je osiguralo boravak u svojoj zgradi i obroke, platilo put i kupilo materijal za slikanje, a zauzvrat su dobili višestruko darovanu vrijednost vrhunskih umjetničkih radova. Ana Marija B. Peruzović je rekla: „Sjemeništarcu su bili divni prema nama, nadahnuli su nas da radimo sa srcem i dušom, pjevali su nam jednu večer. Pitaju nas što treba, prava su duša.

Sjemenište je prostor u kojem osjećate puninu duše svih koji su tu došli svojom voljom, izborom, poslanjem i pozivom od Boga. Tako se i mi osjećamo pozvani doći, biti s njima nakratko kao dio nekog nebeskog svijeta. Tu se skupa s njima osjećate bliže nebu. Imaju čiste duše, vesele, pune ljubavi pa to i nas zaokupi. Odišu zajedničkom vjerom“.

Botteri Peruzović je naslikala nebesku kraljicu, Gospu, koja je i zaštitnica sjemeništa. „Gospa je zaštitnica, da bude blizu svima koji joj se žele moliti u sjemeništu. Neka im bude bliska u svakom njihovom trenutku sumnje, patnje, udaljenosti od doma i od vlastitih majki. Neka im Marija bude utjeha“ rekla je Peruzović pohvalivši tu ideju. Pokazalo se da je malo potrebno, a sjemenište je puno dobilo zauzvrat: „Samo je potrebna dobra volja, materijal, a mi guštamo i počašćeni smo“.

Uz poziv kolege Ljubičića, umjetniku Anti Mamuši sjemenište je bio dodatni poticaj za sudjelovanje. „Obogatio sam se duhovno radeći i družeći se s kolegama. Evocirali smo uspomene, mnogi napreduju u radu. Bilo je predivno. Obično dođem s pripremom koji ću motiv raditi.

Motiv je uvijek Isus Krist, samo je bitno koji prizor iz Kristovog života. Kad sam došao, razmislio sam, meditirao i osjetio taj poziv da slikam Krista. Kao da mi Krist kaže, ‘Pa slikaj, što čekaš’. Naslikao sam tri lika Krista: u Getsemaniju, koji umire i uskrisava. To je priča o Kristu kroz njegove portrete. Uvijek ostaje puno toga raditi, kad je Krist u pitanju“ rekao je umjetnik

Mamuša.

Mate Ljubičić se sjetio prošlogodišnjeg razgovora s rektorom Dražinom, kad ga je ravnatelj sjemeništa zamolio bi li Ljubičićeve reprodukcije radova sakralnog karaktera stavili u sjemenište. Ljubičić je rekao da u tu povijesno značajnu zgradu treba staviti djela poznatih akademskih umjetnika, a ne reprodukcije. „Rekao sam da je najbolje pozvati umjetnike, da naslikaju originalne slike koje će krasiti te prostore.

Nadbiskup je blagoslovio ideju, pozvao sam dugogodišnje prijatelje s kojima se dugo viđam po kolonijama, s nekima sam išao u školu i na akademiju. Svi su se odazvali, još kad su čuli da je Zadar, i prije su mi govorili ‘Zovi nas u Zadar’“ kaže Ljubičić. On je naslikao nadbiskupa Zmajevića sa sjemenišnom zgradom, a druga slika je motiv uskrsnuća. Isus je iznad križa, križ je pobijeđen, Isus ga je nadvladao, a svjedoci su u molitvi i nadi vlastitog uskrsnuća. Ljubičasta boja je radi pobijeđenog križa, da Isus bude osvjetljen, da svjetlo nadvlada patnju i pobjedi.

Zadovoljstvo je izrazila i Karolina Čulina iz Pridrage. Mate ih je motivirao da i oni slično organiziraju u zadarskom zaleđu gdje je lijepa priroda. Atmosfera u sjemeništu podiže i motivira na stvaranje, kaže Karolina. Njen je stil apstraktna ornamentika, naslikala je ženski sanjarski lik, jači kolorit.

Cijela obitelj Čulina slika, suprug Zvonko i kćeri koje su rođene u Njemačkoj i tamo su imale prvu izložbu. Još u vrtiću su primijetili njihov talent, bilo je i medijski popraćeno. Kćer Lucija (16) imala je već tridesetak izložbi, grupne i samostalne, u knjižnici u Benkovcu i Kninu. Tipičan Lucijin motiv su cvjetovi.

Miljana Ćavar Radić živi u Karinu, a rodom je iz Hercegovine. U nadrealnom stilu naslikala je prizor majke, djeteta i križa; predstavlja sv. Stošiju koja je bila zaštitnica djece. Mučena je zbog križa i vjere u Boga pa je prikazala križ u plamenu. „Ovakve kolonije su odlične. Uvijek je dobro da se vide stare kolege i upoznaju novi. Pozitivna atmosfera ponese cijeli kolektiv. Treba njegovati kulturu, povezati se s prirodom,

ljudi su se otuđili od prirode, otišli u betone i na asfalt. Treba se vratiti prirodi. Dosta Zadra na nije bilo kod nas u zaleđu, a to je trideset kilometara od Zadra. Šteta“ kaže Miljana istaknuvši da bi koloniju bilo moguće organizirati i u franjevačkom samostanu u Karinu.

Silvijana Dražović smatra da Zadru nedostaje održavanje kolonija, osim kad ih organizira škola za djecu s poteškoćama u razvoju i Dom za odgoj djece. „Kad sam ušla u sjemenište i vidjela koliko je metraža zidova, a nema slika. Svi sjemeništarci su zadovoljni, radosni pa je pogotovo gušt raditi“ kaže Slivijana. Na dva platna naslikala je dva križa, u vedrom tonu.

Antun Boris Švaljek sjemeništu je ostavio sliku aviona Alitalije koja prikazuje prelet pape u zrakoplovu preko Hrvatske, a druga slika je simbolika dijeljenja u kršćanstvu, motiv dviju ptica koje dijele crva. Švaljekove teme su hrvatska povijest, Crkva i ljepota prirode. Bio je na stotinama kolonija od Vukovara do Splita.

Sudionik kolonije bio je i Švaljekov student Dino Surać iz Murvice, koji je 2014. g. magistrirao u klasi prof. Antuna B. Švaljeka na Akademiji likovnih umjetnosti u Širokom Brijegu. Surać je naslikao motive Dolazak Hrvata i crkvu sv. Donata. Predaje likovnu kulturu u školama u Pagu, Starigradu i Pristegu. Unutrašnjost zadarskog simbola crkve sv. Donata naslikao je i Zadrani Dragana Jelavić, a slikala je i njegova kćer. Koloniju smatra odličnom idejom uz poruku da ih treba održavati te da dobrodošle i potrebne svim umjetnicima.

Anđelko Mikulić sa Širokog Brijega školski je kolega Mate Ljubičića. „Nisam mogao ne odazvati se. Ovdje je krasno. To je i prilika za odmor, a sjemeništu na korist. Naslikao sam Isusovu posljednju večeru s apostolima i lik sv. Franje, što nam osobito treba. Sačuvati okolišu, sv. Franjo je molio za prirodu, a ljudi sve više bježe od prirode“ kaže Mikulić.

Ante Brkić iz BiH kaže: „Zadar je jedan od najljepših gradova na našoj obali, bila mi je čast doći. Družimo se u divnoj atmosferi, u ambijentu koji je za umjetnika. U prostoru koji nam nudi bogatstvo sadržaja, finu atmosferu, da stvaramo zajednički na jednom mjestu“. Nasli-

kao je motiv uskrsnuća i lik Krista na križu.

Brkić je izradio i brončani kip bl. Ivana Merza za susret s papom Ivanom Pavlom II. na Merčevoj beatifikaciji u Banja Luci 2003. g. Nekoliko brončanih primjera bl. Merza otišlo je i u Rim, Zagreb, Sarajevo, Osijek. „Papa me dotaknuo drhtavom rukom, dao krunicu i blagoslov. To mi je jedan od najljepših trenutaka u životu“ rekao je Brkić.

Sudionici kolonije imali su prigodu i za razgledavanje povijesnih znamenitosti. U nedjelju 28. svibnja sudjelovali su na misnom slavlju u katedrali sv. Stošije a u sjemeništu je održana izložba sedamdeset umjetničkih radova nastalih na koloniji.

ZADAR: SVETKOVINA DUHOVA U KATE-DRALI SV. STOŠIJE

Svečano misno slavlje na svetkovinu Duhova u nedjelju 4. lipnja u katedrali sv. Stošije u Zadru predvodio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić. Za vrijeme mise podijelio je sakrament svete potvrde krizmanicima katedralne župe sv. Stošije i sv. Šimuna i Jude Tadeja na Bokanjcu.

„Djelovanje Duha Svetoga najbolje se i opipljivo moglo osjetiti u životu apostola koji su u Isusovo društvo nakon njegovog poziva, došli s vlastitim idejama, s vlastitim slikama, predrasudama i nekim svojim planovima. Tri godine su slušali njegove nagovore, bili svjedoci svega lijepoga što je govorio i učinio, ali njih se nije još uhvatilo ono što Isus želi. Isus propovijeda o poniznosti, a oni razmišljaju o tome tko će biti prvi i ugledniji. On im najavljuje kako će poći u Jeruzalem i tamo će morati puno trpjeti,

gdje će ga razapeti. A Petar kaže, 'Ne daj, Gospodine, da se to tebi dogodi'. Isus mu kaže da to što govori nije od Božjeg duha.

On im govori kako planira osnovati kraljevstvo u kojem bi htio da vlada ljubav. Da ljube i svoje neprijatelje i ne vraćaju zlo na zlo. Ne hvata se njih ta rečenica. Još to ne razumiju, što je Isus htio" rekao je mons. Puljić u propovijedi, istaknuvši da se apostoli mijenjaju nakon silaska Duha Svetoga, što je opisano i u evanđelju. „Apostoli se mijenjaju, postaju drugi i drugačiji. Ne prepiru se više tko će biti prvi, nego se natječu tko će bolje služiti. Križ im više nije ludost, ne pada im više na pmet da kažu, daleko je to od mene i od tebe. Za njih križ postaje mudrost života. Opraštati i ljubiti neprijatelje nije više kukavičluk kako se obično govorilo i mislilo, nego krepost i junaštvo. Progone zbog Isusa smatraju velikim darom i posebnom milošću" rekao je mons. Puljić.

Istaknuo je primjer apostola Pavla „koji je veličanstven kad razmišlja o križu i trpljenju“. Nadbiskup podsjeća da se Pavao nije hvalio time što ga je Isus posebno izabrao ili mu je povjerio veliko blago koje nosi u glinenim posudama. Rekao je, 'Ne daj Bože da bi se ičim hvalio, osim križem Gospodina našeg Isusa Krista'. „Tko je izveo tu promjenu u njemu? Shvaćamo da je to djelo Duha Svetoga. Upravo zbog toga kukavice i plašljivci apostoli, nakon

tog događaja, više nemaju straha. Ne boje se više nikog. Kad su zaprijetili Petru i Ivanu da nisu više o tome Imenu govorili, jer znaju što ih čeka, Petar im kaže 'Ne možemo ne govoriti što smo vidjeli i čuli'" rekao je mons. Puljić.

Podsjetio je kako su se u vrijeme progona na sjeveru Afrike, kršćani okupili privatno u kući proslaviti liturgiju, kad im se branila sloboda i okupljanje nedjeljom. Nisu mogli bez nedjelje. Onda su ih uhvatili i pred sudom pitali znaju li za carevu naredbu, da riskiraju život, da će u zatvor ili arenu pred lavove. 'Gospodine suče, možete što god hoćete od nas raditi, ali mi ne možemo bez nedjelje. Nama je nedjelja svetinja', rekli su. „To je svjedočanstvo koje je u njihovo srce i dušu mogao uliti samo Duh Sveti. Snaga Duha Svetog jača je od svih zakona, propisa i zabrana.

Rasvijetljeni apostoli snagom Duha Svetoga prihvaćaju Kristov nalog 'Pođite po svem svijetu, navještajte evanđelje svakom stvorenju i krstite ljude U ime Oca i Sina i Duha Svetoga'" rekao je mons. Puljić istaknuvši: „Otkud kod apostola radikalna promjena, bili su slabi, nisu shvaćali, evanđelje su shvaćali na svoj način. Odjednom se mijenjaju. Tu promjenu je izveo Duh Sveti i on to isto nastavlja danas, tijekom povijesti. I mi smo dionici tog procesa. Bogu hvala da jesmo na tom putu. Ako smo ušli u taj proces i srcem prihvaćamo i pristajemo uz ono

što Krist od nas traži“.

Apostol Pavao je osobiti primjer zauzetog Božjeg čovjeka. U svojim brojnim poslanicama ispovijeda vjeru, potiče one kojima piše i zahvaljuje za ono što je primio. U Poslanici Efežanima počinje hvalospjevom, 'Slavim te Oče, Gospodaru neba i zemlje'. Nadbiskup je po-

želio da proslava krizme bude izraz te slave i vjere, da svi zahvale jer je Bog poslao svog Sina koji nas je otkupio i spasio, a osobito što je osnovao Crkvu koje smo nedostojni. „Nije to naša zasluga, da smo članovi njegove Crkve, nego je to dar Božje milosti. On je preko naših roditelja, učitelja, svećenika i koji nam žele dobro, i nas potaknuo da budemo članovi obitelji Crkve.

Hvala i što je u toj Crkvi ostavio Duha Svetoga da je vodi i upravlja – ne metodama straha, vojske i policije, nego duhovnim sredstvima savjeta, pouke, poticaja, opomene i ohrabrenja. Koje bi to društvo moglo funkcionirati, ako bi se oslonilo samo na savjest i dobru volju svojih građana, podložnika? A u Crkvi dvije tisuće godina vlada kakav takav red, usprkos napada i udara izvana i usprkos izdaja ili raslojavanja iznutra. Zar se tu ne osjeća djelovanje Duha Svetoga“ istaknuo je nadbiskup Puljić.

„Hvala Bogu za dar tog društva, Crkve, za dar Duha koji je nazočan i danas, kao u ona prva vremena. On nije zakazao. Samo mi možemo zakazati“ rekao je mons. Puljić. Podsjetio je kako Pavao potiče Efežane da budu i ostanu vjerni. Nakon mjeseci u zatvoru, posjet iz Male Azije mu je rekao da bude ponosan na Efežane jer se okupljaju, svjedoče, mole, ostali su vjerni onome što im je prenio. Potaknut tim riječima, Pavao kaže, ‘Ja veličam Gospodina Boga koji nas je stvorio i Sina koji nas je otkupio i Duha koji nas posvećuje, ali ga osobito veličam radi vas, dragi Efežani, za koje sam čuo da ste ostali vjerni“.

Nadbiskup je istaknuo da samo Duh Sveti može stvoriti radost zajedništva. Tragom liturgijskih tekstova, rekao je da Djela apostolska navode što se neobično dogodilo – svi su apostole mogli razumjeti na svom jeziku, iako su bili s različitih dijelova svijeta. „Krist stvara zajedništvo. Zato je i došao, da stvori zajednicu koju će na kraju, kad pođe s ovog svijeta, predati u ruke onoga koga je obećao, Duha Svetoga tješitelja“ rekao je nadbiskup, dodavši da to ispovijedamo u Vjerovanju: vjerujemo u Oca koji je svijet stvorio, u njegovog Sina koji nas je otkupio i spasio i u Duha Svetoga koji nastavlja živjeti u svojoj Crkvi.

„Objava Duha Svetoga je bila pridržana upravo za mesijansko doba i dogodit će se kad Isus bude uzašao i vratio se svome Ocu“ rekao je mons. Puljić, navodeći, prije nego se to dogodilo, u kojim je događajima bilo očitovanje tog duha. Kod Isusovog krštenja na Jordanu nebo se otvorilo i nad Isusa je sišao Duh Sveti u obliku goluba, a otac nebeski je rekao ‘Ovo je Sin moj ljubljani, njega slušajte. U njemu mi sva milina’.

Drugi događaj objave Duha Svetoga dogodio se na gori preobraženja kad je Isus uzeo trojicu ljubljenih učenika i poveo ih na goru gdje se preobrazio. U trenutku tog divnog događaja opet se objavilo nebo, Otac je glasno očitovao da je to njegov Sin ljubljani u kojem mu je sva milina. Treći događaj je izvješće iz Djela apostolskih kad Luka opisuje kako je došao dan Pedesetnice, ‘Eto šuma s neba, kao kad se digne silan vjetar’.

Krizmanci su za vrijeme mise obnovili svoje krsno obećanje. Nadbiskup je zahvalio Bogu za krizmanike, njihove roditelje i za dar vjere. Zamolio je Duha Svetoga da zapali naša srca da izgaramo za njegovo kraljevstvo i shvatimo kako je s njim i u njemu sva naša radost, sadašnjost i budućnost te da će naše srce biti mirno kad u njemu otpočine. Poručio je da su narodu i Crkvi potrebni mladići i djevojke obogaćeni Božjim duhovskim darovima.

ZAGREB: 56. SVEĆENIČKI DAN ZADARSKE NADBISKUPIJE – HODOČAŠĆE NA GROB BL. ALOJZIJA STEPINCA

U prigodi Svećeničkog dana svećenici Zadarske nadbiskupije predvođeni nadbiskupom Želimirom Puljićem hodočastili su u srijedu, 7. lipnja na grob bl. Alojzija Stepinca, te u Krašić.

U zagrebačkoj prvostolnici euharistijsko slavlje je u zajedništvu sa svećenicima i postulatorom kauze za proglašenje svetim Alojzija Stepinca mons. Jurjom Bateljom predvodio nadbiskup Puljić. „Danas smo došli u zagrebačku katedralu, koju zovemo i Stepinčevu kojem ćemo uputiti naše molitve i naše nakane. Kao svećenici trajno smo Isusovi učenici, ovlašteni naviještati, propovijedati, dijeliti svete tajne, ali trajno učiti. Danas smo došli ovamo kraj njegovog

izvrsnog učenika učiti od njega kako se voli Crkva, kako se služi narodu, kako se naviješta Božja Riječ”, rekao je u uvodu mise nadbiskup Puljić.

Prigodnu homiliju izrekao je mons. Batelja. Na pitanje „koja je poruka bl. Stepinca u ovoj prigodi nama okupljenima na povijesnom misnom slavlju u zagrebačkoj prvostolnici”, propovjednik je odgovorio: „Budite radosni u svećeničkom zvanju!”. Mons. Batelja se posebno usredotočio na odnos nadbiskupa Stepinca i svećenika, te ja naglasio kako je „on svoje svećenike doživljavao kao istinske suradnike i rado se s njima savjetovao. Upravo zbog toga otvorenog i očinskog odnosa prema svome svećenstvu dozrijevalo je svećeničko zajedništvo i jedinstvo koje nije uspio razoriti ni jedan politički sustav. Značajne su stoga njegove riječi upućene svećenicima: ‘Držimo zajedno!’ i ‘Učvrstimo naše svećeničke redove!’ Posje-

dovao je živu vjeru u Krista Gospodina i vjeru u sveti red svećeništva! Koji su susretali bl. Alojzija, radovali bi se njegovu oduševljenju za svećeničku službu. A on je želio biti dobar, svet i velikodušan svećenik, shvaćajući da su samo ‘dobri svećenici kao tople sunčane zrake, što ih dobri Bog šalje na zemlju, da duše prosvjetljuju, griju i vode do života vječnoga.’”

Svjestan da će mnogi svećenik biti mučenik svoga zvanja, poticao ih je na radosno slavljenje mise koja će svećenika „sa svojim bogatstvom dizati iz dana u dan i činiti sve jačim, dok ga ne učini na neki način svemogućim, kao župnika arškoga, koji je udovoljavao ne samo svojim vjernicima nego i tisućama drugih, koji su grnuli svake godine u Ars da ga čuju i vide.”

Podsjetio je, kako je Euharistija za bl. Alojzija vrelo svećeništva. „Sam je živio i svoje svećenike poticao na život prožet otajstvom Euharistije. Tko sam ne gori, ne može drugoga razgorjeti”.

Nadalje, mons. Batelja je posvijestio kako je, da bi mogao pospješiti duh molitve i žrtve i probuditi dobar svećenički duh, Stepinac dao i druge smjernice. „Često je preporučivao obavljanje pobožnosti u čast Majke Božje. Bio je osvjedočen da pobožnosti u čast Bogorodice donose neosporne duhovne milosti. Njegova je misao bila da po marijanskim pobožnostima

svećenici postižu kako osobno posvećenje tako i duhovno usavršavanje povjerenih im duša”.

Blaženi Stepinac je bio naravan čovjek. Evanđeoski učenik. Pravovjieran kršćanin. Biskup očinskog srca. Kad je korio nije mu se prijekor vidio u očima, ali jesu suze u očima nevjernih svećenika, rekao je mons. Batelja.

Nakon popričesne molitve, nadbiskup Puljić je ističući naglaske iz homilije rekao: „Neka nam blaženi pomogne da i mi rastemo u toj svijesti da smo sluge Božje, da smo kako je Ivan Vianey govorio ‘po zvanju u Srcu Isusovu’, jer svećeničko je zvanje zvanje Isusova Srca. Molimo da budemo svjesni te odgovornosti, ali isto tako molimo Boga da nas učvrsti u toj svijesti ‘što znači biti Kristov sluga, odani služitelj njegove Crkve’ kako bi u nama raslo očinstvo koje je Stepinac tako pokazivao prema svećenicima i prema vjernicima, ali i bratstvo za koje je smatrao da je važno osobito za prezbitarij u svim nevoljama i nedaćama koje život sa sobom donosi.”

Svećenici Zadarske nadbiskupije su se potom uputili na grob bl. Alojzija Stepinca gdje su izmolili molitvu za njegovo skorašnje proglašenje svetim. Nadbiskup Puljić je pozvao i na molitvu za slugu Božjega kardinala Franju Kuharića i za kardinala Franju Šepera, te sve čiji ostaci počinjavaju u ovoj katedrali. Također je svećenike pozvao da u molitve uključe i sadašnje pastire mjesne Crkve zagrebačke, te sav vjerni puk.

Nakon mise, svećenici su posjetili Muzej bl. Alojzija Stepinca, a potom se u crkvi Sv. Marije pomolili na grobu slugu Božjega biskupa Josipa Langa. U poslijepodnevrim satima, hodo-

časnici iz Zadarske nadbiskupije pohodili su rodno mjesto kardinala Stepinca, Krašić.

Svake godine svećenici Zadarske nadbiskupije u lipnju mjesecu imaju svoj svećenički dan, pojasnio je u izjavi za Informativnu katoličku agenciju nadbiskup Želimir Puljić. Uz uobičajene mjesečne rekolekcije, ovo je dan kada obično idemo na neko hodočašće. Lanjske godine smo išli u Solin, jer je bila godišnjica početka proslave Trinaest stoljeća kršćanstva u Hrvata. Ove godine smo odabrali Stepinčev grob i došli smo moliti za zagovor za naš rad, za biskupiju, za narod. Došli smo na ovo hodočašće da obnovimo svoje uspomene i svoju vjeru, da budemo nadahnuti njegovim primjerom i njegovim oduševljenjem kojim je živio kako za Krista, tako i za Crkvu i za narod i za svećenike. To je i nakana ovog hodočašća, rekao je nadbiskup Puljić. (IKA)

DRAGE: BLAGDAN SV. ANTE PADOVANSKOG, ZAŠTITNIKA ŽUPE DRAGE

Ovogodišnji blagdan sv. Ante Padovanskog u župi Drage koja je posvećena tom svecu svega svijeta, kako ga se naziva, u blagoslovu rezultata života župe razlikovao se od dosadašnjih. U utorak 13. lipnja višestruko blagdansko slavlje pokazalo je kako vrijedni Dragari vlastitim radnim snagama podržavaju život svoje župe. Nakon svečanog koncelebriranog slavlja koje je u župnoj crkvi predvodio zadarski nadbiskup Želimir Puljić, nadbiskup je blagoslovio novoizgrađenu župnu kuću pokraj crkve kao dodatno središte tamošnjeg župnog života. Bio je to ujedno i spomen na dan kad se prije 35 godina u novoizgrađenoj župnoj crkvi sv. Ante Pado-

vanskog u Dragama prvi put slavila misa.

„Štovanjem svetaca priznajemo da je evanđelje prava i cjelovita mudrost života. Sveci su Božji velikani na čijim se djelima nadahnjujemo. Štovanjem svetaca dajemo prvenstvo duhovnom nad materijalnim, vječnom nad prolaznim i ispovijedamo da nam je zakon Evanđelja jedina, prava i cjelovita mudrost života. Takvim vjerničkim stavom relativiziramo ovozemne veličine i sile“ poručio je mons. Puljić u propovijedi, istaknuvši da je narod koji štuje svece kršćanski narod, pribrojen velikoj pobjedničkoj zajednici općinstva svetih i mnoštva otkupljenih.

„Štovanje svetaca tihi je ali radikalni otklon od suvremenih zavođenja: manipulacije, globalizacije, ateizacije, relativizma, indiferentizma i svih drugih suvremenih ‘izama’ i zastranjenja“ rekao je nadbiskup. Govorio je o značenju života sv. Ante i apostola Pavla, u svjetlu navještaja Božje riječi, kad je pročitao ulomak iz Druge Pavlove poslanice Korinćanima.

„Sv. Ante je bio vrijedan i zauzet svetac koga je Bog poput apostola Pavla obdario znanjem i osobitim misionarskim žarom. Postao je čuvenim propovjednikom svog vremena. Pavao koji je živio prije dvadeset stoljeća i sv. Ante koji je propovijedao prije osam stoljeća i u 21. st. imaju nam što poručiti. U kratkom životnom vijeku, živio je samo 36 godina, sv. Ante je učinio brojna i silna djela. Da se nađe u društvu Božjih odabranika i školu svetosti izučio je na oltaru: u misi, molitvi i dobrim djelima. Na euharistijskoj gozbi nalazio je snagu i nadahnuće“ rekao je nadbiskup, istaknuvši da po takvim kršćanima Crkva biva kvasac, sol zemlje i svjetlo svijeta.

Uloga Božjih ugodnika, blaženika i svetaca višestruka je u povijesti spasenja. „Oni su uvijek suvremeni i izazovni. I sv. Ante je suvremeni i izazovan svetac. Suvremen je svojom porukom i potpunim opredjeljenjem za Boga, svojim oštroomnim uočavanjem promašaja suvremenika, svojom jasnoćom moralnih i kršćanskih načela koje je poput svetog Pavla uspješno i umješno izlagao u svojim poznatim propovijedima“ istaknuo je nadbiskup, dodavši da je „svojim proročkim glasom Crkva pozvana

upozoravati na nepravde, nasilja, zloupotrebe i druga povijesna zla ljudi. Jer ona nije u svijetu usput. Pozvana je i poslana po svojoj odabranoj djeci biti subjektom povijesnih zbivanja u svijetu i u svim narodima svijeta“. O Isusu Kristu, jedinom spasitelju ljudi, Pavao i sv. Ante zanosno su i s uvjerenjem govorili i propovijedali. „Isus ima odgovore i za naše probleme i pitanja. On nosi ključeve povijesti. Njegova su vremena i vjekovi“ poručio je mons. Puljić.

Nadbiskup je u propovijedi protumačio i drugo Pavlovo pismo zajednici u Korintu koje je uputio iz Makedonije za vrijeme svog trećeg misijskog putovanja koje je bilo najplodnije i najznačajnije, a trajalo je četiri i pol godine. Tijekom tog putovanja napisao je četiri poslanice: Galaćanima i prvu Korinćanima poslao je iz Efeza, u Makedoniji je napisao i poslao svoju drugu poslanicu Korinćanima, a iz Korinta je pisao Rimljanima.

„U poslanici Korinćanima se osjeća kako mu je ta kršćanska zajednica osobito na srcu. Jer nastala je kao Božji dar i utjeha nakon razočaranja u Ateni. Pavao je ponosan na tu zajednicu, jer ona je ‘remek djelo’ njegovog misijskog rada i apostolata (1 Kor 9, 2). Toliko je ponosan na Korinćane da ih smatra svojim ‘preporučenim pismom koje mogu svi čitati’ (2 Kor 3, 2). No, ta se zajednica suočava s izazovima poganskog mentaliteta i s uobičajenim ‘bolestima metropole’: strančarenje, suprotstavljanje, razdori i podjele. Zbog toga ih poziva neka žive dostojno svog poziva. Neka čuvaju duh zajedništva i neka se ne daju zavesti pomodnim filozofijama i ‘mudrošću svijeta’“ rekao je nadbiskup Puljić.

Župna kuća je izgrađena sredstvima dragarskih župljana, a početna sredstva za gradnju donirao je Ante Barešić. Kuća je izgrađena za vrijeme dragarskog župnika Marija Sikirića, u vremenu od 2009. do 2012. g. Cjelokupno unutrašnje uređenje u kući izveli su dragarski župljani: proveli su električne, vodne i elektronske instalacije, postavili su keramičke pločice i ostalo.

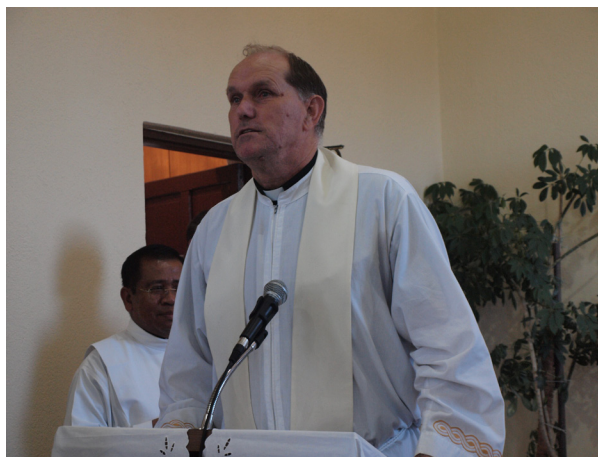
Sadašnji župnik Draga don Thomas Vargas, bivši župnik don Mario i svećenici Biogradskog dekanata, suslavili su s nadbiskupom Puljićem

koji je podsjetio da su ga pri dolasku na službu zadarskog nadbiskupa u Zadarsku nadbiskupiju prije sedam godina, u znak dobrodošlice najprije dočekali upravo župljani Draga, jer je to prva župa u južnom kopnenom dijelu nadbiskupije.

Osobito radostan i ponosan bio je domaći sin, svećenik don Tihomir Vulin, župnik Vira. Na kraju mise zahvalio je nadbiskupu za dolazak, istaknuvši da je to znak podrške i poštovanja Draga i cijelog pakoštanskog kraja. Pohvalio je živost svoje rodne župne zajednice rekavši da je puno i vidno napredovala, prisjećajući se skromnih početaka te župe utemeljene 1979. g., kad je nastala razdiobom od župe Pakoštanec, a on je itekako poznaje, jer je odmalena rastao s razvojem tog mirnog kraja.

Don Tihomir je pozdravio i prisutnost načelnika Općine Pakoštanec Milivoja Kurtova koji je također sudjelovao na misi, rekavši da duhovni i materijalni napredak idu zajedno. Potaknuo je načelnika i župnika da i dalje ulažu u ljude jer su ljudi najveća vrijednost, a ohrabrujući je

bio prizor brojne djece na misi, znak da život u Dragama ima budućnost. Don Tihomir je emotivno vezan za svoju rodnu župu koju uvijek podržava te je župnoj crkvi darovao prekrasan, veliki i vrijedni kip sv. Josipa kojeg je restaurirao domaći župljanin Vjekoslav Šarić. Don Tihomir je potaknuo župnika Vargasa i općinske vlati na daljnju suradnju i zajedništvo za dobrobit ljudi, što je već vidljivo u životu Draga koje nastanjuje 893 stanovnika.

Uz priloge župljana, sve je projekte u župi konkretnom podrškom pomogla i Općina Pakoštanec. Proteklu godinu obnovljena je i župna crkva. Zidovi župne crkve izvana i iznutra zasjali su osvježeni novom bojom koju je doniralo poduzeće Samoborka, stavljeni su novi prozori i krov. Uz župnu kuću Dragari su posadili stabla masline, instalirali su rasvjetu, a trinaest tjedana svake subote kao poznati vrijedni klesari, Dragari su podigli i kameni zid na ulazu u župno dvorište.

Prigodnom rječju nadbiskupa je pozdravila i za dolazak mu zahvalila župljanka Margarita Rašin te su nadbiskupu u košari darovali plodove vrijednih ruku Dragara. Svi su svećenici i gosti istaknuli kako su Drage raspjevana zajednica te su pohvalili vitalnost i snažno pjevanje župnog zbora. Vodi ga Julija Brkić koja ujedno svira harmonij. Gitaru svira Ivan Brkić, Mihael Lujanac mandolinu, a na fruli je svirala Renata Barešić Tabori.

Nakon mise nadbiskup je kroz mjesto predvodio i procesiju s kipom sv. Ante Padovanskog kojeg su nosili članovi Javnog vatrogasnog društva Drage u svojoj uniformi, također prisutni u misnom slavlju. Na tog su sveca ponosni župljani Draga čiji je on zaštitnik i naslovnik.

Znak toga je i veliki reljef sv. Ante Padovanskog koji se nalazi na desnom zidu pročelja njihove župne crkve u Dragama kojeg im je velikodušno darovao najpoznatiji susjed Pakoštanec, general Ante Gotovina, a rad je Mile Stojanova Bugelje.

ZADAR: MEDITATIVNO – GLAZBENA VEČER PRED PRESVETIM U KATEDRALI SV. STOŠIJE UOČI TIJELOVA

Meditativno-glazbena večer pred Presvetim kao uočnica svetkovine Tijelova održana je u srijedu 14. lipnja u katedrali sv. Stošije u Zadru. Klanjanje je predvodio don Josip Radojica Pinčić, katedralni župnik, izričući molitvena predanja. Nagovor je održao zadarski nadbiskup Želimir Puljić. Razmatrao se novi dokument Kongregacije za nauk vjere: *Iuvenescit Ecclesia* – Pismo biskupima Katoličke Crkve o odnosu između hijerarhijskih i karizmatičkih darova za život i poslanje Crkve. Sadržaj večeri priredio je Žan Morović, regens chori zadarske katedrale, a u liturgiji su sudjelovali i pjevanje predvodili članovi crkvenih zborova grada Zadra.

„Euharistija je vrhunac kršćanskog života. U očekivanju Isusovog konačnog dolaska, u ovom prolaznom svijetu ljudima treba neprolazna hrana. To je euharistija u kojoj nam je Isus ostavio sebe kao našu popudbinu i to je povjerio svojoj Crkvi“ rekao je mons. Puljić u prigodnom nagovoru. Tragom pročitanih tekstova koji govore o euharistiji i Crkvi koja čuva taj poklad, nadbiskup je opisao kako izgleda Crkva, po kojim se obilježjima i znakovima može prepoznati da se radi o Kristovoj Crkvi. „Krist nije htio Crkvu kao neku masu, organizaciju pa koliko savršena bila. Nije htio Crkvu kao nadgradnju društva. Želio je da njegovi prijatelji, njegova zajednica, bude zajednica braće i sestara, dobara i međusobne ljubavi, kako Luka izvješćuje u Djelima apostolskim“ rekao je nadbiskup, dodavši da je to ideal i „čini se utopija, jer u realnosti vidimo suprotno od toga. Vlada sebičnost, ljudi stavljaju sebe u prvi plan i svoje interese, a najmanje brinu o zajedničkim“ upozorio je mons. Puljić, podsjetivši da je na dubrovačkoj vijećnici uklesano ‘Zaboravi osobno, brini se za opće’.

„U opisu Luke evanđeliste o Crkvi kao zajednici braće i sestara kojima je sve bilo zajedničko, osjeća se obiteljsko ozračje. Crkva se prepoznaje po zajedništvu kao što je obitelj. Luka navodi zajedništvo nauka. Znači, postoje neke istine koje svi dijelimo. Ne biramo istine, nego

svi zajednički prihvaćamo zajednički poklad, zajedništvo nauka“ rekao je nadbiskup Puljić. Govoreći o drugoj odlici, zajedništvu molitve, podsjetio je na Isusove riječi ‘Kad ste dvojica ili trojica sabrani u moje ime, ja sam s vama’.

„Kako je važno njegovati taj dio zajedništva molitve, u vremenu jurnjave, kad smo zaboravili na to. Kako je važno ponovno otkriti tu obiteljsku liturgiju, jer ona je temelj. Kako je važno djecu odgajati da je važno zajednički moliti. Ne samo da se zajednički borimo za budućnost djece i da zajednički radimo kako bismo nešto imali, nego da se zajednički molimo. Jer činom zajedničke molitve priznajemo, netko je tu s nama. Nekome se zajednički obraćamo. Netko nas prati, netko nas blagoslivlja. Netko je tu da nam pomogne“ istaknuo je nadbiskup. Treća odlika koju Luka spominje je zajedništvo u lomljenju kruha. To je euharistija. „U nedjelju na Dan Gospodnji kao velika i mala obitelj okupljamo se zajedno slaviti euharistiju. Ne dolaziti na to zajedništvo znači pomalo se udaljavati od Kristove zajednice. Zajednički ne sudjelovati na euharistiji znači ići putem koji će nas s vremenom udaljiti“ upozorio je nadbiskup. Zadnje je zajedništvo dobara. Učenici ništa nisu smatrali svojim niti svojatali.

Uz to četverostruko obilježje Crkve, u Vjero-

vanju ponavljamo neka obilježaja po kojima prepoznamo Crkvu, rekao je mons. Puljić. Kažemo da vjerujemo u jednu, svetu, katoličku i apostolsku Crkvu. „To su odlike onoga što je Krist htio. To su obilježja njegove Crkve. Po tome prepoznamo tko je ta Crkva i kako izgleda. Kad promotrimo povijest te božanske institucije, otkrit ćemo elemente koji se po sebi ne isključuju, ali su u svom opisu i značenju komplementarni“ rekao je nadbiskup. Prvi element ekleziologije ističe povijesnu i pravnu dimenziju Crkve. To je izraženo u Isusovom povjerenju kad je rekao Petru da će na njemu sagraditi Crkvu, njemu daje ključeve i on ima ovlast, 'Dajem ti vlast'. „To je tzv. petrovska Crkva koja je utemeljena na Petru apostolu i prepoznaje se kao petrovska.

Druga dimenzija usko s njom povezana i bez koje nema Crkve je Crkva sazdana na sakramentima, koja živi od sakramenata. Sakramenti koje je Krist ostavio su joj pogonsko gorivo, da vjernici od toga bolje žive“ istaknuo je mons. Puljić. Taj vid sakramenata stvara zajedništvo svih u Kristu i po Kristu. Kad liturgija dođe do vrhunca, svećenik obično pjeva 'Po Kristu, s Kristom i u Kristu'. „Sve što se događa, odvija se po njemu. On je ostavio sebe, zato se drugi vid ekleziologije naziva kršćanska Crkva. Prepoznamo je po Kristu koji je ostavio sebe i druge sakramente“ rekao je nadbiskup.

Treći vidik stavlja naglasak na karizme, na darove Duha Svetoga, na darove koje duh Božji dijeli kako hoće i gdje hoće, jer puše gdje hoće. „Ta treća ekleziologija naziva se duhovskom. Izvor joj je u Duhu Svetom koji dijeli obilno iz svoje riznice. Sve te tri ekleziologije, nauk o Crkvi su genetika Crkve. One su u temelju Crkve. Kao trojstvo u kojem Crkva stasa, raste i od toga živi“ naglasio je mons. Puljić. Četvrta dimenzija je osobito istaknuta na Drugom vatikanskom saboru. Ne spada toliko u genetiku, koliko u dinamiku Crkve, poručio je nadbiskup. „Na Drugom vatikanskom saboru biskupi su osjetili potrebu, što i papa Franjo stalno ponavlja, da Crkva mora izaći. Milijuni ljudi su čuli za Krista, ali nisu osjetili, nitko im nije navijestio niti znaju tko je on. Mi koji smo ga upoznali, obvezni smo o tome govoriti. Ob-

vezni smo to prenijeti, vjerovati i svjedočiti“ potaknuo je mons. Puljić.

Taj četvrti vid naziva se ekumenski, znači da su svi kršćani zajedno, a onda misionarski, prema svima koji nisu upoznali Krista. „Četvrti vid ekleziologije bavi se više pitanjem je li Crkva postala i ostvarila se ili ima još postati. Je li sadašnja stvarnost Crkve u okvirima kultura veća ili je veće ono što se u nekom doglednom vremenu ima dogoditi, zahvaljujući misionarskoj i ekumenskoj dimenziji. Je li Crkva bliža svome djetinjstvu, ili ide prema kraju, apokalipsi? Jesmo li mi na tom putu prema kraju“ potaknuo je mons. Puljić, dodavši da je ideal četvrte ekumensko – misionarske ekleziologije zajednički hod i s onima koji su izvan Crkve. „Takva Crkva je okrenuta prema budućnosti, prema onomu što se ima dogoditi našim zauzimanjem, a osobito Božjim planom, što On želi konkretno ostvariti. To simbolično odražavaju i tri vatikanska tajništva koja potiču suradnju i dijalog s nekatolicima, nekršćanima i s onima koji ne vjeruju. Znači, zajednički hod“ rekao je nadbiskup Puljić.

Istaknuo je da se jedino očima vjere može shvatiti otajstvo Crkve povezano s euharistijom koja izgrađuje Crkvu, a Crkva slavi euharistiju. „Jer Crkva nije povijesni proizvod, djelo ljudskih ruku. Nego je Božji naum ili kako Pavao kaže u poslanici Efežanima, zaručnica Kristova, tijelo Kristovo. Božje zdanje komu je zaglavni kamen Krist, a u njene temelje ugrađeni apostoli i proroci. Duljina, širina i visina tog otajstva može se obuhvatiti jedino mjerilima vjere“ rekao je mons. Puljić te je pozvao na molitvu za svećenike, obitelji, Crkvu, biskupe i

za sve „koji u ovom vremenu mogu doprinijeti da se to otajstvo obznani, da nas izgrađuje da i mi postanemo bolji svjedoci tog otajstva. Zato molimo za svetu Crkvu Božju, neka se Bog i Gospodin naš udostoji joj mir udijeliti, ujediniti je i štititi po cijeloj kugli zemaljskoj, kako bi ustrajala postojanom vjerom u ispovijedanju imena Isusova“ zaključio je nadbiskup Puljić u nagovoru.

ZADAR: RAZMATRAN DOKUMENT ‘PISMO BISKUPIMA KC-A O ODNOSU IZMEĐU HIJERARHIJSKIH I KARIZMATSKIH DAROVA ZA ŽIVOT I POSLANJE CRKVE’ NA UOČNICU TIJELOVA

Tijekom meditativno-glazbene večeri pred Presvetim na uočnicu Tijelova u srijedu 14. lipnja u katedrali sv. Stošije u Zadru predstavljen je novi dokument Kongregacije za nauk vjere: ‘Iuvenescit Ecclesia – Pismo biskupima Katoličke Crkve o odnosu između hijerarhijskih i karizmatских darova za život i poslanje Crkve’. Ulomke iz tog dokumenta pročitao je don Roland Jelić, tajnik zadarskog nadbiskupa. Razmatrane su karizme prema Novom zavjetu, odnos između hijerarhijskih i karizmatских darova u novijem crkvenom učiteljstvu, njihov teološki temelj, međuodnos u životu i poslanju Crkve te crkveno uređivanje odnosa između hijerarhijskih i karizmatских darova. Sjemeništarc Zvornimir Rezo čitao je prikladne biblijske i ulomke iz drugih crkvenih dokumenata.

„Ako se pojedinim darovima (karizmama) da prevelika važnost, osobito nauštrb drugih elemenata u Crkvi, ako se pojedini darovi pogrešno tumače, ako se stavlja u opreku razli-

čite darove ili službe u Crkvi ili ako se sami darovi stavljaju u opreku prema Crkvi, tada je u pitanju vjerodostojno i djelotvorno navještanje Krista, u pitanju je vjernost Isusovom poslanju. Zbog toga je od silne važnosti i danas, kao što je to i Pavao činio, pitanje karizme u Crkvi postaviti na višu razinu, tj. postaviti ga na pravo mjesto u Crkvi, za dobro Crkve, kako bi napredovalo njeno poslanje u ovom svijetu“ pročitao je don Roland dio iz Dokumenta. U dogmatskoj konstituciji o Crkvi Lumen gentium kaže se da isti Duh Sveti vodi narod Božji po sakramentima i službama i po krepostima koje dijeli vjernicima svih staleža korisnih u izgradnji Crkve prema onoj ‘Svakome se daje očitovanje Duha na korist’ (1 Kor 12,7). Sud o ispravnosti i urednoj uporabi izvanrednih darova pripada onima koji predsjedaju Crkvi i kojima pripada da Duha ne trnu, nego da sve provjere te zadrže ono što je dobro (usp. 1 Sol 5, 12 i 19-21).

Koncil uklanja antinomiju između laika i klerika. „Kroz povijesni hod Crkve, uslijed raznih utjecaja, Crkva je proživjela napetost između te dvije strane institucije, laika i klerika. To je bila napetost između općeg i ministerijalnog svećeništva, tj. između karizmi laika i karizmi svećeničkog reda, osobito u vrijeme pojave i jačanja protestantizma. Ta napetost često je, ali ne i ispravno tumačena kao napetost ili čak sukob između karizme i institucije, budući da se karizma vezala (iako samo prešutno, ali ipak često) primarno uz laike, a institucija uz svećenike. No, Koncil je tu napetost premostio izjavom da Duh darove dijeli svakome pojedino, a u isto vrijeme naglašava posebne milosti svakog staleža. Tako je stavio odnos laika i klerika, općeg i ministerijalnog svećeništva u odnos ne jedan iznad drugoga, nego jedan uz drugoga – kao dva krila jedne institucije – ne dokidajući bitne objektivne razlike“ stoji u Dokumentu.

Autentične karizme treba promatrati kao darove od neprijeporne važnosti za crkveni život i poslanje. U koncilskom učenju se prepoznaje bitna uloga pastira u razlučivanju karizmi i njihovom redovitom vršenju u crkvenoj zajednici. „Izvorna povezanost između hijerarhij-

skih darova koji se podjeljuju sakramentalnom milošću svetog reda i karizmatiskih darova koje slobodno razdjeljuje Duh Sveti, ima svoj najdublji korijen u odnosu između božanskog utjelovljenja Logosa i Duha Svetoga koji je uvijek duh Oca i Sina. Upravo kako bi se izbjegli dvoznačni teološki pogledi koji bi zastupali 'Crkvu Duha', zasebnu i odvojenu od hijerarhijsko-institucionalne Crkve, treba ponoviti kako se dva božanska poslanja uzajamno podrazumijevaju u svakom daru slobodno darovanom Crkvi "poručuje Dokument. Sakramenti i Riječ, kao i karizma, u sebi nose moralni obvezujući zahtjev 'Idite' (Mt 28,19) – zahtjev za uozbiljenjem Kristovog djela spasenja i dara Duha u konkretnom životu. Pojedine karizme mogu nositi moralnu obvezu samo za onoga koji prima karizmu, bez posebnih regulacija pastira, ali i u tom slučaju uvijek ostaju darovane za dobro Crkve.

„Pravila unutar Crkve odgovaraju zahtjevu za pravednošću koja proizlazi iz sakramenta, Riječi i dara Duha. Sasvim je pogrešno suprotstavljati evanđelje crkvenom zakonu, jer se on temelji na Objavi, ali i zato što je pravednost koju zakon štiti, primarni zahtjev ljubavi, bit Radosne vijesti“ kaže Dokument. U knjizi 'Ali drugog puta nema' Tomislav šagi Bunić piše: „Jedan je red djelovanja Duha u Crkvi preko hijerarhije, a drugi je red djelovanja po nedokučivoj slobodi Duha. Jedan te isti duh djeluje u oba ova smjera, zato ne može biti među tim djelovanjima prave suprotnosti. Sud o tome da je neka karizma zaista od Boga pripada crkvenom autoritetu. Čovjek pojedinac lako bi se dao zavesti od svoje mašte i od zloga duha“.

Ako bi se zanemarilo ili odbilo razlučivanje koje pripada pastirima, zahtijevajući potpunu autonomiju i odbijajući poslušnost pastirima, to bi bacilo sjenu na autentičnost dara. „Odbijanje poslušnosti pastirima u procesu razlučivanja, budući da je njihova služba upravljanja također karizmatiskog reda, moglo bi se protumačiti i kao odbijanje poslušnosti Duhu koji je dan svakome pojedinome, za izgradnju Tijela. Služba pastira je također karizmatična – od Duha, pa se zato „karizmu ne može suprotstavljati službi u Crkvi, jer isti Duh djeluje na prvom mjestu

u službi i preko nje“ poručuje Dokument.

„Uspostava dobrih odnosa između različitih darova u Crkvi traži stvarno uključivanje karizmatiskih stvarnosti u pastoralni život partikularnih Crkava. To zahtijeva da različite udruge priznaju autoritet pastira u Crkvi kao bitnu stvarnost kršćanskog života i da teže tome da budu priznate, prihvaćene i eventualno očišćene, kako bi se stavile u službu crkvenog poslanja. S druge strane, oni koji su urešeni hijerarhijskim darovima, provodeći razlučivanje i praćenje karizmi, moraju srdačno prihvatiti ono što Duh pobuđuje unutar crkvene zajednice, uzimajući ih u obzir u pastoralnom djelovanju i cijeneći njihov doprinos kao pravo bogatstvo za dobro svih“ ističe se u Dokumentu.

Istaknuto je da Duh u svojim darovima ne zanemaruje drugoga, ne zanemaruje obveze osobe koju daruje prema drugim osobama (jer i njih jednako daruje); ne zanemaruje pravo i pravednost, jer su njegovi darovi milost, darovi milosrđa koje ne dokida pravednost nego je zahtjeva. „Dok imam obvezu i pravo živjeti svoj poziv, svoje darove, imam obvezu i pustiti drugoga da mi bude brat i da me i njegovi darovi izgrađuju, jer su i njegovi darovi od Duha, za dobro Crkve, za moje dobro: pustiti liječnika da mi bude liječnik, teologa da mi bude tumač, molitelja da moli za mene; pustiti župnika da mi bude župnik duhovno i pravno, pustiti biskupa da mi bude biskup, ministra da bude ministar – nesebično pustiti Duha da me daruje i preko drugih u kojima je njegov dar“ poručuje se u Dokumentu.

Ako se u svojim zajednicama pitamo o svojim darovima od Boga i o vlastitom daru kojeg nam je Bog darovao, tada se ne može izostaviti niti pitanje o daru drugih – ne radi usporedbe darova, nego radi većeg poštivanja, koje Pavao traži kod služenja darovima kad piše Rimljanima: „Pretječite jedni druge poštovanjem“ (Rim 12, 10). Zbog zajedničkog djelovanja za dobro Crkve i praktičnog razloga bitno je pitati se i o daru drugoga, jer može pomoći da i taj drugi spozna dar koji ima, a kojeg možda nije bio svjestan.

„Dar Duha, Duh Sveti, ili se poštuje u pot-

punosti u sebi i u drugima, ili je posrijedi nedovoljna formiranost vjernika, nerazumijevanje darova, latentni egoizam koji je nespojiv s Duhom koji se daruje i poziva na darivanje, ili pak što drugo neminovno dovodi do napetosti između osobe i osobe: do drame sukoba u Crkvi. Konkretno življenje dara Duha ostvaruje se u župama i biskupijama: ne usporedno s njima, ne kao 'crkvena subkultura', ne mimo njih do opće razine, nego kao njihov sastavni, temeljni, konstitutivni dio života. Jer jedno Tijelo živi u njima i od njih. Ako je karizma, dar Duha, konstitutivni element Crkve, onda se to u jednoj Crkvi odvija u i od partikularnih Crkvi, biskupija. Doprinijeti životu župe i biskupije svojom karizmom znači na najjasniji način izgrađivati Tijelo – Crkvu“ naglasci su iz Dokumenta predstavljeni tijekom razmatranja na klanjanju.

Klanjanje je predvodio don Josip Radojica Pinčić, katedralni župnik, izričući molitvena predanja: za zahvalnost, poniznost, jednostavnost, za smisao i razumijevanje križa, za čisto srce i tijelo, zauzimanje za dobro, radost i odvažnost da budemo navjestitelji. Nasuprot Isusovom duhu spremnosti vršiti Očevu volju u svakom trenutku, u nama zavlada oholost i sebičnost te se molilo za Isusov duh prihvaćanja Očeve volje. Potaknuto je na odricanje od duha zavisti u odnosu s drugima, kad se ne radujemo dobru i uspjehu drugoga i zljuradi smo ako je drugima teško.

Don Josip je prikazao i molitvu mons. Ivana Šaška da naša vjera bude cjelovita, da prodiere u naš način prosuđivanja božanske i ljudske zbilje; da prihvaća odricanja i dužnosti koje sa sobom nosi, da jača u kušnjama, smiruje i odmara; za radosnu vjeru koja razveseljuje srce i uvodi u molitvu; da bude djelotvorna, trajno svjedočanstvo prisutnosti; da bude ponizna i ne traži temelj u ljudskoj mudrosti, nego u Isusovoj milosti i ljepoti križa, oslonjena na snagu Duha Svetoga.

Temeljem biblijskih čitanja, don Josip je molio da budemo poslušni autoritetima jer će oni za nas polagati račun, da se podlažemo autoritetu Crkve s radošću i bez mrmljanja (Heb 13,17), da budemo više poslušni Isusu nego ljudima

(Dj 5,29), njegovim zapovijedima i da ostanemo u njegovoj ljubavi (Iv 15,10). Molilo se za svećenike i zaključno pjevao himan Tebe Boga hvalimo i Pohvale Imenu Božjem.

Sadržaj večeri priredio je Žan Morović, regens chori zadarske katedrale, a u liturgiji su sudjelovali i pjevanje euharistijskih pjesama pod njegovim vodstvom predvodili članovi crkvenih zborova grada Zadra.

ZADAR: SVETKOVINA TIJELOVA

Na svetkovinu Tijelova u četvrtak 15. lipnja, svečano euharistijsko slavlje u katedrali sv. Stošije u Zadru predvodio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić. U propovijedi je protumačio bitne dijelove misnog kanona. „Isus je ostavio svojoj Zaručnici Crkvi, pred samu smrt, dragocjeni dijamant, a to je sveta misa. Crkva je uokvirila u molitve misni kanon koji ima tri dijela: zaziv Duha Svetoga, pripovijedanje Posljednje večere i molitva spominjanja“ rekao je nadbiskup, istaknuvši: „Kad se čini nešto važno, uvijek se zaziva Duha Svetoga. To Crkva čini i u misi prije najsvetijeg dijela, pretvorbe. Dok svećenik drži raširene ruke nad kruhom i vinom, moli se Duha Svetoga neka se on udostoji posvetiti darove koje donosimo za žrtveni prinos. To je srce samog obreda, Svetinja nad svetinjama. Pred tim činom svećenik se povlači u pozadinu i pozajmljuje svoj glas. Na njegovo mjesto stupa sam Krist i govori: 'Uzmite i jedite, ovo je moje tijelo, koje se predaje za vas'.

Nakon toga uzima kalež nad kojim govori Kristove riječi: 'Uzmite i pijte iz njega svi: ovo je kalež moje krvi novoga i vječnoga saveza koja će se proliti za vas i za sve ljude na oprostjenje grijeha'“.

U žrtvi sv. Mise sabrana je sva naša prošlost, sadašnjost i budućnost, rekao je nadbiskup, podsjetivši da dok liturgija divno umrežuje ovozemaljsku i nebesku stvarnost, mi zahvalno molimo: 'O sveta gozbo na kojoj se Krist blaguje. Slavi se spomen muke njegove; duša se napunja milošću i daje nam se залог buduće slave'. „Pred 'tajnom vjere' odgovaramo: 'Tvoju smrt Gospodine naviještamo, tvoje uskrsnuće slavimo i tvoj slavni dolazak iščekujemo'. Nakon čina pretvorbe moli se najprije neka se svi koji prime presveto Tijelo i Krv njegovog Sina, kao pričesnici svete žrtve napune svakim nebeskim blagoslovom i milošću. Moli se zatim i za narod Božji kako bi 'u Kristu bili jedno tijelo i jedna duh'; pa za papu, biskupe i svećenike neka budu dobri, sveti i čestiti. Bez njih nema Crkve. Gdje nema svećenika, kršćani se osipaju i propadaju. Stoga je važno moliti za duhovne predvodnike“ potaknuo je nadbiskup. Liturgija zatim uključuje u molitvu one koji su naručili misu i preporučili svoje nakane za žive i mrtve i za one koji su nazočni kod slavlja i za sve kršćane diljem svijeta. „Crkva ne zaboravlja ni one 'koji Boga traže iskrena srca'. Na koncu s posebnim pijetetom moli za pokojne kojima se još samo molitvom pomoći može da dobiju vječnu baštinu“ rekao je mons. Puljić, istaknuvši da je vječni život u nebu i vječna baština cilj svih molitava i nastojanja. Jer 'što koristi čovjeku ako sav svijet zadobije, a dušu svoju izgubi!?' (Mt 16,26).

„Ako u raj ne dođemo, uzalud je sve što smo na zemlji činili i radili. Središnji dio mise završava svečanom doksologijom kad svećenik uzima pliticu s hostijom i kalež pa pjeva: 'Po Kristu i s Kristom u i Kristu, tebi Bogu Ocu svemo-

gućemu, u jedinstvu Duha Svetoga svaka čast i slava'. To je svečana pjesma Bogu Ocu i Sinu i Duhu Svetomu. Euharistija nije neki simbol, slika ili sveta relikvija koju se časti i cjeliva. Euharistijski Krist je živi Bog među živim ljudima. Mesija i Spasitelj koji nas tijelom svojim liječi i hrani za život vječni“ poručio je mons. Puljić. U slavlju je sudjelovao sav prezbitarij i redovnici grada Zadra, vjernici gradskih župa među kojima i prvopričenici u bjelini, da svjedočki iskažu ljubav prema Kristu u otajstvu euharistije. „Dok slavimo i častimo Tijelo Kristovo koje ćemo pronijeti Širokom ulicom do svetišta sv. Šime, izričemo želju i molitvu da Krist dođe i ostane u našem gradu i nadbiskupiji, u naša srca i obitelji“ rekao je nadbiskup i zamolio Gospodina da dođe u srca vjernika koji mu se klanjaju i njegovim tijelom hrane, da probudi optimizam, radost i nadu. „Dok ti zahvaljujemo za trajnu nazočnost u euharistiji, molimo te, blagoslovi naše domove, obitelji, polja i more. Učini da primanjem svete pričesti i mi postajemo sve više tebi slični koji će hodati Lijepom našom čineći dobro. S dvojicom učenika iz Emausa upućujemo ti zamolbu 'Dođi i ostani s nama jer zamalo će večer i dan je na izmaku'. Dođi Gospodine Isuse“ zaključio je mons. Puljić u propovijedi.

Nakon misnog slavlja, u pratnji ferala pod nebnicom nadbiskup je nosio Presveti oltarski sakrament u procesiji od katedrale, Širokom ulicom, Narodnim trgom, ul. Elizabete Kotromanić do crkve sv. Šime gdje je puk blagoslovio s Presvetim. Pjevanje je predvodio Katedralni zbor sv. Stošije s dirigentom Žanom Morovićem.

ZADAR: 'PREŠUĆENI GENOCID NAD KRŠĆANIMA BLISKOG ISTOKA' – prof. Livio Marijan, izlaganje

'Prešućeni genocid nad kršćanima Bliskog istoka' naziv je izlaganja koje je u ponedjeljak 19. lipnja u Gradskoj knjižnici u Zadru održao prof. Livio Marijan, kancelar Križevačke grkokatoličke eparhije koji je stručnjak za razvoj kršćanstva na Istoku. Toj temi ne pristupa sa svjetonazorskog stajališta, nego znanstveno i faktografski. „Bliskoistočni kršćani su mali brojem, ali veliki značajem. Oni su povijesni

temelj i kolijevka kršćanske civilizacije. Bliškoistočni kršćani je kulturološko-povijesni, a ne zemljopisni pojam“ rekao je Marijan, upozorivši da progon i ubijanje kršćana na Istoku nije primarno vjerska, nego civilizacijska tema. „Postavlja se pitanje budućnosti kršćanstva u kolijevci kršćanstva. Mi smo pripadnici zapadne kršćanske civilizacije. Dokad će naša civilizacija gledati to da maleni dječaci više ili su djevojčice odrubljenih glava, poput sirijskih kršćana u okolici Mosula? Dokad ćemo nijemo gledati egzoduse i masovne sprovode kršćana koji se ne odriču svoje vjere. To nije pitanje političke, filozofske i teološke naravi, nego je pitanje što će biti sa zapadnom civilizacijom i kako će se prema tome postaviti“ rekao je Marijan.

Osobito je kritizirao zapadne političke i mainstream medije koji masovno ubijanje i progon kršćana na istoku ne tematiziraju niti o tome obavještavaju javnost. Marijan kontaktira s Crkvama u Siriji. Na tvrdnje zapadnih medija da Bashar al Assad na njih baca bombe, kažu mu: „To je laž, tko to govori, zašto to radite?“. Marijan je istaknuo da je s. Miriam Agnes, poglavarica melkitskog grkokatoličkog samostana u Homsu, u zapadnoj Siriji, u medijima izjavila: „Predsjednik Assad nas štiti i spašava“. S. Pelagija, poglavarica grkopravoslavnog manastira u Maalouli je ugostila predsjednika Assada i rekla da ga kršćani podržavaju jer im pomaže te da im je druga mogućnost pasti pod Isis. Među velikom medijskom blokadom koja ignorira tragediju kršćana na Istoku, Marijan je istaknuo nekoliko rijetkih primjera. Newsweek je 2012. g. na naslovnici stavio: „Vodi se rat protiv kršćana“. Le figaro je napisao ‘Kalvarija kršćana Iraka’. Počele su izlaziti knjige o globalnom ratu nad kršćanima. „Svi izbjegavaju reći o čemu se radi. Bivši američki predsjednik Barack Obama nije htio priznati da su ubijeni isključivo kršćani, nego da je to građanski rat, rekao je, sjetite se križarskih ratova. Nikodem Sharaf, siro-jakobitski nadbiskup Mosula je rekao: ‘Zapad više brine o žabama nego o kršćanima na Bliskom istoku’.

Siro-katolički patrijarh je rekao ‘Zapad nas je izdao. Mi kršćani ne možemo živjeti u tom ka-

osu. Ne znamo živjeti u bezakonju. Mi imamo olovke, ne oružje. Mi smo muslimanima prenijeli kulturu, pismenost i civilizacijske dosege, a uzvraćaju nam ubijanjem’. U mainstream medije to ne dolazi“ upozorio je Marijan. Podsjetio je kako je četvorici biskupa iz Sirije i Iraka u Velikoj Britaniji odbijena viza jer su iz problematičnih područja, a istovremeno je islamskim vođama dozvoljeno da dođu. „Obama je govorio da je islam religija mira, političari se ne obaziru, Kanada je donijela zakone protiv islamofobije: ako uvrijediš muslimana, kažnjen si. O kršćanima ništa. Istovremeno, islamske zemlje imaju smrtnu kaznu i zatvor ako uvrijediš islam, preobraćenje s islama je zločin. Turska je prije par mjeseci sve kršćanske crkve proglasila državnim vlasništvom“ rekao je Marijan. Glas podrške kršćana na istoku je Ronald Lauder, predsjednik Svjetskog židovskog kongresa koji je rekao: „Kad se ubija stotine tisuća kršćana, to nije rat, to je genocid. Mi Židovi znamo što je genocid“. Jedan umirovljeni američki general za vrijeme Obame u američkim medijima je apelirao da je kršćanska civilizacija na istoku stara dvije tisuće godina. Tu se razvijala svjetska kultura, a sad su zadnji tragovi kršćanske civilizacije na Bliskom istoku. „Nakon holokusta i Drugog svjetskog rata, svijet je rekao, ‘Nikad više’. Ali, to se sad opet događa, to je genocid nad kršćanima. To je uništavanje dvije tisuće godina stare civilizacije i svijet ništa ne čini“ poručio je javno američki general. Bivši hrvatski zastupnik u Europskom parlamentu Davor Stier zauzeo se za kršćane na Istoku, a predviđena rasprava o situaciji u Iraku i Siriji s naglaskom na progon kršćana skinuta je s dnevnog reda i nije održana. Marijan je upozorio da nema masovnih demonstracija američkih muslimana ili islamskih akademija da izra-

ze javno neslaganje s istrjebljenjem kršćana na Istoku i poruče da se s tim ne slažu.

„Kršćanstvo je rođeno na istoku, putovalo je s istoka na zapad. Jeruzalem, Sirija, Egipat, Kaldeja, Armenija, Bizantsko carstvo, onda dolazi u Rim i zapadnu Europu. Kršćanstvo je izvorno istočno. To se vidi i po tome kako se širilo iz velikih gradova, Aleksandrija, Jeruzalem, Antiohija, Konstantinopol, grčka kultura, Armenija, Sirija, Egipat, tek onda Zapadna Europa. Islam se pojavio šest stoljeća nakon kršćanstva. Došao je na 'kršćanski teritorij'. Kršćani su im prenijeli kulturu i civilizaciju, a oni su se okrenuli protiv njih. Sirijski kršćani, maroniti, melkiti, kopti žive pod islamom 1500 godina. Te Crkve nikad nikog nisu spalile, istjerale, prekrstile; 1500 godina svjedoče kršćansku civilizaciju i evo im 'plaće'“ rekao je Marijan, istaknuvši kako je percepcija muslimana da su kršćani zapadni saveznici u njihovim sredinama. No kršćani su autohtoni, oni su domorodci, to nisu muslimani, koji su se pojavili sedam stoljeća nakon njih. Govoreći o eurocentризmu, Marijan je istaknuo da Europljani neispravno percipiraju Bliski istok izjednačavajući ga s muslimanima, arapima. Pokazao je video prilog 'Ja sam palestinski kršćanin' u kojem ljudi svih staleža kažu da su članovi kršćanske Crkve stare 2000 godina, njihovi djedovi i preci su iz vremena prve Crkve nastale na Duhove u Jeruzalemu. Oduvijek od utemeljenja prve Crkve svjedoče Isusovu prisutnost. „Ljudi ne znaju da mi postojimo. Pitaju nas, kad ste postali kršćanin? Bili ste Židov, musliman? Objasnim da su na dan Pedesetnice apostoli primili Duha Svetoga i da su tu gdje živimo bili prvi kršćani na zemlji“ kaže jedan Palestinac u filmu.

„Dok je na zapadu latinsko kršćanstvo uniformirano, na istoku je šaroliko, različite su kulture i jezici. Pracrkva, prva kršćanska Crkva, bila je mnogoobredna. Svaki obred ima svoje tipičnosti: teologiju, molitvene tekstove, stil, arhitekturu, ikonografiju, glazbu, obrednu odjeću, duhovnost. Stvori se jedan stil, tradicija. Na temelju jezika i kulture stvori se obred. Temeljem siro-aramejskog jezika, stvorila su se dva obreda: istočno-sirski u Perziji i Iraku i zapadno-sirski u Siriji i Libanonu. Na temelju

staroegipatskog faraonskog jezika stvorio se koptski obred u Egiptu. Na temelju geez jezika etiopski obred u Etiopiji, armenskog armenski u Armeniji a na temelju grčkog jezika bizantski obred u Bizantu. Kad je preveden na staroslavenski, prešao je u Istočnu Europu, a kad je preveden na arapski, na Istočni Mediteran. Sve to čini kršćanski istok. Zapad znači latinski jezik, rimski obred u zapadnoj kulturi“ rekao je Marijan. Kršćanske kulture i Crkve koje su se stvorile na temelju obreda su Siro-aramejci, živjeli su na području Mezopotamije i Perzije. Koptska Crkva u Aleksandriji, Etiopska, Armenska, Bizantska s Grcima i Latini u Rimu. „Siro-aramejski je Isusov materinji jezik. Tim jezikom su govorili Židovi Isusovog vremena i kršćanstvo se najprije inkulturiralo u taj jezik i kulturu“ rekao je Marijan. Pokazao je prizore žena za koje Europljani misle da su muslimanke, a nisu nego kršćanke iz Betlehema i monahinje grkopravoslavnog manastira pokraj Damaska, gdje do danas govore Isusovim materinjim siro-aramejskim jezikom. Istaknuo je da je Jakovu Šahinu, pobjedniku na arapskom Voicu američki novinar rekao 'Vama sad počinje ramazan', a on je uzvratilo 'Ne, ja sam kršćanin. Sirijski kršćanin iz Betlehema. Još je đakon' rekao je Marijan. Naglasio je da su ime- na Nikola, Katarina, Barbara, Ante, Luka, Blaž porijeklom s Istoka, ljudi na zapadu to ne znaju a tako se nazivaju. Uslijed trenutnog strašnog progona, među Crkvama na istoku više nema antagonizama, živjeti razlike je luksuz te je jedan irački biskup rekao da u Bagdadu, gdje su sve Crkve prisutne, ljudi se krste, Boga slave i sprovode u crkvi koja je sačuvana i postoji, nije bitno kojeg je obreda.

Marijan je predstavio crkvene i kulturne posebnosti svake kršćanske Crkve na Bliskom istoku. To su Etiopljani, Kopti, Armenci, Grkoppravoslavni, Maroniti, Kaldejci, Grkokatolici Melkiti, Sirijci i Asirci. Ti kršćani žive na Bliskom istoku, istočnom Mediteranu, Maloj Aziji ili sjevernoj Africi. Podrijetlom su od najstarijih Crkava iz apostolskih vremena, dakle autohtonih, iz prvog stoljeća i prvotnih starih Crkava. To su Jeruzalem u Palestini, Antiohija u Siriji, Aleksandrija u Egiptu, Carigrad u Bizantu, Grčka ili Mala Azija i današnja Turska.

Imaju vlastite obrede i kulture koji nisu zapadni, nego istočni. „Kršćanstvo se inkulturiralo u razne kulture na istoku prije nego je uopće došlo na zapad. Kultura dolazi od latinske riječi cultus, što znači ritus, obred. Na temelju obreda stvorile su se razne kršćanske kulture sa svojim posebnostima: bogoslužni, teološki, umjetnički, glazbeni sustav i duhovna baština su stvorili razne molitve, stilove, duhovnost, običaje i mentalitet“ rekao je Marijan. Konkretnim statističkim brojkama Marijan je pokazao kako su kršćani svake te Crkve u pojedinoj zemlji na Bliskom istoku od nekadašnjeg većinskog ili (nad)polovičnog postotka svedeni na minimum ili su sasvim nestali u mjestima svog dvotisućljetnog življenja ili su raseljeni diljem svijeta.

ZAGREB: PREDSEDNIK HBK NA PREDSTAVLJANJU KNJIGE 'HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA I (PRE)USTROJ BOSNE I HERCEGOVINE'

Na predstavljanju knjige 'Hrvatska zajednica Herceg-Bosna i (pre)ustroj Bosne i Hercegovine' autora dr. sc. Mate Arlovića, u utorak 20. lipnja u Nadbiskupijskom pastoralnom institutu u Zagrebu sudjelovao je i predsjednik HBK, zadarski nadbiskup mons. dr. Želimir Puljić. Nadbiskup je zahvalio na pozivu da na tom događaju uputi prigodnu poruku o toj važnoj temi za hrvatski narod, uz druge stručne predstavljače knjige. Hrvatski ustavni sudac Arlović autor je djela 'Hrvatska zajednica Herceg-Bosna u postupcima (pre)ustrojavanja BiH do Washingtonskih i Daytonskih sporazuma – ustavnopravni aspekt'. „Nadati se kako bi ova pravna studija mogla pomoći ljudima od struke konstruktivno sudjelovati u transformaciji 'podijeljene zemlje' koja vapi za preobrazbom socijalnih struktura i međuljudskih odnosa. U tom vidu, ova pravna studija može dati pozitivan obol i intonaciju te biti dobar čimbenik pri stvaranju harmoničnog ustava u kompleksnom ozemlju Bosne i Hercegovine“ rekao je mons. Puljić u svom obraćanju prisutnima, istaknuvši da ta Arlovićeva znanstvena studija „može biti korisna pomoć u pravnoj zavrzlami i borbi za dokazivanje istine na više razina“ glede prvostupanjske presude uznicima Hrvatima iz BiH. „Knjiga na dokumentirani i znan-

stveni način dokazuje da Hrvatska zajednica Herceg-Bosna 'nije bila država u državi'. Nema nijednog pravnog akta iz kojeg bi proizlazilo 'da HZ HB negira vlast Bosne i Hercegovine'. A sudi ih se da su htjeli dio BiH odcijepiti i pri-

ključiti 'Velikoj Hrvatskoj'. Osnivanje HZ(HR) HB, k tomu, bilo je zasnovano na člancima Ustava SR BiH radi samoobrane i pružanja otpora moćno naoružanom agresoru“ rekao je nadbiskup Puljić, istaknuvši da je Arlović „dobro razradio pravnu analizu kojom otklanja i pobija optužbu kako se Republika Hrvatska povezala 's vodstvom Hrvata iz BiH u udruženi zločinački poduhvat radi podjele i pripajanja dijela BiH Hrvatskoj'“. „Dr. Arlović, dakle, na znanstvenoj razini ekskulpira službenu politiku Republike Hrvatske i predsjednika dr. Franju Tuđmana te obara i dokazuje neutemeljenom tezu da je s Miloševićem u Karađordevu i Tikvešu dogovorio podjelu Bosne i Hercegovine. Tu tezu trajno ponavljaju nositelji velikosrpske politike kao i bošnjački fundamentalisti. Nerijetko joj nasjedaju i neki hrvatski javni djelatnici, novinari i anarhisti koji hrvatsku državu nisu ni željeli ni sanjali, a kamoli branili“ upozorio je mons. Puljić. Tim dvjema pravnim premisama „obrane od neistina i predrasuda, čemu izvrsno može poslužiti ta znanstveno sročena knjiga, potkrijepljena pravnim dokumentima i argumentima“, nadbiskup je važnim istaknuo i inspirativni vid autora. „Kad se zateknemo u konkretnim okvirima gdje vlada dihotomija 'podijeljenog društva', osobito ako se radi o poznavatelju i promicatelju pravnog poretka, u čovjeku se javi želja potražiti ljude koji nisu opterećeni takvim podjelama, već su voljni i spremni promišljati i tražiti odgovarajući kolorit 'ustavnog dizajna za društvo i državu koja je podijeljena“ poručio je nadbiskup

Puljić. Prisutnima je govorio i o „nekim uspomenama na Haaško sudište“ i crkvenim načelnim stavovima, podsjetivši da je prvih godina rada Haškog suda bilo velikih obrata i političkih lomova. „Imalo se dojam kako se Republici Hrvatsku Haaškim sudom ucjenjuje. Kad se k tomu uzme u obzir pritiske i poruke koje su stizale iz nekih europskih i američkih središnjica, razumljivo je što je tada kardinal Franjo Kuharić govorio našim pregovaračima, neka se ni pred kim ‘ne klanjaju i ne daju ucjenjivati: ni kreditima, ni obećanjima, ni ulaskom u EU’. ‘Sloboda se ne prodaje ni za kakvo blago’, davno je uklesano na tvrđave sv. Lovre. Tamo su nam stari Dubrovčani ostavili trajnu opomenu u kamenu“ poručio je mons. Puljić. Glede političkog usmjerenja i djelovanja Haaškog suda, nadbiskup je svojevremeno svećenicima govorio kako im je osobito bila „potrebna sabranost, oprez i mudrost te jača i usrdnija molitva za domovinu, mir i za naše uznike u Haagu. Neka nam Duh Božji pomogne u ovom vremenu pružati ljudima duhovnu okrepu, radost i nadu koju samo Isus darovati može“ poručio je mons. Puljić na Dan ljudskih prava 10. prosinca 2005. g. „Šest godina kasnije, 2011. g., najavljivana je u medijima višegodišnja presuda hrvatskim generalima. A oni su zaslužni za oslobađanje domovine Hrvatske. Uz te najave oglašila se Komisija HBK *Iustitia et pax* te upozorila da „mnoga svjedočenja u Haagu daju naslutiti kako se „u optuživanju odlučuje pod političkim pritiscima s ciljem izjednačavanja žrtve i agresora te se iskrivljuju povijesne činjenice“. Na kraju Izjave „pozvalo se vjernike neka mole i poste za pravednu odluku, a hrvatske građane potaklo neka po objavljivanju presude zadrže mir i dostojanstvo““ rekao je mons. Puljić na predstavljanju knjige. Podsjetio je na komentar jednog od ‘dežurnih novinara’ koji je tada zapitao čitatelje: „Znači li to da hrvatski biskupi misle kako je kršćanske molitve i posta vrijedan samo sudski proces u kojem se optuženima stavlja na teret zločini protiv čovječnosti i kršenje ratnih zakona? Ili misle da su posebni pozivi na molitvu i post potrebni samo kad se donose presude hrvatskim generalima?“ (Novi list 26. ožujka 2011. g.). A bivši predsjednik Stjepan Mesić iz ureda u Grškovićevoj odmah

je izjavio da se ‘pozivom vjernicima neka mole i poste za pravednu presudu hrvatskim generalima.. sugerira sumnja da presuda neće biti pravedna i dovodi u pitanje sam Haaški sud’. To je prema njemu ‘eminentno politički potez koji s vjerom i s poslanjem Crkve nema nikakve veze’. Tako misli ‘stručnjak za vezu i slanje dokumenata’ iz svoga ureda te znalac socijalnog nauka Crkve i njenog poslanja“ rekao je nadbiskup Puljić na predstavljanju knjige. „Istina, ne spada na vjerske službenike ‘izricati presude, voditi kampanje, uplitati se i udruživati u sindikalne i političke grupacije’. Ali nije im zabranjeno kao slobodnim građanima države koju su s vjernicima stvarali, izreći svoju prosudbu i zauzeti određene stavove. Kako glede na sudišta u Haagu, tako i glede naših generala. Razumjet ćete stoga što sam nakon vijesti o oslobađajućoj presudi Anti Gotovini i Mladenu Markaču, u petak 16. studenog 2012. g. uskliknuo punim plućima: ‘Raduj se, zemljo Hrvatska, jer ovom oslobađajućom presudom završava tvoja dugogodišnja muka u ratu i teškom poratnom vremenu. Ovim činom konačno je završen obrambeni rat u Hrvatskoj’. No bitka za istinu, pravdu i slobodu na Haaškom tribunalu nije završena“ poručio je mons. Puljić.

Konstatirajući „višegodišnju pripremu optužnice za Hrvate iz BiH koji su se udružili u Hrvatsku zajednicu Herceg-Bosnu kako bi obranili svoja mjesta i ognjišta pred srpskom agresijom“, nadbiskup Puljić je rekao da se u tu borbu za istinu, čast i dostojanstvo hrvatskog naroda u BiH „ubraja i knjiga dr. sc. Mate Arlovića kao izvrstan priručnik, ne samo za pravne stručnjake već i za javne djelatnike u politici i sudstvu, kulturi i obrazovanju. Stoga je s pravom rečeno kako knjiga zaslužuje najveću znanstvenu ocjenu“ rekao je predsjednik HBK mons. dr. Puljić i čestitao autoru Arloviću na tom stručno argumentiranom i vrijednom djelu, kao dodatnom prilogu istini u obrani opstojnosti hrvatskog naroda i BiH.

PREDSTAVLJENA VELIKA MONOGRAFIJA O MJESTU I ŽUPI LJUBAČ

„Župa Ljubač – zrcalo povijesnih i geografskih mijena u sjeverozapadnom dijelu Ravnih kotara“ naziv je vrijedne monografije predstavljene

u župnoj crkvi sv. Martina u Ljupču u srijedu 21. lipnja. Uz brojne domaće vjernike i prijatelje, u tom su događaju sudjelovali i istaknuti profesori sa Sveučilišta u Zadru, čiji se radovi nalaze i u toj znanstveno-duhovnoj monografiji o prošlosti i sadašnjosti Ljupča, potkrijepljeno brojnim fotografijama. Urednici tog znanstvenog djela na 302 stranice bogatih arhivskih izvora i povijesne građe su prof. dr. Josip Faričić, prorektor Sveučilišta u Zadru i dr. sc. don Jerolim Lenkić, župnik Ljupča. Nakladnici su Sveučilište u Zadru i župa sv. Martina u Ljupču.

Zadarski nadbiskup Želimir Puljić u prigodnom govoru na predstavljanju čestitao je urednicima što su 2. lipnja 2016. g. organizirali znanstveni skup o povijesti i svekolikoj baštini Ljupča te su bili toliko ekspeditivni da su opsežan posao, stručne radove izlagača, priredili za tisak „u rekordnom vremenskom razdoblju“, svega godinu dana poslije simpozija. U Monografiji se opisuje povijest mjesta i župe, prirodno-geografske značajke i društveno-gospodarski razvitak, arheološki ranokršćanski i srednjovjekovni nalazi u Ljupču i okolici. „Uz bogatu slikovitu kartografiju i prikaz vjerskog života, čitatelj će naći raznoliki izbor vrlo interesantnih tema za produbljenje i upoznavanje tog mjesta koje je u zadarskom katastru, gdje su navedeni posjedi i imanja koje je Mletačka vlast zauzela u 15. st. Među pet navedenih mjesta nalazi se i Ljubač, uz Zadar, Vranu, Nin i Novigrad“ rekao je mons. Puljić.

U knjizi je i biografski opis njenih pastira od 17. do 21. st.; od don Mate Mandića rodnom s Molata iz 1664. g. do sadašnjeg župnika Lenkića rodnom iz Bibinja. „Netko je rekao da su arhivski zapisi ogledalo pamćenja jednog kraja i naroda. Zabilježeni stari spisi koji se čuvaju predstavljaju nepresušno vrelo za poznavanje i proučavanje povijesti i kulture nekog područja i naroda i s pravom bivaju njegovim zrcalom u kojem se ogledaju sljedeći naraštaji“ rekao je nadbiskup. U osvrtu na prilog ljubačkog bogoslova Ivana Jordana „Iz crkvene prošlosti Ljupča“, nadbiskup je rekao da „on s teološkom refleksijom završava svoj prilog: „Na divnu zemlju padoše mi konopi, vrlo mi je mila moja

baština“ (Ps 16, 5.6). Kad je Jahve izveo Izraelce iz egipatskog ropstva, dao im je u posjed Obećanu zemlju. Imati i posjedovati zemlju bitni je element stabilnosti koji daje mogućnost podizanja vlastitog doma. Ponosan je što je genetski naslijedio baštinu svojih pređa“ rekao je mons. Puljić, poželjevši da ta knjiga o naslijeđenoj djedovini Ljupčanima bude orijentir za budućnost. Župnik Jerolim Lenkić među donatorima i zaslužnima za ostvarenje tog projekta koji obrađuje Ljubač s geografskog, arheološkog, povijesnog, kartografskog, vjerskog i etnološkog gledišta, zahvalio je i Nikoli Perkoviću koji je predložio održavanje simpozija čiji je plod ta Monografija. Među donatorima su bile sve generacije mještana, do starih baka. Nikola Miletić, načelnik Općine Ražanac rekao je da je odmah podržao molbu don Jerolima da sufinancira to vrijedno izdanje kao jedinstvenu publikaciju koja će za budućnost ostati lijepi pisani trag o prošlim stoljećima. Mons. dr. Pavao Kero, autor priloga ‘Župnici i poslužitelji župe sv. Martina u Ljupču’ pohvalio je djelovanje svećenika u Ljupču tijekom povijesti i potaknuo na njihovo poštovanje, zbog oranja na Kristovoj njivi u teškim vremenima, vjerni svećeničkim idealima. Kero je donio biografske podatke o 81 svećeniku koji su djelovali u Ljupču od 1664. g. do 2010. g. Na predstavljanju je predstavio život don Nikole Kuvača (1885.-1943.). Među župnicima je bio i domaći sin rodnom iz Ljupča, don Nikola Dušević (1934.-2007.).

Knjiga je zapisala i pokazala razloge ponosa Ljupčana na njihov kraj i ljude, rekao je Srećko Lazanja, član ekonomskog vijeća župe sv. Martina, podsjetivši da povijest Ljupča datira od kamenog doba; brojni su materijalni nalazi iz 1. tisućljeća prije Krista kad su tu živjeli ilirsko pleme Liburni. Knjiga predstavlja zapis važnih informacija sabranih i znanstveno obrađenih na jednom mjestu te su temelj za buduću dogradnju knjige sadržajima iz novije povijesti Ljupča, rekao je Lazanja i zahvalio župniku Lenkiću na velikom trudu kojim promiče život Ljupča. „To nije samo knjiga, nego testament naše civilizacije koji ostaje, na čemu se izgrađiti buduće generacije. Na povijesti se gradi i osniva novo, da se Ljubač ne zaboravi. To je

povijesni dokument i ostaje nepromjenjiv. Puno toga se zaboravi i izgubi na vrijednosti i značenju, ali knjiga je zapis i nije podložna mijeni zaborava“ rekao je Lazanja.

Dr. Smiljan Gluščević, recenzent knjige u kojoj su objašnjene i proširene postojeće spoznaje, predstavio je sadržaj četrnaest priloga od šesnaest autora objavljenih u Monografiji, podijeljenih u šest cjelina: geografija, arheologija, povijest, kartografija, vjerski život i etnologija.

Autori priloga su Damir Magaš i Denis Radoš (Prirodno-geografske značajke Ljupča i Geografska osnova društveno-gospodarskog razvitka Ljupča), Dario Vujević (Najraniji tragovi života na području Ljupča – srednjopaleolitički nalazi), Branislav Marijanović (Ljubačka kosa – liburnski svijet mrtvih), Mate Parica i Mato Ilkić (Podmorski arheološki nalazi u okolici Ljupča), Ante Uglešić (Ranokršćanski nalazi iz okolice Ljupča), Karla Gusar (Srednjovjekovni nalazi i nalazišta na području Ljupča), Mato Ilkić (Numizmatički nalazi s područja Ljupča), Serdo Dokoza (Crtice iz povijesti Ljupča u srednjem vijeku), Tado Oršolić (Pregled prošlosti Ljupča od 17. do 20. stoljeća), Josip Faričić (Ljubač na starim geografskim i pomorskim kartama), Ivan Jordan (Župa sv. Martina u Ljupču), Pavao Kero (Župnici i poslužitelji Župe sv. Martina u Ljupču) i Marija Dušević (Običaji u Ljupču).

Ljubač je mjesto u sjeverozapadnom dijelu Ravnih kotara, smješten osam kilometara jugozapadno od Ražanca, gdje je drevna Ljuba tisućljetnog postojanja. Lokalitet Ljubačka kosa je prostor s najvećim brojem grobnih humaka na čitavom liburnskom prostoru, od Istre do Šibenika s pripadajućim otocima. Ti su se humci s više od tisuću ukopa do prije četrdeset godina i vidjeli. Nalazi datiraju od ranog brončanog doba, dvije tisuće godina prije Krista, iz kasnog brončanog doba, željeznog doba u 8. st. prije Krista. Najveće ime poteklo iz Ljupča je Juraj Baraković, hrvatski renesansni pjesnik, sa svojim djelom Vila Slovinka. Prisutne su pozdravili i dr. Josip Faričić, suurednik knjige i Stjepan Juranić, direktor nakladničke kuće Tonimir iz Varaždinskih toplica koja je sa zado-

voljstvom tiskala Monografiju, uz maksimalno smanjene troškove u pripremi tiska. Čestitao je Ljupčanima na tom velebnom djelu zahtjevnog grafičkog pripreme, za koje su domaći osigurali i sredstva. Juranić je rekao da mještani vjerojatno nisu svjesni koliko je to veliki izdavački pothvat za tako malu župu i da se njime ponose. Stručnost te nakladničke kuće potvrđuje i nagrada HAZU-a i Matice Hrvatske koju su dobili.

Župnik Lenkić je zahvalio i Grafikartu Zadar (Sandiju Braliću) za grafičku obradu i prijelom i uredniku Faričiću koji je „predanim, požrtvovnim, osjećajnim, intelektualnim i duhovnim radom učinio sve najbolje za tu monografiju“. U Predgovoru je dr. Faričić, među ostalim, istaknuo povoljan geografski položaj Ljupča uz plovidbeni pravac između otoka Paga i kopna kojim se odvijao promet između ninskog i zadarskog priobalja i Velebitskog kanala, Novigradskog mora te doline Zrmanje i velebitskih prijevoja.

Duhovni život, pučke pobožnosti, karitativne i kulturne djelatnosti razvijali su svećenici okupljajući puk u crkvama i nekadašnjim samostanima. Znanstvena cjelina u Monografiji predstavlja osnovu i za prostorno planske i strateško-razvojne dokumente za budući razvoj ljubačkog prostora, poručuje dr. Faričić. U knjizi se nalaze i sažeci svih priloga koje je na engleski jezik prevela Janet Berković.

Program je vodila domaća mještanka, novinarka Marija Dušević, a nastupio je i župni zbor sv. Martina pod vodstvom Nikoline Dušević. Župnik je zahvalio na podršci i sakristanki Zdravki Stojić. Nakon predstavljanja Monografije za sve je pridošle priređen bogati agape.

IZ ŽIVOTA GIMNAZIJE

KAKO SU KLASIČARI OBILJEŽILI KRAJ NASTAVNE GODINE?

Svoj zadnji nastavni dan 19. svibnja naši maturanti 4. a i 4. b. razreda obilježili su zajedničkom humanitarnom akcijom. Okupili su se u školskoj dvorani odakle su krenuli prema obližnjem Samostanu sv. Frane, noseći brašno, ulje i ostale namirnice u socijalnu samoposlugu.

Obilježavanje zadnjeg dana nastavili su sa svojim razrednicima i ravnateljem u Zatonu gdje su se razonodili opuštenim sportskim programom. Bilo je tu nogometa, odbojke, košarke, golfa, hrvanja, kavica... za svakog ponešto. Igra, druženje, ukusan ručak i pjesma učinili su da ti zadnji zajednički sati brzo prođu.

Istog dana prvaši, drugaši i trećaši odlučili su se za posjet podno vrletnih stijena, u slavnu Poljičku Republiku. Bila je to mogućnost da učenici vide nepoznate ljepote ovog kraja, jedinstveni dio naše kulturne baštine kao i Hidroelektranu Zakućac, svetište sv. Leopolda Mandića, rodnu kuću Jure Kaštelana i još toliko toga. Nije nedostajalo ni slobodnog vremena koje su učenici iskoristili za igru, bućanje, nogomet i na kraju kupanje u Omišu.

7. lipnja već tradicionalnom prijemu u Domu županije pridružilo se 14 klasičara sa svojim profesorima mentorima koji su sudjelovali na državnim natjecanjima iz pojedinih predmeta ili osvojili jedno od tri prva mjesta na županijskim natjecanjima. Učenici i mentori pojedinačno su prozivani pri čemu im je župan Božidar Longin osobno čestitao, uručio pohvalnicu i prigodni poklon.

14. lipnja učenici, profesori i roditelji okupili su se u Katedrali gdje su na sv. misi koju je predmolio mons. Želimir Puljić za-

hvalili Bogu na snazi i potpori u radu tijekom protekle školske godine. „Učinilo nam se da je vrijeme ove godine projurilo brže nego ikada. Kao da smo jučer na svečanoj misi tražili Božju pomoć u nadolazećim školskim obavezama. Sada smo se s njima pozdravili i s veseljem dočekali dugo iščekivan, zaslužen odmor“, zaključio je otac Nadbiskup.

Nakon euharistijskog slavlja svečani program podjele svjedodžbi maturantima nastavljen je u Gimnaziji. Svečanost je otvorio školski zbor izvedbom pjesme Tebe tražim pod ravnanjem profesora Grge Ivkovića. Mikrofon su zatim u svoje ruke preuzeli voditelji, trećaši: Martina Vidaić i Krunoslav Grebenar. Najavili su ravnatelja mr.sc. don Antu Sorića koji je zahvalio maturantima istaknuvši njho-

vu generaciju posebnom, punom raznih talenata i odličnih učenika. Pozdrave maturantima svojim govorom uputio je i nadbiskup mons. Želimir Puljić, naglasivši kako su im svjedodžbe preporuke za buduće obrazovanje u kojem i dalje trebaju razvijati kršćanske vrijednosti. Pohvalio je također školski list Bolji svijet. Maturantima su se obratili i njihovi ponosni razrednici. Profesor geografije Hrvoje Madžar, naglasio je kako ovaj put nije prijeđen radi ocjene odličan već kako bi smo bili poštteni ljudi spremni na životne izazove. Profesorica matematike i fizike Sanja Hanžek Bačkov zahvalila je učenicima na svoj dobroti i ljubavi koju je od njih dobila. Zaželjeli su im sreću, ljubav i uspjehe na daljnjim životnim putovanjima.

U ime roditelja obratila se gđa. Svjetlana Laszowski zahvalivši svim djelatnicima i profesorima na trudu, entuzijazmu i strpljenju koje su uložili u njihovu djecu.

Učenica Lucija Veršić u ime maturanata izrekla je hvala za sve one, za život važne lekcije, koje u udžbenicima nisu mogli pronaći te svoje obraćanje zaključila je mišlju: „Možda smo sada preumorni za uviđanje svega dobrog koje nam je Klasična usadila, ali sigurno ćemo u jednom trenutku života biti do kraja zahvalni na njima. Sada, na pragu punoljetnosti spremni smo za ostvarivanje svojih želja i iskorištavanje svih potencijala.“

Usljedio je završni i najsvečaniji trenutak podjele svjedodžbi maturantima i pohvalnica odličnim učenicima.

U mjesecu srpnju u tijeku su prijave za upis nove generacije učenika 1. razreda 2017./2018. šk. godine.

IZ ŽIVOTA SJEMENIŠTA ZMAJEVIĆ

BDJENJE ZA DUHOVNA ZVANJA U NADBISKUPSKOM SJEMENIŠTU 'ZMAJEVIĆ'

Bdjenje za duhovna zvanja povodom 54. svjetskog molitvenog dana za duhovna zvanja održano je u Nadbiskupskom sjemeništu Zmajević u četvrtak 11. svibnja. Uvodno je duhovnik sjemeništa don Stanislav Wielinski rekao da Bog poziva, ali je potreban i odaziv; zvanje se ostvaruje u cjelovitosti Božjeg poziva i čovjekovog odaziva. U Bdjenju su sudjelovali i zadarski nadbiskup Želimir Puljić i rektor sjemeništa don Ante Dražina. Sjemeništarci sada pohađaju Klasičnu gimnaziju Ivan Pavao II. Zadar, Poljoprivredno-prehrambenu i Tehničku školu. U Zadru je trenutno 15 sjemeništaraca i jedan propedeut. Sjemeništarci obilaze župe u

Zadarskoj nadbiskupiji i predstavljaju život sjemeništa, imaju sportske i aktivnosti pjevanja i sviranja. Na Bdjenju je prikazana i prezentacija u režiji sjemeništaraca sa snimkama dnevnog rasporeda, molitve, učenja i života u sjemeništu. Sjemeništarci su izveli i ulomak iz predstave o mostarsko-duvanjskom biskupu Petru Čuli. Sjemeništarac Krunoslav Grebenar iz Benkovca iz obitelji s četvero djece posvjedočio je kako ga je privukao život u sjemeništu čim ga je prvi put kao ministrant pohodio u 6. razredu. Na kraju Bdjenja sudionici su pred Gospinim kipom u dvorištu sjemeništa izmolili otajstva svjetla krunice, moleći zagovor Marije kao odgojiteljice duhovnih zvanja. Sjemeništarci su napisali razmatranja uz svako otajstvo. Molilo se za odvažne mladiće i djevojke kako bi Crkva ostvarila poslanje u svijetu, privući duše Gospodinu, za hrabrost da se odazovu Božjem pozivu, a Majka Božja pozvanima da pomogne razviti klicu zvanja. Prisutne je blagoslovio nadbiskup Puljić. Ohrabrio je mladiće da ustrajno nastave u razvoju svećeničkog poziva i istaknuo značaj molitve za duhovna zvanja, za potrebe Crkve i svijeta. Sjemeništarac Mario Karadakić je podsjetio na povijesni razvoj zadarskog sjemeništa. Povjesničar Karlo Bian-

hi spominje da u 13. st. u Zadru postoji škola za mlade klerike. Nadbiskup Bernardo Florio, rodom Mlečanin, 1640. g. otvorio je sjemenište u kojem se nastava odvijala na latinskom jeziku, za gradske sinove, pripremajući svećenike latinaše za rad u gradskim župama. Osjećao se manjak svećenika glagoljaša koji bi služili među pukom na narodnom jeziku izvan grada, u zaleđu i na otocima. Stoga nadbiskup Vicko Zmajević (zadarski nadbiskup 1713.-1746.) osniva prvo glagoljaško sjemenište uz zadarsku katedralu, Seminarium Illyricum. Svečano ga je otvorio njegov nasljednik Mate Karaman 1. svibnja 1748. g., da odgaja svećenike koji će puku navještati narodnim jezikom na staroslavenskom glagoljaškom bogoslužju.

Nakon pada mletačke vlasti 1797. g., vlast u primorskoj Hrvatskoj preuzima Austrija i glagoljaško sjemenište Zmajević 1821. g. pretvara u središnje Bogoslov-

sko sjemenište za područje cijele Dalmacije. Nakon desetogodišnjeg rada, hrvatski jezik u toj ustanovi zamijenjen je latinskim. U zgradi Zmajevićeva središta prevladalo je latinsko Bogoslovsko sjemenište, Seminarium theologicum latinum. Tako su hrvatski sinovi sa sela ostali bez svog sjemeništa i uvjeta za školovanje, pa su zadarski nadbiskupi osnovali 'Zmajevićevu nakladu' koja je omogućila hrvatskoj mladeži pohađanje humanističke škole. Kad je 1867. g. na mjestu nekadašnjeg Florijeva sjemeništa, Austrija podigla novu zgradu Bogoslovskog sjemeništa, dječjačko sjemenište Zadarske nadbiskupije je preselilo u svoju 120 godina staru Zmajevićevu zgradu. Za uzetošću zadarskog nadbiskupa Marijana Oblaka, zgrada prvotnog Zmajevićeva sjemeništa je obnovljena i u njoj je 1976. g. otvoren Svećenički dom 'Zmajević'. Zgrada Centralnog bogoslovskog sjemeništa bila je oštećena u Drugom svjetskom ratu. Generalni vikar zadarske nadbiskupije Mate Garković, kasniji zadarski nadbiskup, tijekom obnove te zgrade, 17. siječnja 1949. g., u stogodišnjoj zgradi nekadašnjeg Bogoslovskog sjemeništa otvorio je dječjačko Nadbiskupsko sjemenište 'Zmajević' s Nadbiskupskom klasičnom gimnazijom. Na početku Domovinskog rata, sjemenište Zmajević privremeno je radilo školske godine 1991./92. i 1992./93. u zgradi sjemeništa u Pazinu. U lipnju 1993. g. vratilo se u obnovljenu zgradu u Zadar.

SADRŽAJ

SVETA STOLICA	4
HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA	
Predsjednik HBK čestitao židovskim vjernicima Pesah	9
Priopćenje sa sastanka Mješovite komisije HBK i SPC	9
Priopćenje sa sjednice Vijeća HBK i BK BiH za hrvatsku inozemnu pastvu	10
Govor predsjednika HBK msgr. Puljića na početku 54. plenarnog zasjedanja HBK	11
Priopćenje s 54. plenarnog Sabora HBK	13
 ZADARSKA NADBISKUPIJA	15
KORIZMA – VRIJEME OBNOVE I „DUHOVNOGA BOJA“	15
PRIRODA REAGIRA NA ISUSOVE VAPAJE NEBESKOME OCU:	
„BOŽE MOJ! BOŽE MOJ! ZAŠTO SI ME OSTAVIO?“	16
KREPOSTI SVETOG JOSIPA U HOMILJAMA BLAŽENOG ALOJZIJA STEPINCA	17
‘DIES ACADEMICUS’ ZADARSKOG SVEUČILIŠTA	19
MISA POSVETE ULJA NA VELIKI ČETVRTAK	21
VELIKI PETAK	23
USKRSNO BDIJENJE I PUTOVANJE KROZ ČETIRI NOĆI SPASENJA	24
USKRS – KAMEN TEMELJAC GRAĐEVINE CRKVE	25
CRKVA DUBROVAČKA U VRTLOGU AGRESIJE	26
CRKVA SLAVI EUHARISTIJU I OD EUHARISTIJE ŽIVI	28
CRKVA SE BRINE ZA MLADE	29
POZDRAV NA OBILJEŽAVANJU 50. OBLJETNICE	
DUŠOBRIŽNIŠTVA ZA HRVATE U INOZEMSTVU	30
 ODREDBE	32
KRONIKA	40
IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE	42
 IZ ŽIVOTA GIMNAZIJE	82
SADRŽAJ	84